

13. Perjantaina 20 päivänä helmikuuta 1998

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys vuoden 1998 lisätalousarvioksi 467

Hallituksen esitys 2/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Aaltonen, Aho, Alaranta, Biaudet, Enestam, Hassi, Heinonen, Holopainen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Kalli, Kalliomäki, Karhunen, Kiljunen, Korkea-osa, Koski M., Koskinen Jari, Kukkonen J., Lipponen, Myllyniemi, Penttilä, Rantanen, Rauramo, Saarinen, Skinnari, Veteläinen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Törnqvist sekä ed. Penttilä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä
sairauden perusteella edustajat Kalliomäki ja Rantanen,
virkatehtävien perusteella ed. Skinnari sekä

muun syyn perusteella edustajat Holopainen, Hurskainen, Huuhtanen, Kalli, Jari Koskinen, Myllyniemi, Penttilä ja Törnqvist.

Uudet hallituksen esitykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 4 ja 5.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 1322, 1326 ja 1328—1335/1997 vp.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Hallituksen esitys vuoden 1998 lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 2/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Hallituksen lisätalousarviesityksen merkittävin tälle vuodelle tuleva lisämeno on julkisen sektorin palkkakustannukset noin 560 miljoonaa markkaa.

Toinen merkittävä asia on energiayhtiöiden IVOn ja Nestein omistussjärjestely. Tähän haluan siltä osin pysähtyä, että tämän lisäbudjetin osana ollaan toteuttamassa hyvin merkittävää

energiapolitiittista järjestelyä ja kun eilen pääosin käytiin keskustelua puolustushankintoihin liittyvistä asioista, muutamissa puheenvuoroissa kansanedustajat totesivat, että ei oikein ymmärretä, mistä on kysymys. Ihan haluaisin tässäkin yhteydessä todeta, että ehkä tämä IVO — Neste-järjestely on yksi niitä asioita, joissa aika harva tässä salissa istuvista edustajista todella hahmottaa, mistä on kysymys. Olisin odottanutkin, että ennen kuin tämän tasoinen ratkaisu otetaan käsittelyyn, nykyinen hallitus olisi pystynyt selkeämmin linjaamaan Suomen energiapolitiikkaa ja sitä kautta osoittamaan myös ne lähtökohdat, millä tavalla IVO — Neste-yhdistyminen tulee todella hyödyttämään kansallista energiapolitiikkaa. Mutta tähän kysymykseen valitettavasti emme ole saaneet vielä vastausta.

Kolmas merkittävä asia on muodolliset siirrot maa- ja metsätalousministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonaloilla. Nämä liittyvät yritystukiin. Haluan tähän pysähtyä sen vuoksi, että minusta hallitus valitettavasti jatkaa sillä linjalla, että edelleenkin meillä ei ole näköpiirissä mitään merkittävää uudistusotetta yritystoiminnan vauhdittamiseksi. Me olemme merkittävästi leikanneet maataloustukia viime vuosien aikana. Samanaikaisesti hyvin merkittävästi olemme leikanneet myös yritystukia. Tämä on johtanut siihen, että alueellisen kehittämisen tasapaino on monelta osin järkkynyt. Erityisen valitettavaa yritystukien leikkauksen osalta on se, että monet työllisyyttä parantavat tuotannollisen pkt-yritystoiminnan kehittämishankkeet ovat tämän vuoksi hidastuneet.

Minä haluan pysähtyä nimenomaan siihen näkökulmaan, olemmeko me Suomea ja suomalaisina liian nopeasti viemässä tuotannollisen yritystoiminnan investointien tukipohjaa ja tätä kautta syömässä oman pk-teollisuutemme kansainvälistä kilpailukykyä. Esimerkiksi tällä hetkellä Pohjois-Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksessa on hakemuksia noin 140 miljoonan markan edestä ja vieläkin tälle vuodelle ei ole saatua te-keskuksille myöntämisvaltuuksia. Noin 200 yritystukihakemusta seisoo ja odottaa käsittelyä ja päätöksiä. Minusta näihin asioihin me kiinnitämme aivan liian vähän huomiota. Tässä kansainvälisessä työn kilpailutilanteessa suomalainen päätöksenteko pitäisi saada toimimaan sillä tavalla, että niukat ja koko ajan niukenevat voimavarat pystyttäisiin myös kohdentamaan, antamaan yrittäjille tätä kautta työllistämisen mahdollisuudet, kehittämishankkeiden eteenpäin viemisen mahdollisuudet.

Lisäksi lisäbudjetissa oleva yritystukien 40 miljoonan lisäys tapahtuu hallinnonalan sisäisenä järjestelynä eli Tekesin määrärahoista siirrettään varoja yritysten kehittämistukiin. Minusta selkeämmin pitäisi keskustella myös siitä ja ottaa budjetoinnissa huomioon, että vaikka painopiste on siirtynyt aineettomiin investointeihin, siitä huolimatta meidän pitäisi varmistua myös siitä, että myös tarvittavat aineelliset, fyysiset rakentamiseen, kone- ja laitehankintoihin liittyvät kehittämistuet kanavoitetaan yrityksille.

Mitä tämä yritystukien vähentyminen on konkreettisesti merkinnyt viime vuosina? Vielä vuonna 1995 investointitukiin valtion budjetissa oli varattu rahaa noin 620 miljoonaa markkaa. Tämän vuoden budjetissa jäljellä on enää noin 250 miljoonaa markkaa, ja kuitenkin on kysymys siitä, millä tavalla me luomme uusia työtilaisuuksia ja uusia työmahdollisuuksia.

Vielä haluan yhden pelkistyksen yritystukien mittakaavasta tuoda esille. Olemme tulleet tilanteeseen, että yksinomaan telakkatuet ovat samalla tasolla kuin yhteen laskettuna koko muu pk-teollisuudelle suuntautuva kansallinen yritystuki. Minusta tämän pitäisi pysäyttää meidät pohtimaan ja näkemään, olemmeko ajamassa suomalaisen pienyritystoiminnan ja ennen kaikkea tuotannollisen pienyritystoiminnan liian vaikeaan tilanteeseen.

Sitten haluan pysähtyä lisäksi Puolustusvoimien hankintoihin nimenomaan sen vuoksi, että muut menolisäykset ovat esimerkkejä lyhytjänteisestä, pisteellisestä, satunnaisesta toiminnasta mutta Puolustusvoimien hankintavaraus, joka sisältyy lisäbudjettiin, on lähtökohtaisesti selkeän strategisen linjauksen seurausta. Hallituksen yksimielisenä kannanottona on hyväksytty puolustuspoliittinen selonteko, joka on nimenomaan strateginen asiakirja, jolla hallituspuolueet yksimielisesti toteuttivat uuden puolustuspoliittisen strategian. Nyt strategista päätöstä seuraa resursointi ja operatiivinen toteutus.

On todella hämmästyttävää opposition kansanedustajan nähdä, kun kyseessä on tämän hallituskauden yksi merkittävimmistä strategisista linjauksista, joka hallituksen toimesta on yksimielisesti toteutettu, että sen jälkeen, kun pitäisi ottaa vastuu asian voimavarojen toteuttamisesta, käytäntöön saattamisesta, näitä vastuun ottajia ei hallituspuolueiden keskuudesta löydykään. Haluan tuoda esille hämmästyneenä: Näinkö lyhytnäköistä on se politiikka, jossa pitäisi nousta todella ottamaan vastuuta pitempikänteisestä Suomen tulevaisuudesta? Samaan hengenvetoon

kysyn myös, miksi saman tasoista strategista otetta ja linjausta ei voida ulottaa muille yhteiskuntaelämän alueille.

Tähän liittyen tämän perusasiakirjan käsitteilyn yhteydessä toin esille hieman erilaisen näemyksen lähinnä sen vuoksi, kun varuskuntien lakkauttaminen liittyi kiinteästi uuteen puolustusstrategiaan, miten tärkeää on varmistaa varuskuntien olemassaolo ja ennen kaikkea varusmieskoulutus. Jos ajattelemme hankintavarausta, joka sisältyy budjettiin, se keskittyy hyvin pitkälle nimenomaan helikopterihankintaan. Samanaikaisesti voidaan kysyä, onko varattu riittävästi määrärahoja siihen, että uudet varuskuntajärjestelyt voidaan toteuttaa.

Sain olla tammikuussa vierailulla Kainuun prikaatissa, jossa selvitin itselleni, mitä merkitsee esimerkiksi Oulun varuskunnan lakkauttaminen, sen toimintojen yhdistäminen Kainuun prikaatiin, minkälaisia lisämäärärahoja tämä edellyttää. Lisäinvestointeina se merkitsee noin 150—170 miljoonaa, ja kun otetaan huomioon saneeraus- ja muut täydennysinvestoinnit, päädytään lähes 400 miljoonaan markkaan. Ymmärrän näin, että tällä hetkellä hallituksella ei ole riittävän selvää otetta siihen, että tarvittavan nopeassa tahdissa toteutetaan nämä investoinnit, että Kainuu prikaatin toiminta voi häiriöttömästi jatkua. Siksi rohkenen kysyä: Liittyykö tähän puolustusstrategian uudistamiseen ei vain kertausharjoitusten vähentäminen vaan samanaikaisesti myös meidän varusmieskoulutuksemme alasajo?

Nimittäin olen näkemässä sen, että vaikka olemme supistamassa Puolustusvoimien määrärahoja, on erittäin tärkeää, että varmistumme siitä, että Puolustusvoimat voi toteuttaa varusmieskoulutuksen häiriöttä. Jos ajattelemme tulevaa taloudellista kehitystä, on selvästi nähtävissä jo se, että joka tapauksessa joudutaan menokehyksestä tulevilta vuosilta säästämään. Minusta on nyt viisautta se, että sen raamin puitteissa, joka Puolustusvoimien osalta hyväksytään, varmistetaan ennen kaikkea siitä, että varusmieskoulutus voidaan tarkoituksenmukaisissa mittasuhteissa toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana haluan tarttua vielä oman puolustusvälineellisuutemme tulevaisuuteen. Kun ajattelee suomalaista toimintakulttuuria, jollakin tavalla siitä tulee ulos se näkökulma, että me olemme enemmän innostuneet ostamaan kuin myymään. Kuitenkin jos ajattelemme kansakunnan tulevaisuutta, olisi paljon olennaisempaa se, että ostoinnostuksen

lisäksi me olisimme valmiit myymään suomalaisia tuotteita.

Jos ajattelemme Puolustusvoimien hankintapolitiikkaa, tällä hetkellä puolustusvälinehankintojen toteuttaminen siirtyy hyvin suurelta osalta kansainvälisen teollisuuden piiriin ja samanaikaisesti kotimainen puolustusvälineellisyys taistelee olemassaolonsa kanssa. Millä tavalla paremmin yhteensovitetään Puolustusvoimien hankinnat ja kotimaisen teollisuuden kehittyminen?

Tämä koskettaa puolustusvälineellisuutta, mutta, ed. Rinne, haluan samalla sanoa, että tämä koskettaa myös muuta kotimaista teollisuutta. Esimerkiksi elintarviketeollisuuden osalta tällä hetkellä valitettavan merkittävä osa Puolustusvoimien hankinnoista suuntautuu ulkomaisille elintarvikealan teollisuusyrityksille. Millä tavalla me yhteen sovitamme paremmin Puolustusvoimien hankinnat ja kotimaisen teollisuuden kehittämisen?

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin herää kysymys siitä, miksi suomalainen elintarviketeollisuus ei ole kilpailukykyinen esimerkiksi ruotsalaisen elintarviketeollisuuden kanssa, koska ymmärrän, että Suomen puolustusvoimat on päättänyt hankkia Ruotsista eräitä tuotteita. Tämähän oli julkisuudessa noin vuosi sitten.

Puhemies! Erityisesti haluaisin kiinnittää huomiota ed. Karjulan puheenvuoron siihen osaan, jossa hän puhui telakkatuista ja toisaalta pienyritysten tukemisesta. Ensinnäkin Euroopan unioni sallii telakkatuet, ja Suomihan on ajanut johdonmukaisesti sitä, että telakkatuet olisi poistettu, mutta tässä tilanteessa ei suomalainen telakkavälikään ole niin ylivoimaista osaamiseltaan, että se pystyisi kilpailemaan ilman tukia, jos sellaiset suuret maat kuin Saksa, Ranska ja Japani käyttävät tukea. Eli kyllä joku järki pitäisi olla näitten vertailujenkin tekemisessä.

Puhemies! Vähän ihmettytti ed. Karjulan hyvin militaristinen ote, kun hän ihmetteli, miten hallituspuolueissa uskalletaan arvostella näitä helikopterihankintoja. Kyllä hallituspuolueissa, ainakin vasemmistopuolueissa, on perinteisesti aika paljon ollut niitä, jotka ovat enemmänkin rauhan ihmisiä kuin militarismin kannattajia.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen samaa mieltä ed. Karjulan kanssa siitä, että suuri hämmennys on vallannut hallituspuolueiden rivit erityisesti Puolustusvoi-

mien hankintoja koskien. Mutta minä pidän sitä täysin ymmärrettävänä. Hallitus on tuonut ylimielisesti tänne kenraalien sanelemana sellaisen puolustusstrategian, jonka seurauksena meillä on nyt 8—12 miljardin markan hankinnat koskien pelkästään helikoptereita.

Niin kuin eilen sanoin, mitä tuolla 8—12 miljardilla markalla saadaan. Sillä saadaan muutama kymmen helikopteria, pörriäisiä ilmaan, joilla pystytään kuljettamaan 400 miestä kerrallaan. Siis 8—12 miljardin markan investoinnilla pörriäisiä, joilla muutamaa miestä kuljetetaan edestakaisin, sama porukka, joka kuljetettaisiin seitsemällä nykyisellä linja-autolla. Minä ymmärrän sen asian, jos hankitaan taisteluhelikoptereita, joilla tehdään hyökkäystoimintaa, taikka sitten pelkästään kuljetushelikoptereita, joilla suoritetaan kuljetusta, mutta että näitä hankitaan molempia. Ensinnä keskellä ovat kuljetushelikopterit, 400 pappaa sisällä, ja sitten muutama kymmen 400 miljoonan markan arvoista Apachea siinä taistelemassa näitten puolesta, se on aivan lapsellista koko touhu ja kenraalien sanelemaa.

Nyt tänne tulee ministeri Tainakin, joka on kenraalien viestittäjänä, hän varmaan ottaa kantaa tähän asiaan. Kannattaako 400:aa henkeä varten 50:tä helikopteria hurauttaa 10 miljardin markan hinnalla ilmaan? — Ei kai, ministeri Taina.

Ed. M. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula itse asiassa otti kaksi merkittävää asiaa esille, toinen on vastuun ottaminen ja pidempi jänne. Mutta ed. Karjula ei ole huomionnut sitä, että maailma kulkee eteenpäin ja on toisin kuin oli Hornetien kaupan osalta. Tämä eduskunta haluaa tietää, mitä ne maksavat, mikä niitten kustannusrakenne on, miten ne tulee kohdistaa. Silloin, jos oikein muistan, keskustapuolue oli päähallituspuolueena, kun Hornet-kauppoja tehtiin. Menettelytavat olivat täysin toiset. Hornetit ostettiin kuin ne kuuluisat siat säkissä, ja me makamme niistä nyt 3 miljardia markkaa enemmän kuin oli kuviteltukaan.

Toinen merkittävä asia liittyy vastuun kantamiseen. Vastuun kantaminen edellyttää riittävää tietomäärää. Kun puhutaan pk-yritystoiminnasta, on erittäin hyvä, että ed. Karjulakin on huomionnut sen, että vuosien 1991—94 aikajänteellä tähän maahan tuli 30 000 yrityskonkurssia. Nyt yrityksiä perustetaan enemmän kuin niitä menee alta nurin, joten merkittäviä muutoksia on tapahtunut.

Toinen hyvin iso asia, joka liittyy pk-yritystoimintaan, on se, että tämän hallituksen toimesta tutkimukseen ja tuotekehittelyyn nyt panostetaan enemmän kuin suomalaisessa yhteiskunnassa on koskaan aiemmin panostettu. Se luo tulevaisuuden mahdollisuuksia nimenomaan rakentaa kestävää työllisyyttä ja hyvinvointia tähän yhteiskuntaan.

Ed. Rosendahl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula sanoi, että hallituksen olisi pitänyt esittää eduskunnalle energia-poliittista linjausta ennen Nesteen ja Imatran Voiman fuusiota. Tähän linjanvetoonhan otettiin kantaa viime vuonna minusta energiapoliittisessa selonteossa, joka perusteellisesti käsiteltiin eduskunnassa. Siinähan hallitus toi maakaasun esille ykkösvaihtoehtona, uusiutuvia energiamuotoja myöskin. Energiaverotus on äskettäin uusittu, ja parhaillaan sähkömarkkinalakia ja kilpailulakia uusitaan kilpailun edistämiseksi energia-alalla. Mitä muuta voisi tässä vaiheessa tehdä tässä suhteessa eduskunnassa, ennen kuin otetaan kantaa valtion energiayritystoimintaan? (Ed. Elo: Annetaan lupa ydinvoimalalle!)

Se on sitten ihan toinen asia, onko tässä yhteydessä päätetty organisaatiomalli paras mahdollinen. Tätä voidaan tietenkin pohtia, mutta minusta tämä tausta on suhteellisen selvää. Meillähan on omassa hallussamme melkein 100 prosenttia näitten yhtiöitten osakkeista, joten me voimme muuttaa organisaatiota sitten, jos esitetty osoitautuu huonoksi.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puhujan voi yhtyä siinä, että hyvien Tekes-panostusten ohella tarvitaan myös aluepolitiikkaa, perinteistä pk-yritystoiminnan investointitukien lisäämistä, mitä hallitus nyt esittää myöskin tässä budjetissa. On paljon muun muassa Itä-Suomessa investointeja, jotka odotavat myös seiniin investointitukia. Ne ovat olleet todella laiminlyötyjä.

Ed. Karjalaa täytyy ihmetellä, kun hän puhui melkein enemmän intoa ja halua kuin kenraalit konsanaan päästä helikopterien kyytiin. Nimittäin tässä asiassa muun muassa valtiovainvaliokunnassa sosialidemokraatit ovat tänään omalta osaltaan olleet varmistamassa sitä, että paitsi puolustusministeriön sisäiset budjetti-raamit selvitetään, miten käy kiinteistöhuollolle, siviilityöpaikoille ja muiden sektoreiden kehittämiseksi, niin ennen kaikkea meidän on selvitettävä

vä myöskin kokonaisuudessaan valtiontalouden näkymät lähivuosille, joita rasittavat jo tällä hetkellä isot Hornet-laskut. Ei pidä mennä sitomaan pitkässä jänteessä myöskään näillä helikoptereilla budjettikehyksiä liikaa.

Tällä hetkellä on nähtävissä, että pahimmillaan valtion tulopohjan leikkausten takia budjettikehyksiin muissa ministeriöissä tulee myös leikkauksia jatkossa. Tämän takia, kun ed. Karjula puhui vastuunotosta tulevaisuudesta, niin kyllä nyt ehdottomasti on kannettava kokonaisuudesta vastuuta ja myös sosiaalisesta turvallisuudesta tässä maassa.

Ed. L i i k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Karjula toi ihan oikein esille energiapolitiikan, että tässä maassa sitä on harjoitettu ja puhuttu, mutta perusvoimaratkaisu on tekemättä. Me tuijotamme sellaisiin asioihin, joista ei apua ole, ja viivytämme asiaa, joten kyllä minusta pitäisi asia ratkaista ja tehdä perusvoimaratkaisu mahdollisimman pian.

IVOn ja Nesteen asiasta sen verran, että kauppa- ja teollisuusjaosto on kuullut asiantuntijoita. Minusta siinä on paljon hyvää, mutta myös kysymysmerkkejä. On selvää, että kun markkinat avautuvat, tarvitaan isoja yksiköitä, mutta se hyöty varmaan selviää ajan mittaan, kun saadaan asiantuntijoilta enemmän asiasta selvyyttä.

Yritystukien kohdalla tuli esille ed. Karjulan puheenvuorossa se, että niitä on karsittu. Se on tosiasia. Hallitus on sitoutunut tällä kaudella laskemaan yritystukia 1,7 miljardia, ja se varmasti ei voi olla vaikuttamatta yritystoimintaan.

Helikoptereista sen verran, että olen ed. Karjulan kanssa ihan samaa mieltä, että tämä on hiukan lyhytjänteistä toimintaa. Ensiksi puolustuspoliittinen selvitys on tällä hyväksyttävä, sen jälkeen aletaan riidellä siitä, hankitaanko vai ei. Minusta on selvää, että Suomen puolustusvoimat tarvitsevat tehokkaat sellaiset. Talous on vaikea, sen me kaikki tiedämme, mutta kun raameissa pysytään, minusta nämä ehdottomasti on hankittava.

Ed. T a r k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Karjula pohdiskeli puheessaan, miten helikopterihankinta vaikuttaisi Puolustusvoimien kykyyn ylläpitää hyvätasoista koulutusta. Varusmiesten osaltahan perusratkaisut on jo tehty, ja se näyttää kehittyvän tehostuvan koulutuksen suuntaan.

Olen kysellyt näiden kehysten valmisteluun

osallistuneilta upseereilta, miten tuo näkymä vaikuttaa Puolustusvoimien kykyyn ylläpitää kertausharjoituksia. Yksiselitteiset vastaukset tähän kysymykseen kertovat, että ensi vuosituhaanella kehysten puitteissa helikopterikaupan toteutuksessa Puolustusvoimien olisi mahdollista järjestää kertausharjoituksia niin paljon kuin on tarvetta, halua ja kykyä on, joten tämäkin asia tuntuisi olevan kunnossa tämän kehysten puitteissa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan puhemiestä informoida siitä, että ottelutilanne on 4—3 tällä hetkellä naapurin johtaessa toisen erän jälkeen.

Täällä on syytetty eduskuntaa siitä, että eduskunta paneutuu suureen asiaan kuten kopterihankintoihin. Mutta näinhän pitäisi olla. Täällä on keskusteltu yleensä pienistä asioista, mutta ei suurista asioista. Kerrankin eduskunta pääsee melko vapaalta pöydältä arvioimaan kopterihankintaa ja tekemään oman ratkaisunsa, joka voi poiketa jonkin verran tarvittaessa hallituksenkin ratkaisusta, jos emme ole tulleet selvitysten perusteella täysin vakuuttuneiksi hankinnasta. Mutta selvää on, että puolustuspoliittikkaa pitää kehittää pitkäjänteisesti ja siihen pitää myös panostaa, koska se on aivan keskeinen väkuus Suomen tulevaisuutta silmällä pitäen.

Ed. Karjulalle haluan Imatran Voiman hallintoneuvoston puheenjohtajana todeta, että hänen käsityksensä näiden yhtiöiden yhteisen holding-yhtiön muodostamisesta ei perustunut tilanteen seuraamiseen. Nimittäin eduskunta on juuri äskettäin käsitellyt energiaselonteon. Siinä yhteydessä on arvioitu, mikä tulee Suomen energiapolitiikka olemaan ja millä tavalla näiden yhtiöiden toimintaa pitäisi pyrkiä kehittämään. Lähtökohdasta on se, varsinkin kun meillä lähes vuosi tehtiin selvityksiä näitten yhtiöitten osalta, että me tarvitsemme suuremman, voimakkaamman suomalaisen energiayhtiön. On aika hassua, että meillä on kaksi valtion lähes kokonaan omistamaa yhtiötä, jotka saattaisivat jopa tietyssä tilanteessa kilpailla keskenään. Yhdistäminen on tästä syystä varmasti tarkoituksenmukaista. Kun meillä on suuri yhtiö, niin se toki antaa skaalaetuja, ja kun joudumme kilpailemaan Keski-Euroopan energiajättien kanssa tulevaisuudessa, niin siinä yhteydessä tarvitaan resursseja ja myös kokoa, jotta kilpailussa menestyttäisiin.

Holding-yhtiö, kaksi yhtiötä, annetaan myös mahdollisuuden siihen, että yhtiöryppään puitteissa voidaan katsoa, missä ovat kaikkein parhaimmat investointimahdollisuudet. Itse uskon

tältä osin, että varsinkin sähkön tuotantoon Itämeren alueella kannattaa tulevaisuudessa panostaa, sieltä voidaan saada sijoitetulle pääomalle kaikkein paras tuotto. Mutta näiden kahden yhtiön yhteistoiminta antaa myös mahdollisuuksia maakaasun hyödyntämiseen ja myös tiettyihin synergiaetuuksiin varsinkin uusien energiamuotojen tutkimustoiminnassa.

Sanon myös, että suuri yhtiö antaa helpomat mahdollisuudet tehdä ratkaisu perusvoiman osalta, koska siinä tilanteessa on suurempia resursseja tehdä myös suurempia laitoksia.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karjula otti tärkeän asian esiin vastuun kantamisesta. Valitettavasti näyttää olevan niin, että hallituspuolueissa on paljon sellaisia, jotka eivät tätä vastuuta kykene ottamaan siinä vaiheessa, kun jo hyväksytyn puolustuspoliittisen selonteon päätöksiä ryhdytään käytännössä toteuttamaan. Täällä monissa puheenvuoroissa eilen esitettiin mielipiteitä, jotka tekevät pitkäjänteisen maanpuolustuksen suunnittelun mahdottomaksi.

Tässä tilausvaltuudessaan on kyse siitä, että hankinta saatetaan alkuun. Eduskunta nämä varat myöntää sitten hankinnan kestäessä erikseen, mitä tulee, kuinka paljon hankitaan ja minkä laatuista. Sen eduskunta voi pidättää itsellään ja myös valvoa, että Puolustusvoimien muut toiminnot kyetään suorittamaan tämän selonteon mukaisesti.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kommentoida ed. Martti Korhosen äskeistä puheenvuoroa, kun hän vertasi Horneteja ja helikopterihankintoja. Toki Hornetien hinnannousua jälkikäteen ei voi mitenkään puolustella, ja myönnän, että hanke tältä osin yllätti monet edustajat. Mutta ed. Korhosen väite siitä, että nyt hallitus olisi hoitanut asian jotenkin paremmin kuin Hornet-asia hoidettiin, ei näytä millään muotoa pitävän paikkansa. Haluaisin ed. Korhoselle muistuttaa, että hän lukisi hallituksen esityksen perusteluista kohdan, jossa todetaan, että hallituksen tarkoituksena on myöhemmin esittää tarvittavat määrärahat indeksien ja valuuttakurssien muutoksista mahdollisesti aiheutuvia hankintasopimuksen edellyttämiä maksuja varten. Saattaa olla, jos tämä operaatio onnistuu, että käy kuten Hornetienkin kohdalla. Jälkikäteen tulee sitten eduskunnalle suuri lasku. Sitä paremmalla syyllä on hyvinkin viisasta miettiä,

onko nyt hankittava näitä taisteluhelikoptereita vai voitaisiinko asia lykätä seuraavalle hallitukselle.

Ed. S. Kanerva (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on käsittämätöntä, että näin selvässä asiassa aletaan ihmetellä. Tässä tuntuu vähän siltä, että ollaan kuin joku missi: illan valinnan jälkeen kun herää missinä, on mahdottoman tietorikas ja tietää maailman kaikki asiat. Kun meidän joukkomme käy viiden viikon kurssin Sotakorkeakoulussa, kaikki ovat sotatieteen tohtoreita ja ottavat kantaa moniin semmoisiin asioihin, joista Puolustusvoimien johto melko lailla tietää. Kyse on yksinkertaisesti siitä, että Puolustusvoimat voi ostaa ne helikopterinsa. Jos se ostaa vuosittain budjetin puitteissa, se maksaa maltaita. Ei sinne ed. Elon kouluunkaan, kun saadaan budjettirahat, tulla sorkkimaan, montako lyijykynää tai mitä ostetaan.

Mutta me olemme nyt menossa sorkkimaan. Jos Puolustusvoimat ostaisi nämä vuosittain, mitä se maksaisi? Saisimmeko mitään kokonaisuutta? Ei saataisi mitään kokonaisuutta, mutta nyt tehdään iso tukkukauppa, ja se meidän täytyy olla hyväksymässä. Siitähän tässä on kyse. Jotenkin tuntuu, että porukka ei käsitä ollenkaan. Eivät nämä ole missään tekemisissä eläkeläisten eikä veteraanien rahojen kanssa. Veteraanit sanovat, että meiltä viedään rahat, mutta kylä ne kopterit tarvitaan. Kyllä puolustuksen pitää olla kunnossa.

Ed. Lähela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S. Kanervalle verekseltään voi todeta, että samoja rahoja ne siellä valtion kukkarossa ovat ja menoja katetaan kuitenkin velkavaroja vielä tälläkin hetkellä aika paljon.

Mutta ed. Karjula puuttui sinällään ihan hyvään asiaan eli siihen, miten meidän teollisuutemme hyötyy puolustusvälinehankinnoista. Totta, näin on, että se ei hyvin paljon hyödy, mutta ei ole muotia tänä päivänä, että me ison pyssytehtaankaan tekisimme, koska siitä syntyy heti semmoinen liike, että ei niitä ainakaan voi ulos viedä, ja omia tarpeita varten ei ilmeisesti semmoisia tehdä. Sen sijaan me kyllä hoidamme aika hyvin Suomessa sen puolen, että tehdään pyörätuoleja, siteitä, proteeseja, lastoja ja kaiken näköistä muuta. Jälkihoito hoidetaan, mutta emme ole valmiit ruumiita tekemään ilmeisesti.

Sitten toiseen kysymykseen, joka ed. Karjulan puheen alussa oli: telakkatuki ja pk-yritystuet. Minä en asettaisi niitä vastakkain, koska telak-

katuki kuitenkin on merkittävä siinä mielessä, että jos sitä ei olisi annettu, kyllä se olisi merkinnyt meidän telakkateollisuutemme loppua. Koska muualla tuetaan telakoita, ei voi olettaa, että meidän telakkamme olisivat niin tehokkaita, että ne voisivat tehdä tuenkin edestä tehokkaammin töitä. Siinä mielessä siihen asti, kun toiset lopettavat tukemisen, meidänkin on jatkettava samalla mallilla.

Pk-yritystukijuttu on ihan eri asia ja siitä voi olla sitä mieltä, että me tarvitsemme ainakin syjemillä seutukunnilla jonkin tyyppistä tukipoliittikkaa. Toivon mukaan se olisi vähän alueellista.

Ed. K a r j u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elolle telakkatuesta. Muut Euroopan maat hyväksyvät sen. Me lapsellisesti ajattemme, että Suomi voi menestyä kilpailussa, kun muut tukevat ja me emme tue. Mutta ehkä tämä kansallinen valinta, että me olemme valmiit panostamaan työttömyyteen, on parempi. Kysyn tätä, ed. Elo.

Ed. Aittoniemi tarttui demokratiaan. Omalla puheenvuorollani enemminkin halusinkin hahmottaa sitä, onko hallituksen sisälläkin yhteistyö näin huonoa, että edes hallituspuolueiden edustajat eivät tietäneet, mitä puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä päättivät.

Ed. Rajamäki totesi, että puhkun intoa. Ei suinkaan ole kysymys siitä. Enemminkin kysyin, varmistuuko se, että meillä on myös riittävästi resursseja varusmieskoulutuksen toteuttamiseen. Toki opposition edustajana näen, että on erittäin tärkeää, että me keskustelemme ja teemme harkitusti ne hankinnat, mitä Puolustusvoimille tehdään.

Sitten menen vielä ed. Lahtelan kommenttiin siitä, kehitämmekö me puolustusvälineellisuutta. Minusta tässäkin asiassa rehellisyys on paikallaan. Onko se yhtään parempaa, jos me teetämme puolustusvälineellisuuden tuotteita muualla maailmassa ja ostanne niitä itsellemme ja samalla sammutamme oman teollisuuden lyhdyn muka tämän tyyppisellä kauniilla ajattelulla? Minusta rehellisyys tässäkin ja siinä mielessä tarkoituksenmukainen käytäntö myös kotimaisen teollisuuden tukemiseksi on paikallaan.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Täällä käytiin koko eilinen päivä keskustelua lisätalousarvion yhdestä osasta eli Puolustusvoimien hankinnasta, joten en käytä siitä pitkää puheenvuoroa. Viittaen siihen muistioon, joka on jaettu eduskunnalle, ja myös selontekoon, jos-

ta hyvin monille täällä esitetyille pohdinnoille löytyy vastaus.

Hieman ihmettelen sitä itseruuskintaa, jota eduskunta harrastaa pohtiessaan sitä, tiesikö se Hornet-kauppaa tehdessään, mitä päätti, tai tiesikö eduskunta selontekoa käsitellessään, mitä päätti. Minä uskon kyllä kansanedustajan valistuneisuuteen molemmissa kysymyksissä. Kyllä täällä eduskunta on selonteon viime keväänä käsitellyt hyvin perusteellisesti, ottanut siihen kantaa ja ottanut myönteisen kannan niihin suunnitelmiin, jotka selonteossa esitetään. Siitä on täällä mietinnöt kirjattu, ja mietinnöistä vastaukset löytyvät. Siltä pohjalta hallitus on jatkanut työkentelyään lisätalousarvion esittämiseksi.

Mitä tulee valuuttakursseihin ja indekseihin, joiden nopea muutos yllätti eduskunnan Hornet-kaupassa, Hornetien hinta nousi siksi, että valuuttakurssit muuttuivat ja indekseihin tuli odotettua suurempia korotuksia. Vain tässä suhteessa eduskunta yllättyi. Se markkamäärä, joka Hornet-kauppaan budjetissa myönnettiin, on pysynyt tietenkin kiinteänä, ja sen varmasti tietävät ne, jotka silloin olivat päättämässä ja jotka ovat nyt seuranneet tämän hankkeen kehittymistä. Mielestäni on turha enää pohdiskella sitä, tekikö joku jossakin kohtaa virheen vai ei.

Joka tapauksessa Hornet-projektiin verrattuna nyt on aivan uudenlaisen otteen ottanut eduskunta tähän valmiusyhtymien varustamiskysymykseen, ja myös puolustushallinto haluaa olla tässä kysymyksessä avoimempi kuin aikaisemmin on tapana ollut. Mutta ei ole ollut myöskään vaatimuksia tähän avoimuuteen. Aika on muuttunut aivan toisenlaiseksi tässä suhteessa myös puolustuspolitiikan ja Puolustusvoimien kehittämisen suhteen. Minun mielestäni tämä kehitys on ehdottomasti myönteinen, että näin on käynyt.

Nyt eduskunnalla on mahdollisuus selvittää taustoja pohtia juuri esimerkiksi indeksi- ja valuuttakurssikysymystä. Voiko eduskunta asettaa joitakin rajoituksia tai ehtoja tähän tai löytääkö eduskunta sellaiset tavat, joilla esimerkiksi valuuttakurssien muutos voitaisiin kaupoissa estää? Kaikki tekijät, jotka vaikuttavat indeksiin ja valuuttakurssimuutoksiin, varmasti valtiovarainministeriön asiantuntijoiden toimesta tullaan eduskunnalle sen niin halutessa selvittämään.

Tästähän on myös jaetussa muistiossa esimerkkejä, mitä tapahtuu missäkin muutostilanteessa. Niiden esimerkkien valossa varmasti ymmärrätte sen, että aivan täsmällistä arviota tulevaisuudesta ei voi tässä suhteessa esittää, mutta

voi pohdiskella sitä, voiko päätökseen asettaa sellaisia ehtoja, joilla rajataan näiden muutosten vaikutusta valtion budjetin kannalta.

Täällä on myös viitattu kotimaisen puolustusvälineteollisuuden mahdollisuuksiin tämän tilausvaltuuden yhteydessä. Mahdollisuuksia tietysti on. Teille on jaettu muistio, jossa selvitetään kaikki se muukin materiaali kuin helikopterit, jota valmiusyhtymille on tarkoitus hankkia. Siitä luettelosta suurin osa on hankittavissa kotimaiselta puolustustarviketeollisuudelta, joka nyt odottaa tietenkin sitä, millä tavoin eduskunta suhtautuu tähän lisätalousarvioon. On mahdollista, että tätä kautta pystytään takaamaan työtä enemmän puolustusvälineteollisuudelle, ja optimistisesti toivon, että myöskin vientimahdollisuuksia. Puolustusvälineteollisuus tulee entistä enemmän kilpailtavaksi mahdollisesti tulevaisuudessa EU:nkin piirissä ja sitä kautta avautuu uusia mahdollisuuksia yhteistyöhön ja uusia myyntimahdollisuuksia. Omien hankintojen kautta voimme olla tukemassa teollisuutta tältä osin.

Samoin tietysti helikopterihankinnassa voidaan selvittää kaikki mahdollisuudet siihen, miten saamme sen kautta kotimaahan työtä. Hornet-projekti on erinomainen esimerkki siitä, miten suomalainen työ on mukana, ja suomalainen teollisuus on hyötynyt erinomaisella tavalla myöskin Hornet-projektista. Lentokoneteollisuus on saanut sitä kautta kipeästi kaipaamaansa työtä. Mutta tämä on myös asia, joka todella eduskunnan nyt kannattaa itselleen selvittää valiokuntakäsittelyssä.

Täällä myös ed. Karjula pohdiskeli koulutuskysymyksiä. Selonteossahan on hahmoteltu se malli, miten koulutusta kehitetään. Eduskunta on jo selonteon pohjalta tehdyn asevelvollisuuslain muutoksen ja koulutusjärjestelmän muutoksen hyväksynyt. Se on askel koulutusuudistuksessa. Samoin reserviläisten koulutusta on tarkoitus tehostaa tulevaisuudessa. Nämä kaikki liittyvät samaan kokonaisuuteen, ja ne on esitetty myöskin selonteossa.

Vielä aivan lopuksi, kun täällä todella paljon esitetään kysymyksiä ja pohditaan asiaa, mielestäni se osoittaa, että eduskunta todella haluaa asian tarkasti selvittää. Valiokuntakäsittelyssä siihen tietenkin on aivan oivallinen mahdollisuus.

Ed. Penttilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Näin Suomi — Venäjä-jääkiekko-ottelun kestäessä tekisi mieli esittää hallitukselle, että hallitus harkitsisi, kannattaisiko edes pieni osa näistä määrärahoista käyttää liikuntaan ja urheiluun. Uskon, että sillä olisi merkitystä myös armeijalle ja puolustuskyyvälle siinä mielessä, että sotilaat olisivat hyväkuntoisia ja puolustuskyyky nousisi, puhumattakaan että sillä olisi varmasti merkitystä koko kansan ja nuorison terveydelle. Jos tulevaisuudessa terveystennoissa voidaan säästää, se on hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Hyvä tavoite ulko- ja puolustuspolitiikassa on tehdä suuret ratkaisut mahdollisimman yksituumaisesti. Toivottavasti tämä tavoite pidetään edelleen mielessä, kun tehdään Suomen elintärkeiden etujen kannalta tärkeitä päätöksiä. Tässä suhteessa helikopterihankkeen valmistelu ei saa korkeaa arvosanaa. Armeijan johdon ja hallituksen toiminta ei ole ollut kovin viisasta. Kun on kyse miljardien hankinnasta, se on perusteltava kunnolla, ja siitä on käytävä perusteellinen keskustelu. Nyt on toimittu niin, että eduskunta on pantu tai yritetty panna yllätshyökkäyksellä polvilleen. Mutta kuten on nähty, yllätshyökkäys on kääntynyt hallitusta itseään vastaan, eikä se ole pystynyt vakuuttamaan edes omia kannattajiaan hankkeen nopeasta toteuttamisikataulusta.

Kannatan helikopterihankintojen lykkäämistä. Kiire on liian kova, ja auki on liian monta kysymystä. Miljardiluokan hankinta pitää valmistella perusteellisesti, eikä sitä pidä kiirehtiä keinokeisioisilla uhkakuvia luomalla. Kun Puolustusvoimien komentaja Gustav Hägglund perusteli helikoptereita sillä, että niiden tarkoitus on estää Suomen valtiojohdon kaappaus, sieppaus, moni varmasti höristeli korviaan. Olemme sen täälläkin jo kuulleet. Onko juuri nyt olemassa jokin todellinen vaara? Totta kai valtiojohtoa on suojeltava, mutta maallikon on vaikea nähdä, että nyt juuri Suomen johtomiehiä ja - naisia uhkasi sellainen vaara, johon varautumiseksi pikaisesti tarvittaisiin miljardien taistelukopterit. Jos hankintojen perusteena käytettäisiin sitä, että niillä voidaan suojata kansalaisten turvallisuutta, moni suhtautuisi varmasti nykyistä suopeammin asiaan.

Kansalaisten turvallisuuden pitää olla myös Suomen turvallisuuspolitiikan lähtökohta, eikä kansalaisten turvallisuutta voida taata vain aseita kalistelemalla. Se on liian kapea näkökulma. Ihmisten turvallisuuteen vaikuttavat paitsi sosiaaliset ja taloudelliset seikat myös ympäristön

turvallisuus. Kun näitä turvallisuustekijöitä halutaan edistää, se edellyttää poliittisia taitoja, kriisien ennakoimista ja konfliktien ennaltaehkäisyä eikä niinkään aseistukseen satsaamista. Meillä kaikilla ja erityisesti armeijalla on taipumus käydä edellisiä sotia uudelleen ja uudelleen, kun meidän pitäisi katsoa tulevaisuuteen ja pyrkiä ennakoimaan kehitystä.

Elämme parhaillaan aikaa, jolloin sotilaalliset uhkat ovat vähentyneet ja monet Euroopan maat vähentävät varustelumenojaan. Siksi on hieman vaikea ymmärtää, että me suomalaiset kovalla kiireellä sijoittaisimme miljardikaupalla rahaa esimerkiksi taisteluhelikoptereiden hankintaan.

Helikoptereita sinänsä ei kai kukaan vastusta. Kaikki helikopterit kuitenkin eivät näytä yhtä vetovoimaisia hankintakohteita. Helsingin kaupungin pelastuslaitos on yrittänyt saada yhtä helikopteria sairaankuljetus- ja hengenpelastuskäyttöön, mutta siihen ei ole varoja löytynyt. Kyseessä lienee 10 miljoonaa markkaa. Nyt sitten pitäisi lähes läpihuutojuttuna antaa miljardeja armeijan koptereihin. Kovin vakuuttavia kustannuslaskelmiakaan ei ole pystytty esittämään. Jäljet pelottavat. Loppulasku voi olla paljon suurempi kuin nyt annetaan ymmärtää.

On selvästi nähtävissä, että uudet kopterihankinnat näivettävät Puolustusvoimien muon kehittämisen. On vaikea innostua uusista koneista samaan aikaan, kun varuskuntia lakkautetaan ja kotimainen puolustustarviketeollisuus kamppailee olemassaolostaan. Puolustusministeriön uudessa selvityksessä kyllä esitetään toiveikkaita näköaloja vastaostoista, mutta ministeriö joutuu itsekin myöntämään, että toiveet ovat aika hepoisella pohjalla.

Lainaan tätä ministeriön omaa selvitystä: ”Vaikka vastaostoilla ei ratkaistakaan kotimaisen puolustustarviketeollisuuden tämän hetken ongelmia, voi niillä kuitenkin olla merkitystä teollisuuden perustähtäisyyden parantamisessa ja Puolustusvoimien omien hankintojen kausi- ja vuosivaihteluiden tasaamisessa.” Siis voi olla merkitystä. Ei, niin kuin puolustusministeri Taina täällä äskten totesi, että suuri osa voidaan hankkia kotimaiselta teollisuudelta, eikä myöskään niin, että Hornet-kauppojen vastaostot olisivat toteutuneet erinomaisesti, voisi sanoa melkein, että päinvastoin.

Minä pelkään, että kotimainen puolustustarviketeollisuus joutuisi kopterikaupan takia entistä suurempiin vaikeuksiin. Tilausvaltuudet saattaisivat vähentyä entisestään, samoin työpaikat.

Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista seurata hallituspuolueita, erityisesti sosialidemokratien, vasemmistoliiton ja vihreiden toimintaa helikopteriasiassa. Onko niin, että hiiret hyppivät pöydällä vain nyt, kun kissa on poissa? Muuttuvatko kriittiset puheet sen jälkeen, kun pääministeri Lipponen palaa Yhdysvalloista, vai tuleeko helikoptereista se asia, jonka yhteydessä me kansanedustajat otimme itsellemme sen vallan, mikä meille kuuluu? Mielestäni se olisi oivallinen kansanvallan oppitunti Lipposen hallitukselle ja myös armeijan kenraaleille. Emme kai ole unohtaneet sitä perusasiaa, että kansanvallassa hallituksen tulee nauttia eduskunnan luottamusta eikä päinvastoin. Pankaamme helikopterit jäihin odottamaan parempia aikoja!

Mielestäni olisi myös kohtuullista uutta eduskuntaa ja hallitusta ajattelen antaa uuden eduskunnan ja hallituksen päättää seuraavasta budjetista ja sen eri pääluokkien painotuksesta vapaalta pöydältä. Minusta se olisi oikeaa kansanvaltaa.

Ed. P e r h o : Arvoisa puhemies! Eilisen lisätalousarviokeskuksen aikana, joka keskittyi miltei pelkästään helikopterihankintoihin, nousivat toistuvasti esille seuraavat väitteet huolimatta siitä, että niiden kumoamiseen oli käytettävissä ministeri Tainan meille jakama muistio.

Ensinnäkin todettiin moneen otteeseen, että tämä helikopterihankinta on ikään kuin jostakin erillinen menoja lisäävä kustannus. Toiseksi väitettiin monissa puheenvuoroissa, että nämä hankinnat voidaan suorittaa vain muita hankintoja ja toimintoja supistamalla, toisin sanoen on pakko karsia jostakin muusta puolustukseemme kanalta olennaisista hankinnasta. Kolmas väite oli se, että arvioidut kustannukset tulevat olennaisesti ylittymään.

Siitä muistiosta on löydettävissä vastaus kahteen ensimmäiseen kysymykseen eli nämä hankinnat suoritetaan hankintakehyksen sisällä, joka kehystarkastelujakson lopulla on noin 2 miljardia markkaa pienempi kuin tällä hetkellä eli on 80-luvun lopun tasolla. Toinen kysymys mahdollisista Puolustusvoimien sisäisistä karsinnoista ja kiristyksistä on kysymys, johon mielestäni erittäin hyvän vastauksen antoi ed. Tiilikainen, joka minusta puheenvuorossaan totesi olennaisen.

Hän totesi eilen näin: ”Hankkeen vastustajien puheenvuoroissa herättää hämmästyä tilausvaltuuden pitäminen puolustusbudjetista täysin erillisenä määrärahana, joka olisi käytettävissä

johonkin muuhun kuin Puolustusvoimien sisäiseen hankkeeseen. Hankinta on kuitenkin esitetty rahoitettavaksi puolustusbudjetin sisällä puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti Puolustusvoimien rakennemuutoksista aiheutuvien säästöin, joihin kuuluvat muun muassa sodanajan armeijan miesvahvuuden tuntuva supistaminen, varusmiesten lyhennetty palvelusaika, rauhanajan varuskuntien vähentäminen ja tehostettu koulutus." Katson voivani pitää ed. Tiilikaista asiantuntijana tässä kysymyksessä, ja koska oma asiantuntemukseni rajoittuu lähinnä valtakunnalliseen maanpuolustuskurssiin, niin minun on nojaututtava auktoriteetteihin, joista yksi on mielestäni ed. Tiilikainen.

Kolmas kysymys kustannusten oleellisesta ylittymisestä siihen nähden, mitä meille on esitetty, kuuluu juuri niihin kysymyksiin, joihin valio-kuntakäsittelyssä täytyy löytää eksakti vastaus.

Sitten toinen kysymys on valittu puolustusstrategia, hyväksytäänkö se vai eikö hyväksytä. Moneen otteeseen on viitattu siihen, että periaatteet on hyväksytty puolustusselonteon yhteydessä, ja jos ollaan sitä mieltä, että esimerkiksi valmiusyhtymäjärjestely on virheellinen, niin tietysti silloin on oikeutettu sanomaan myös, että helikopterihankintoja ei tarvita. Mutta tässä on oma sisäinen logiikkansa ja tämä on kokonaisuus. Jos horjutetaan sen yhtä kohtaa, pitää olla valmis kertomaan, mikä on vaihtoehto.

Tässä jatkokeskustelussa minusta pitäisi näitä hankintoja arvostelevien olla valmiita sanomaan, minkälaisen määrärahojen tason he katsovat riittävän Suomen uskottavan itsenäisen puolustuskyvyn ylläpitämiseksi, eikä puhua sinänsä siitä, ovatko helikopterit kivoja vai vähemmän kivoja ja ovatko kuljetushelikopterit kivampia välineitä kuin saatto- tai taisteluhelikopterit.

On ilman muuta selvää, että tätä asiaa ei tule täällä eduskunnassa pitää läpihuutojuttuna, ikään kuin itsestäänselvänä ja annettuna asiana. Se käy ilmi jo pelkästään siitä, että hankintamäärät ministeri Tainan meille jakamassa selvityksessä on haarukoitu aika laveasti. Valiokuntavalmistelussa tietysti pitää saada yhteinen näkemys aikaan siitä, minkälainen määrä on tarpeellinen. Mutta esimerkiksi ajatus siitä, että hankittaisiin pelkästään kuljetushelikoptereita, on todettu torsoksi, koska niiden käyttö ajatellulla tavalla on mahdotonta ilman saattohelikoptereita.

Ed. Jääteenmäki vertasi erilaisia tarpeita, joita yhteiskunnassa on, ja totesi, että ei ole varaa

ostaa lääkintähelikoptereita, pelastushelikoptereita. Näitä helikoptereita voidaan käyttää myös pelastus- ja etsintätehtäviin, ja tämä on yksi keskeinen seikka tätä ratkaisua pohdittaessa.

Valiokuntavaiheessa on luonnollisesti pantava suurta painoa hankintojen kotimaisuusasteelle muissa kuin helikopterihankinnoissa. On saatava myös tarkka selvyys siitä, minkälaista etua tulisi yhteishankinnoista Ruotsin kanssa. Ennen kaikkea on kysymys siitä, että eduskunnalle Puolustusvoimien taholta toimitetaan kaikki saatavissa oleva tieto, kaikki tosiasiat avoimesti ja niin yksityiskohtaisessa muodossa kuin se vain suinkin on mahdollista. On varmasti selvää, että Puolustusvoimat ymmärtää sen, että jos tältä talolta ja tässä talossa työskenteleviltä pimitetään jotakin oleellista tietoa, se löytyy aikanaan varmasti edestä.

Korostan sitä, että Puolustusvoimien toimintakyky, puolustusstrategia jne. ovat kansallinen kysymys ja silloin puolustusstrategiasta ja sen toteuttamiseen tarvittavista toimenpiteistä pitää vallita mahdollisimman laaja yhteisymmärrys. Tämän yhteisymmärryksen löytämiseen kokoomus on omalta osaltaan valmis, mutta korostan sitä, että tätä keskustelua pitää käydä kiikkotomalla, asialliselta pohjalta ja pikkuhiljaa luopua niistä väittämistä, jotka jo on kumottu ministeri Tainan muistiossa.

Sitten ottaisin esille toisen kysymyksen eli maatalouden saaman lisätuen. Pidän ilahduttavana sitä, että maatalouden vaikeudet tunnustettiin, vaikka lisämääräraha ei ole se, mitä toivottiin. Mielestäni kuitenkin paljon oleellisempaa kuin tämän lisäbudjetin markat on se, millä tavalla Suomi onnistuu neuvotteluissaan komission kanssa vakuuttamaan komission siitä, että meidän viljelytuotanto-olosuhteemme poikkeavat oleellisesti kaikista muista EU-maista. Tämä on myös mielestäni kansallinen kysymys, hallituksen yhteinen tehtävä on vakuuttaa näissä neuvotteluissa erityisesti maatalouskomissaari siitä, että meidän hehtaaritasonamme ja meidän tuotanto-olosuhteemme vaativat aivan omanlaisiaan ratkaisuja ja Euroopan unionin maatalouspolitiikkaa tulevaisuudessa ei voi tehdä yksin Keski- ja Etelä-Euroopan tarpeiden mukaan. Me emme saa tyytyä sivusta seuraajan rooliin, vaan meidän on saatava täysimääräiset kompensaatiot Agendan aiheuttamista menetyksistä.

Maamme sisäinen kysymys on sitten se, mitä muita toimenpiteitä tarvitaan. Muun muassa se, että tuotantopanosten hinnat eivät laskeneet sillä tavoin kuin EU-jäsenyyttä valmisteltaessa oletet-

tiin, on tärkeä kysymys ja siinä tuottajajärjestöllä on myös oma tonttinsa hoidettavana.

Ensimmäinen varapuhemies: Täysistunto keskeytetään suuren valiokunnan kokouksen ajaksi ja sitä jatketaan kello 15.30.

Täysistunto keskeytetään kello 13.59.

Täysistuntoa jatketaan

kello 15.30

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Hallituksen esitys vuoden 1998 lisätalousarvioksi

Keskustelu jatkuu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen kuluvalle vuodelle esittämä ensimmäinen lisätalousarvioesitys jatkaa uskollisesti hallituksen talouspoliittista oppia. Hallitus ei tässäkään lisäbudjetissa suostu tarkistamaan heikoimpiin kansalaisiin ja alueisiin painottuvaa leikkauslinjaa. Hallitus haluaa turvata Emu-kriteerien täyttymisen ottamalla niiltä, joiden huuto ei kuulu, jotka eivät voi pysäyttää talouden rattaita. Näin toimiessaan hallitus kuitenkin kaivaa pitkällä tähtäimellä sekä kansantalouden että myös valtiontalouden alta pohjaa pois.

Meillä Suomessa talouden kasvu on jatkunut nyt viisi vuotta. Notkahdettuaan selvästi vuonna 95 se on uudelleen päässyt hyvään vauhtiin, jos kohta nyt jo taas merkit heikommasta ovat selvästi näköpiirissä. Hallitus ei ole ollut valmis toimiin kasvun anatomian muuttamiseksi nykyistä työllistävämmäksi ja pk-sektoriystävällisemmäksi.

Suomen taloudellinen menestys on jäämässä nykymenolla yhä selvemmin puuta jalostavan viennin, Nokian ja muutaman muun metallialan suuryrityksen menestymisen varaan. Suhdannetilanteiden heikentyessä tällaisessa rakenteessa piilee valtava vaara. Kun tällä tiellä kulken poikkeuksellisen korkeassa suhdannetilanteessa työttömyys hidastuu meillä vain vaivoin,

voi talouden hiipuminen iskeä sitten taas kovasti.

Ministeri Jaakonsaari on toistamiseen menneiden kolmen vuoden aikana täällä kertonut, kuinka ripeästi työttömyys maassa laskee. Viimeksi eilen hän vannoi sen nimeen täällä käydys- lähetekeskustelussa. Muistutan mieleen, mistä hallitus lähti ja mitkä ovat uusimmat lukemat näissä asioissa.

Toukokuussa 1995 Lipposen hallituksen lähtiessä liikkeelle oli maassa työministeriön tarkan tilaston mukaan 448 195 työtöntä henkilöä. Tuosta vajaan kolmen vuoden kuluttua eli uusimman tilaston mukaan, joka on tammikuulta, työttömien määrä maassa oli 405 416 henkilöä. Työttömyyden vähentyminen vajaan kolmessa vuodessa on ollut vähän alle 43 800 henkilöä. Tämä kaikki on tapahtunut sellaisessa suhdannetilanteessa, joka on ollut poikkeuksellisen nopea varsinkin kahden viime vuoden aikana ja jonka jatkuminen noissa lukemissa ei ole juuri kenenkään tällä hetkellä talouden tulevaa ennustavan silmissä mahdollinen tulevaisuus.

Tämän yleiskuvan, talouden kasvun taustalla kaiken lisäksi maassa on tapahtumassa ei vain alueellinen vaan myös sosiaalinen eriytyminen, varioituminen, erilaistuminen, eriarvoistuminen, kaikki tämä ennätysvauhtia. Heikoimmassa asemassa olevan kymmenenneksen osuus yhteisestä kakusta jopa pienenee samaan aikaan, kun äveriäimmän, rikkaimman kansanosan rikastumisvauhti on historian nopeinta.

Yhtä uhkaavat kuin kansantalouden yllä olevat näkymät ovat tällä hetkellä hieman kauemmas tulevaan katsottaessa, ehkä vielä uhkaavammatkin, näkymät valtiontalouden kannalta. Kun trendi budjettitalouden nettovelanoton osalta on vuodesta 1993 lähtien viime vuoteen saakka koko ajan ollut aleneva, se kääntyy ensi vuonna, vuonna 99, selvään kasvuun. Kun valtion talousarvion menot on saatu vuodesta 93 ensiksi alenemaan ja sittemmin jäädytettyä alle 190 miljardin markan vuositasoon, ovat menot kääntymässä ensi vuonna uudelleen selvään nousuun.

Samaan aikaan verotulojen kasvu uhkaa pysähtyä, ehkä muutenkin, mutta ainakin, mikäli valmisteverojen laskupaine jatkuu, joka johtuu tosin EU-ratkaisusta pitkälti, osin Suomen hallituksen mahdollisesta omasta kannasta. Ainakin tässä tapauksessa myös verotulojen kasvu uhkaa samaan aikaan pysähtyä, vaikka, ja tämä kannattaa muistaa, kokonaisveroaste on edelleen korkeammalla kuin kertaakaan Ahon hallituk-

sen aikana. Äsken kerrotut lukemat näyttävät mitä ilmeisimmiltä.

Selvältä näyttääkin jo nyt, että Lipposen hallitus on jättämässä seuraajalleen vaikeaan kierteseen ajautuvan julkisen talouden. Menot kasvavat, verotulot supistuvat, uutta nettovelkaa on otettava vanhan yli 420 miljardin markan velan päälle entistä enemmän tai kenties vielä enemmän riippuen siitä, kuinka suuriin leikkauksiin tulevana vuosina, jo 99 tai ennen kaikkea sitä seuraavalla vaalikaudella joudutaan muista syistä, joiden yksi yhteinen tärkein nimittäjä on suomen mahdollinen ja kenties todennäköinen liittyminen Emun jäseneksi.

Arvoisa puhemies! Tällaisissa talouden, yleisen kansantalouden ja myös valtiontalouden näkymissä lisäbudjetin yhteydessä ollaan tekemässä yhtä aikaa suurta ja merkittävää ratkaisua, tilausvaltuuden antamista valmiusjoukkoyhtymän perustamiseen liittyville helikopterihankinnoille. Kun valtiovarainvaliokunta hallitusryhmien asiasta sovittua palautti viime syksynä helikopterihankkeen jatkovalmisteluun, palauttamisratkaisun tarkoituksena oli tietysti moninaisiakin. Hallitusryhmät saivat siivottua näin vaikean asian vähän tuonnetuiksi, mutta monien mielestä asiasta tarvittiin aidosti myös lisäselvityksiä. Näitä odottivat varmasti monet sekä hallituspuolueiden että myös opposition kansanedustajat. (Ed. Elo: Mikä on puhujan kanta?)

Lisäbudjetti itse ei noita lisäselvityksiä juuri sisällä, senhän me kaikki olemme voineet lukea hallituksen lisäbudjettiesityksestä. Siihen liittyvässä oheismateriaalissa, joka on jaettu kansanedustajille, toki on noita selvityksiä jo vähän enemmän. Viime kuukausien ja jopa viime päivien aikana esille on toisaalta samanaikaisesti tullut uusia kysymyksiä, joihin selvät vastaukset ainakin vielä puuttuvat.

Mikä on lopulta se strategia tai se tarve, johon kopterit tarvitaan? Valtionjohdon turvaan saataminenko? Jos tarvitaan myös taisteluhelikoptereita, mikä määrä niitä silloin tarvitaan? Monia muitakin kysymyksiä voi esille nostaa, sellaisia, jotka on nostettu täällä sekä hallituspuolueiden että myös opposition riveistä. Erityisen merkittävää mielestäni tässä suhteessa on se seikka, että asiantuntijavaliokunnan, puolustusvaliokunnan puolustusministerin puoluetta, valtiovarainministerin puoluetta edustava kokoomuslainen puheenjohtaja kyseenalaistaa perusteet, joille esitetty ratkaisu on rakentumassa.

Kun edustaja, joka, kuten minä, on hieman vähemmän perehtynyt tähän asiakokonaisuuteen,

kuulee tämän, on väistämättä hänen jo kansanedustajuuden ja sen valtakirjan sanoisiko moraalisen oikeutuksenkin taustalta arvioitava ja tarkkaan pohdittava, liittyykö tähän asiaan todella ja aidosti niin paljon epäselvyyttä, että asiantuntijavaliokunnankin puheenjohtaja, joka vielä todella edustaa puolustusministerin puoluetta, voi käyttää tällaisia puheenvuoroja. Minusta hänen puheenvuoronsa, joita hän on käyttänyt tämän asian käsittelyn yhteydessä, ovat olleet loogisia, johdonmukaisia ja uskottavan tuntuisia.

Vailla vastausta äsken sanomieni asioitten lisäksi on myös kysymys siitä, miten muun puolustushallinnon tarpeiden käy, jos kopterihankinnat joudutaan toteuttamaan sellaisessa valtiontalouden tilanteessa, johon äsken esittämilläni näkymillä viittasin. Mikäli Suomi on Emun jäsen ja muutoinkin aiemmin kertomani lukemat osoittavat väijäämättömästi sen toiseikan, että seuraavalla vaalikaudella, kenties vielä sen jälkeiselläkin, valtion menoja joudutaan leikkaamaan, ellei politiikkaa nopeasti ja radikaalisti muuteta. Hallitus ei ainakaan sen vielä käytävissä olevan ajan, runsaan vuoden kuluessa näyttää siihen olevan valmis, ja kun ei ole, leikkaukset ovat jatkossa mitä todennäköisimpiä. Kysymys tällöin kuuluukin: Voidaanko puolustusministeriön muiden ministeriöiden tapaan alenevista menokehyksistä silloin leikata, jos ylipäänsä valtion menoja joudutaan leikkaamaan, vai pidetäänkö tämän hallinnon kehykset silloin voimassa, kun esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen tai koulutoimen kehyksiä, nekin muutoinkin alenevia kehyksiä, joudutaan leikkaamaan? Ainakaan minulle ei tähän kysymykseen selvää vastausta vielä ole tullut.

Ministeri Niinistö taiteili tässä kysymyksessä eilen iltana täällä jonglöörin tapaan. Hän kertoi, kuinka puolustushallinnon kehykset laskevat. No, likimain kaikkien ministeriöiden kehykset laskevat jo ennen mahdollisia uusia tarvittavia lisäleikkauksia. Ministeri jätti vastaamatta suoraan kysymyksiin, joita täällä eilen käydyssä keskustelussa esille nostettiin. Niinpä valtiovarainvaliokunta on tänä päivänä yksimielisesti päättänyt, ettei eduskunta voi näitä kysymyksiä noin vain sivuuttaa. Ei eduskunta voi jäädä vaille vastausta äskeiseen tapaan esittämiini kysymyksiin. Tästä syystä valtiovarainvaliokunta koko valiokuntana eikä vain puolustusjaoston puitteissa haluaa ensi tiistaina kuulla valtiovarainministeriön ylimmän johdon ja myös sektorijohdon näkemyksiä siitä, miten he vastaavat äsken esittä-

määni kysymykseen. Haluamme kuulla myös substanssiministeriön, puolustusministeriön näkemyksiä nimenomaan sen takia, että jos jostain syystä kävisi niin, että myös puolustusministeriön jo nyt muutoinkin alenevia kehityksiä jouduttaisiin leikkaamaan, miten siinä tilanteessa, jos helikopterihankinnat painavat päälle, menosäästöt puolustushallinnon muista välttämättömistä tarpeista tuon ministeriön kehysten, korostan vielä kerran, laskevien kehysten sisältä silloin saadaan aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Ainakaan minä valtiovainvaliokunnan puheenjohtajana en edellä sanomaani viitaten voi painaa tässä asiaa vihreää valoa ennen kuin tiedän, mitä hankintapäätös merkitsee äsken kerrotulla tavalla muille yhteiskuntamme elintärkeille toiminnoille. Tämä kaikki ja hallitusryhmien täydellinen hajaannus tässä asiassa huomioon ottaen helikopterivaltuutus ei ole lainkaan valmis minun mielestäni päätettäväksi. On suorastaan kornia hallitukselta edellyttää oppositiolta kantaa asiassa, jossa ilmeisesti yhtä hallitusryhmää lukuun ottamatta millään hallituspuolueella ei ole olemassa yhtenäistä kantaa asiasta. Se yksi ryhmä, joka on todennäköisimmin yksimielinen tässä asiassa, kai on vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, ja sekin on eri mieltä asiasta kuin on hallituksen esitys. Minä olen kuullut, että myöskin vihreän liiton piirissä on kriittistä kantaa tähän hankkeeseen ryhmäpuheenjohtaja Soininvaaran johdolla, mutta en ole ihan varma, onko tämä erimielinen kanta täysin saumaton. Ovatko vihreät erimielisyydessään yhtä mieltä sitaattissa hallituksen esitykseen? Uskon, että vastauspuheenvuorossa ainakin ed. Soininvaara voi tähän kysymyksen antaa vastauksen.

Arvoisa puhemies! Suomen talouden kehityskuvan muuttaminen — palaan siihen — siitä, mikä näköpiirissä on, edellyttäisi välttämättä ja nopeasti politiikan sisällön muutosta, muutosta siihen suuntaan, että talouspolitiikan ydin alkaa palvella koko Suomen talouden tarpeita, myös sitä valtavaa, lähes mittaamatonta osaamisen, tietämisen ja taidon potentiaalia, sitä yrittäjyyden laajaa potentiaalia, mikä tästä osaavasta kansasta pohjimmiltaan voisi nousta. Nyt kuitenkin ennen kaikkea työllistävän pk-yrittäjyyden tiellä on liian monta liian korkeaa kynnystä. Näiden kynnysten alentamiseen, tarvittaessa vientialojen kustannuksella, olisi nyt ollut korkein aika ryhtyä. Olisi ollut korkein aika ryhtyä jo vähän aiemmin mutta viimeistään nyt, kun ovat huippuvauhdissaan vientialat, joilla olisi ol-

lut jo vuosi pari aikaisemminkin hyvät edellytykset olla tasoittamassa omista voitoistaan, omasta kantokyvystään työllistävemmän pk-sektorin tietä.

Tämän lisäksi tarvitaan välttämättä ja väistämättä toimia, joihin hallituksen piirissä toimivat virkamiehet näyttävät tuon tuosta tarttuvan julkisuudessa ilman, että heidän kantansa ja tahdonsa välittyisi hallituksen politiikaksi. Tällä tarkoitan sitä aihepiiriä, joista viimeksi valtiovainministeriön kansantalousosaston ylijohtaja Hetemäki julkisuudessa puhui. Hetemäki sanoi, että julkisen vallan tulisi kovin toimin ja voimin nimenomaan pieni- ja keskituloisten verotusta keventää ja tukea heidän työllistymistään tätä kautta. Hänen mielestään aivan liian monet sellaiset, joille työtä on osoitettavissa, ajautuvat tänä päivänä työttömiksi sen takia, että verotus yhtäältä rankaisee kovasti ja toisaalta ja ennen kaikkea työllistäjälle, työnantajalle näiden ihmisten työhön rekrytoiminen on aivan liian kallista puuhaa. Toivoisi hallituksenkin eikä vain sen hyvien virkamiesten huomaavan tämän seikan.

Ministeri Niinistö eilen ei mitenkään ymmärtänyt sitä, että jos hallitus suorittaa liian suuria ja väärin kohdistettuja leikkauksia, niistä leikkauksista voisi aiheutua toisaalle talouden kannettavaa suurta uusia riskejä ja taakkoja. Näin, arvoisa puhemies, on mitä ilmeisimmin käynyt viime vuosina toteutetuissa leikkauksissa, erityisesti niissä, jotka koskevat kuntataloutta ollen siellä ylimitoitettuja, erityisesti niissä, jotka koskevat tervettä, tasapainoista alueellista kehitystä, aluepolitiikkaan käytettävissä olevia määrärahoja, ja erityisesti niissä, jotka koskevat maatalouteen liittyviä leikkauksia, niiden kohtuuttomuutta. Näistä elinkeinoista, joihin äsken mainitut leikkaukset kiperimmin sattuvat, on aivan liian moni kansalainen joutunut lähtemään etsimään työtä, ja kun aiemmin kertomistani syistä heidän työllistämisenä on liian korkean kynnyksen takana, aivan liian moni joutuu edelleenkin ensi töikseni mainitsemiäni lukemien mukaisessa mitassa olemaan vailla työtä. Väärin kohdennetuilla leikkauksilla on aiheutettu toisaalle uusia kustannuksia.

Aivan huipussaan minusta tämä kaksijakaisuus on siinä, kun kuntien valtionosuuksia on leikattu tavalla, joka on johtanut ja johtaa esimerkiksi opetusalan henkilöstön lomauttamisiin tai irtisanomisiin. Kun opettaja lomautetaan, ei katsota, kenen kontolle kustannukset siitä työtömänä olemisesta kaatuvat. Useimmissa ta-

pauksissa ne kaatuvat lähes 50-prosenttisesti sen samaisen valtion kannettavaksi, joka on ensiksi kunnilta leikannut niin paljon, että kunnat joutuvat lomauttamaan näitä opettajia. Toiseksi ne kaatuvat niitten kuntien kannettavaksi, jotka osin joutuvat rahoittamaan ja maksamaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan, ja vain pieneltä osalta pääsääntöisesti tämän työttömyysturvan rahoittamisesta kantavat vastuun — onneksi — nämä työttömät opettajat tai lomautetut opettajat itse. Käytin esimerkkinä opettajia. Aivan yhtä hyvin voisin puhua sairaanhoitajista, sosiaalitoimen eri henkilöstöryhmistä, joita niitkin lomautetaan ja jopa irtisanotaan. Nämä esimerkit osoittavat mielestäni sen, että väärin kohdennetuilla leikkauksilla saadaan toisaalle paljon enemmän pahaa aikaan.

Aivan viimeinen huomio ja kommentti vielä, joka liittyy tavallaan samaan sarjaan. Meillä on julkisessa keskustelussa ollut aivan hirveä huuto siitä, kuinka välttämätöntä on ajaa kansalliset aluepoliittiset tuet alas. Jokainen itseään kunnioittava vaikuttaja on katsonut aiheekseen puhua, kuinka väärin on käyttää aluepoliittisiin tukitarpeisiin julkisia varoja. Tässä Suomi kulkee omaa latuaan. Uskallan väittää, että yhdesäkään Euroopan unionin jäsenmaassa kansallisen aluepolitiikan alasarjo viime vuosien aikana ei ole tapahtunut niin nopeasti ja niin rujosti kuin Suomessa on tapahtunut.

Minä haluan kertoa ja muistuttaa teille, kansanedustajat, mieleen sen, minkä te kaikki varmasti tarkkaan muistatte ja tiedättekin valtion budjetista. Valtion budjetissa tänä vuonna kaikkien Suomen kehitysalueella toimivien yritysten investointi-, kehittämis-, kansainvälistämis- ja toimintaympäristötukitarpeisiin on maksatuksen yhtä paljon rahaa kuin Suomen muutaman telakan telakkatukeen yhteensä. Telakkatuen maksatuksen rahoitus on miljoonaa markkaa pienempi kuin valtion budjetissa oleva maksatus ensi sanoissani mainitsemiin tarkoituksiin, yritystukilain mukaisiin aluepoliittisiin kansallisiin rahoituksiin, ja sen lisäksi, unohdin sanoa, siihen voidaan laskea mukaan vielä kuljetustuki noin 16 miljoonaa markkaa.

Arvoisa puhemies! On sanomattakin selvää, että myös aluepolitiikan, tässä tapauksessa yritystukien alasarjo tähän tapaan aiheuttaa toisaalla yhteiskunnassa enemmän työttömyyttä ja ongelmia kuin mikä on siitä aikaansaatu säästöhyöty.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tietenkin aivan totta, kuten ed.

Pekkarinen totesi, että hallitusryhmien kesken ja hallitusryhmien sisällä on erimielisyyttä helikopterihankinnasta. Mutta ehkäpä ed. Pekkarisen puheenvuoro olisi ollut uskottavampi, jos hän olisi todennut, että myös keskustan eduskuntaryhmän sisällä on myös erimielisyyttä tästä samasta helikopterihankinnasta. Esimerkiksi keskustapuolueen puheenjohtaja Esko Aho on liittänyt hyvin avoimesti helikopterihankinnan puolesta ja samanaikaisesti monet keskustan eduskuntaryhmän jäsenistä taas ovat olleet hankinnasta toista mieltä. Mielestäni tämä kysymys on todella nyt eduskunnan käsissä. Meillä on erilaisia käsityksiä, ja eduskunnan pitäisi ilman hallituksen taholta tulevaa jyräystä saada vapaasti päättää helikopterihankinnasta.

Haluaisin myös tässä yhteydessä, herra puhemies, puuttua vielä puolustusministeri Tainan puheenvuoroon, kun hän väitti, ettei eduskunta Hornet-hankintojen yhteydessä pyytänyt selvityksiä tai ei ollut ainakaan sellaisia selvityspyyntöjä, joihin ei olisi vastattu. Sellainen pyyntö oli olemassa. Valtiovarainministeri Niinistö viittasi omalta osaltaan eilen tällaiseen pyyntöön. Ministeri Niinistö viime eduskuntakaudella pyysi selvityksen siitä, mitä tapahtuisi, jos Hornet-koneiden määrää pienennettäisiin. Hänelle vastattiin, että tämä ei ole mahdollista, se johtaisi sopimussakkoihin. Kun hän pyysi nähtäväksi itse sopimuksen, tätä sopimusta kieltäydyttiin antamasta. Näyttää siltä, että väite, että koneiden määrän pienentäminen olisi johtanut sopimussakkoihin, ei pitänyt yhtä totuuden kanssa. Ministeri Niinistö on useaan kertaan todennut, ettei eduskunta silloin saanut haluamaansa selvitystä Hornet-koneiden osalta.

Ed. K u o s m a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkarinen käytti erittäin hyvän ja asiantuntevan puheenvuoron opposition näkökulmasta. Mutta näin hallituspuolueen edustajana totean, että hallitus on tehnyt erittäin hyvää työtä. Talouselämän rakenteet on saatu kuntoon, vienti vetää täysillä, tehtaat pyörivät 95 prosentin käyttöasteella ja metsäteollisuuden kokonaistuotannon kasvu oli 14 prosenttia, metallin 11, elektroniikkateollisuuden jopa 20. Tilastokeskuksen luvut minusta ovat oikeita. Mielestäni työttömyyskortistot pitäisi siivota ehdottomasti ja nopeasti. Siellä on paljon sellaista porukkaa, joka ei todella halua tehdä oikeita töitä vaan haluaa olla harmaan talouden palveluksessa.

Sitten kysymys, hyvät ystävät ja kansanedustajat: Halutaanko, että Suomella on vahva puolustuskyky? Jos me haluamme, että Suomi säilyy itsenäisenä, meidän pitää lähteä siitä, että todella me hankimme ne helikopterit ja seuraamme aikaamme. Ja huom! — vasemmistoedustajista ei kukaan ole puhunut, että esimerkiksi vanha Neuvostoliiton velka voitaisiin kuitata, 5,6 miljardin velka, ostamalla helikopterit sieltä. Me Kymen vaalipiirin kansanedustajat olimme tutustumas-
sa Utin lentotukikohtaan. Siellä lennoston komentaja kertoi, että Venäjän helikopterit ovat maailman parhaat. Ne ovat kaikkein varmakäyntisimmät ja teknologialtaan viimeiset. Ainut miinus näin asfalttimiehen kannalta on se, että ne voivat nousta ylös ilman asfalttia.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiinnitän huomiota vain ed. Pekkarisen puheenvuoron siihen osaan, jossa hän käsitteli yleistä talouspolitiikkaa. Ensinnäkin haluan sanoa, että ed. Pekkarinen, joka oli ministerinä Ahon hallituksessa, tietää tarkalleen, kuinka paljon silloin mainostettiin vientivetoisen kasvun hyvälaatuisuutta ja sen merkitystä erityisesti työllisyydelle. Nyt todella ihmettelen, kun vienti vetää, että ed. Pekkarinenkin on tullut toisiin ajatuksiin. Tässä on aivan selvästi jälkiviisautta, ed. Pekkarinen. Tämä on valtiovarainministeriön strategiaa. Se oli siinä hallituksessa, jossa Pekkarinen ja Isohookana-Asunmaa olivat ministereinä ja jota Aho johti, ja vuosikautia on ollut sama strategia. On huolehdittu viennistä mutta ei, puhemies, ole huolehdittu kotimaisen kysynnän elpymisestä. Todettakoon nyt, että viime vuoden lopulla vienti oli 30 prosenttia korkeammalla tasolla kuin huippuvuonna 1990 mutta kotimainen kysyntä, kotimainen kulutus, edelleen 10 prosenttia alempana kuin vuonna 1990.

Tässä me näemme sen, mihin Ahon hallituksen strategia johti, vientivetoinen strategia. Se on johtanut siihen, että työttömyys ei alene. Me tarvitsemme kotimaisen kysynnän elvyttämistä, siihen ed. Pekkarinen viittasi äskен niin kuin ohimennen, mutta joka tapauksessa tämä oli strategia, jota hän oli hyvin keskeisesti luomassa. Todettakoon nyt, että vienti oli viime vuonna 54 miljardia markkaa suurempi kuin tuonti ja vaihtotase 33 miljardia ylijäämäinen. Tämä antaisi meille nyt mahdollisuuden myös siihen, että kotimaista kysyntää voitaisiin elvyttää, jolloin tosiaan työllisyyttä voitaisiin parantaa. (Eduskunnasta: Mitä hallitus tekee tälle?) — No, minä

uskon, että me yritämme omaa hallitustamme pakottaa siihen, että kotimaista kysyntää elvytetään. Mutta joka tapauksessa tämä strategia on se, jonka valtiovarainministeriö loi ja jota Ahon hallitus alkoi noudattaa ja jota aivan silmittömästi kehitettiin viime vaalikauden aikana.

Voidaan myös lisätä, puhemies, että kun Suomen Pankki on lisäksi noudattanut ehkä Euroopan kireintä rahapolitiikkaa, olemme olleet paras Emu-oppilas inflaation osalta, tämä on kaikki johtanut siihen, että kotimainen kysyntä ei ole elpynyt eikä työllisyys parantunut.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan aluksi viitata siihen ed. Pekkarisen puheenvuoron kohtaan, jossa hän puhui valtiovarainministeri Niinistöstä. Kuuntelin eilen teidän dialogianne ja huomasin, että hyvin syvälle menee käsi käteen. Teidän molempien arviot ovat hyvin saman kaltaisia leikkauspaineista budjettiin. Pelkään suomalaisten puolelta sitä vaihtoehtoa, että nämä teidän yhteiset ennakkointinne toteutuvat ja että meillä on hallitus, jossa nämä budjettileikkaukset teidän yhteisestä toiveestanne toteutuvat.

Toinen asia on, että olemme tällä hetkellä samassa hallituksessa puolustamassa samaa hallitusta ed. Kuosmasen kanssa. Hän kuitenkin käyttää työttömyyden tilastojen hoitamiseen siivousta, vaikka hän ei edustakaan siivousfirmaa vaan asfalttifirmaa, niin kuin hän itse totesi. Mielestäni työttömyyttä pitää ehdottomasti hoitaa muulla tavalla kuin siivoamalla työttömyyskörtistoja. Eilen oli varsin paljon 30-luvun henkeä keskustelussa, hiukan tässä siivoamisasiassakin, ei niinkään Suomesta, hiukan enemmän etelän tai lounaan suuntaan.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Telakkamiehenä on pakko puuttua ed. Pekkarisen telakkatukikannanottoon liittyen yritystukiin. Ed. Pekkarinen tietää, että ennen viime vaaleja kaikki puolueet olivat harvinaisen yksimielisiä siitä, että yritystuet ja niiden karsiminen on yksi tärkeä säästöjen kohde tässä maassa, ja ed. Pekkarinen tietää telakkatuen taustat, sen että USA:n kongressi ei ole hyväksynyt Oecd:n telakkatuet kieltävää päätöstä. Näin ollen EU on päättänyt jatkaa omaa direktiiviään. Tällä tavalla myös Suomessa telakkatukea maksetaan. Keskustan eduskuntaryhmä ja valtiovarainvaliokuntaryhmä on ollut jämäkästi näiden telakkatukipäätösten takana. Toivon, että tämä vertailu ei tarkoita sitä, että keskusta on muutta-

massa linjaansa ja ryhtymässä ajamaan suomalaista telakkateollisuutta alas.

Mitä tulee helikoptereihin ja niiden tarkoitukseen, olen hyvin paljon ed. Pekkarisen kanssa samaa mieltä. Sain juuri tiedot siitä, millä tavalla muissa Euroopan puolueettomissa ja liittoutumattomissa maissa on taisteluhelikoptereita. Mielenkiintoista on, että Itävallassa ei ole yhtään eikä ole tilattu. Sveitsissä ei ole yhtään eikä ole tilattu. Ruotsissakin on ainoastaan panssaritorjuntaan tarkoitettuja helikoptereita 20, ei taisteluhelikoptereita. Minusta se pistää kysymään, minkä vuoksi juuri meillä Suomessa tarvitaan taisteluhelikoptereita. Miksi meidän valtiojohdomme on niin paljon arvokkaampi kaappauksen torjunnan kannalta, että se tarvitsee taisteluhelikopterit, kun eivät muutkaan liittoutumattomat maat niitä tarvitse?

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tällä kertaa puutu helikoptereihin, kun niistä on puhuttu niin paljon, vaan valtiontalouden kysymykseen, jonka ed. Pekkarinen aivan oikein otti esille. Kyllä meidän kaikkien, sekä hallituksen että opposition pitäisi olla aika huolestuneita siitä tilanteesta, joka meillä nyt on. Me elämme huippusuhdannetta ja kuitenkin valtiontalous on voimakkaasti alijäämäinen. Onneksi siihen tällä hetkellä on olemassa hyvin yksinkertainen ja mitä ilmeisemmin tilapäinen syy eli se, että meillä vienti vetää niin hyvin ja tuonti ei. Kun viennistä ei peritä arvonlisäveroa ja tuonnista peritään, kauppataseen ylijäämä tarkoittaa noin 12 miljardin markan arvonlisäveron menetystä. Sillähän selitetään melkein koko tuo alijäämä.

Jatkossa tilanne ei tästä kuitenkaan parane. Tämä syy kyllä poistuu, mutta seuraavan kymmenen vuoden aikana eläkemenoit nousevat useilla kymmenillä miljardeilla markoilla, mikä tarkoittaa, että jos näin jatketaan, ainakin seuraavat 15 vuotta eletään pysyvää valtiontalouden kriisiä ja joka vuosi tehdään uusia leikkauslistoja. Kuitenkaan hyvää leikkauskohdetta ei nyt kyllä oikein enää ole tai jos ed. Pekkarinen sellaisen esittää, se varmaan otetaan kiitollisesti vastaan.

Sen takia meidän on pakko jollakin tavoin pohtia, onko se tapa, jolla me tuotamme hyvinvointiyhteiskuntaa, oikeastaan enää kovinkaan kustannustehokas tai onko se tapa nyky maailmassa enää oikea. Väitän, että se on tällaisessa päätätöiden yhteiskunnassa hyvin kallis. Meidän olisi pakko, sen sijaan että joka vuosi vähän

leikkaamme, pohtia sitä, pitäisikö meidän tätä hyvinvointivaltion toteuttamistapaa muuttaa. On tehty erilaisia parlamentaarisia puolustuskomiteoita paljon pienempien ongelmien ratkaisemiseksi. Ehkä tämä on kysymys, jossa myös tarvittaisiin nimenomaan parlamentaarista kaikkien puolueiden komiteaa, sillä kysymys on niin isosta ratkaisusta, että kyllä kaikki tulevat ja nykyiset oppositiot ja hallitukset joutuvat sitä pohtimaan.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisen talouden kokonaisuuteen kohdistuu lähitulevaisuudessa varmasti sellaisia paineita, että niiden parissa riittää hallituksille ja eduskunnille askareita.

Ed. Pekkarinen käsitteli puheenvuorossaan yhtä tämän ongelman osa-aluetta eli valtiontalouden aivan lähitulevaisuuden näkymiä mielestäni jossain määrin harhaanjohtavalla tavalla. Hän kiinnitti huomiota sinänsä ehkä aivan oikein budjetin loppusumman ja valtionvelan määrän kehittymiseen viime vuosina. Hän oli muuten kovasti yllpeä edellisen hallituksen saavutuksista näissä suhteissa.

Mutta hän unohti käsitellä valtion budjetin bruttokansantuoteosuutta ja toisaalta budjetin rahoitusvajetta. Valtion budjetin bkt-osuus on kuitenkin alentunut juuri tällä vaalikaudella. Viime kaudella budjetin bkt-osuus kasvoi. Siitä johtui valtion erittäin raju velkaantuminen, kuten hyvin muistetaan. Viime vaalikaudella myös budjetin rahoitusvaje räjähti käsiin. Budjettivaje on tällä vaalikaudella saatu kavennettua hallittavaksi.

Samoin ed. Pekkarinen mainitsi kokonaisveroasteen noususta. Nousu perustuu niin sanotun pääomaveron korotukseen 25:stä 28 prosenttiin heti tämän vaalikauden alussa, mikä varmasti vastasi kansan oikeustajua.

Aluetuista sanoisin, että ed. Pekkarisen linja on periaatteessa aivan oikea. Ongelmana on tietysti se, että nykyisetkään aluepoliittiset tuet eivät kaikki tunnu kuluvan käytössä.

Kaikkiaan ed. Pekkarinen lupasi taas kansalle yhtä aikaa verokevennyksiä, valtion velan pienentämistä ja leikkauksista pidättymistä. Toivottavasti kansa ei tätä purematta niele.

Ed. B r e m e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni ed. Pekkarinen esitti populistista tekopyhyyttä, joka tietysti on ymmärrettävissä äänten kalastamisena oppositioasemasta. Siitä huolimatta rajansa kaikella.

Hän peräänkuulutti toimia pk-sektorin puolesta. Olen ihan samaa mieltä, mutta minua vaijaa se, että olin yrittäjänä tämän talon ulkopuolella silloin, kun ed. Pekkarinen oli sisäministerinä ja hallituksessa. Kyllä oli tosi kurjaa olla pk-yrittäjä silloinkin. En oikein ymmärrä, mistä tällainen tekopyhä täyskäännös nyt sitten tulee.

Hän kysyi myös, mitä varten helikoptereita tarvitaan. Kyllä entisen sisäministerin pitäisi nähdä asiaa vähän selvemmin, ettei hänen tarvitse tällaista kysyä.

Mutta silmitöntä suomettumista osoittaa ed. Uotila, kun kysyy samaa asiaa. Meillä on Euroopan pisin itäraja, toisella puolella entinen maailmanvalta, joka on hajonnut, joka on suuri ongelma rauhattomuuksineen ja kuitenkin taloudellisine resursseineen koko EU:lle. Suomi on täällä erittäin heikkona ensimmäisenä vastassa. Siellä voi tapahtua mitä tahansa. On kyllä silmien ummistamista se, ettei nyt haluta nähdä, että sieltä voi myös hyvin äkkiä sukeltaa esille varsinaisia selkkauksia.

Paljonko näitä helikoptereita tarvitaan, se on myöskin helppo sanoa: noin neljä kertaa enemmän kuin mistä nyt puhutaan. Valitettavasti meillä ei ole siihen varaa. Puolustusbudjetti on aina pidetty niin pienenä, että tämäkin on pelkästään sisäänpääsylippu siihen toimintaan, jota helikoptereilla voidaan toimittaa. Puolustusbudjetin määrärahoista, ed. Pekkarinen, on vaikea leikata, koska ne on vedetty jo niin nolville, sen tekin tiedätte, suhteessa muihinkin määrärahoihin. Tyhjistä on paha nyhjistä.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen käytti hyvän puheenvuoron. Hän nosti esille juuri ne leikkaukset, ne ongelmat ja ne uudistamisen tarpeet, joiden edessä eduskunta nyt vääjäämättä on. Ministeri Niinistö totesi joskus, että valtionosuusleikkaukset eivät ole pois keneltäkään. Minusta ed. Pekkarisen puheenvuorossa tämä asia tuli selkeästi esiin. Joudutaan aina ottamaan pois ihmisiltä ja valitettavasti on jouduttu ja otettu tämän hallituksen toimesta juuri niiltä ihmisiltä, jotka muutoinkin ovat heikommassa asemassa.

Ed. Pekkarinen olisi voinut tässä täydentää vielä puheenvuoroaan ottamalla esille niitä leikkauksia, jotka ovat kohdistuneet juuri vähäosaisimpiin ja jotka ovat johtamassa nyt tämän maan kannalta sellaiseen keskittyvään kehitykseen, jota me emme kestä. Muuttoliike on tuomassa lisää kustannuksia. Sen johdosta me joudumme tätä maata nyt rakentamaan kalliisti ja kahteen

kertaan, taas uudelleen. Sen takia tämä puoli pitäisi nyt saada järjestykseen sillä tavoin, että työllisyys todella vahvistuisi, ihmiset saataisiin työntekoon ja yrittämään. Yrittäjyyttä on edistettävä ja ne uudistukset, joita keskusta on peräänkuuluttanut ja joita ed. Pekkarinen hyvin toi myös esiin, pitää saada alulle.

Minusta ed. Pekkarisen puheenvuorossa tuli myös esiin maatalouden kannalta tärkeä kysymys. Nyt lisäbudjetissa ei ole muun muassa lomitussuoritusmaksuja. Kuitenkin nekin palvelut tarvitaan, ne työllistävät ja näyttää siltä, että siltä puolen puuttuu tänä vuonna varsin paljon rahaa.

Ed. Juola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinenhan on erinomainen puhuja. Ainoa ero ed. Väistön äskeiseen kommenttiin on minun mielestäni siinä, että en huomannut mitään vaihtoehtoista linjaa tälle talouspolitiikalle, vaikka se kovin onnettomaksi tässä puheenvuorossa todettiin. Ed. Väistö oli kyllä ne ilmeisesti huomannut.

Mutta itse asiassa pyysin puheenvuoron, koska ed. Pekkarinen puhui kehitysalueiden yritystoiminnan tuesta. Tässä lisätalousarviossa ymmärtääkseni tapahtuu jotakin, koska pääluokassa 32 nimenomaan yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisessa on lisäystä 2 miljoonaa markkaa ja lisäksi momentin perusteluja muutetaan siten, että tarkoituksena on nimenomaan käyttää lisävaltuutus työllisyyttä parantaviin kehittämishankkeisiin kehitysalueilla.

Mitä sitten tulee ed. Kuosmasen puheenvuoroon, niin se nyt tietysti oli varsin populistinen. Kun pitkäaikaistyöttömiä nyt on tutkittu, niin onhan selvää, että esimerkiksi ikääntyneistä pitkäaikaistyöttömistä yksi kolmasosa on selvästi työttömyyseläkettä odottavia eikä suinkaan minkään harmaan talouden piirissä olevia, vaikka he eivät työtä enää haakaan. He ovat ihan laillisessa tilanteessa, joka lainsäädännöllä on tehty.

Ed. Tahvanainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Pekkarinen ja Väistö toivat esille ankaraa arvostelua hallituksen politiikkaa ja leikkauksia vastaan. Yhdyn tietysti heidän mielipiteeseensä siinä, että näitä leikkauksia on tehty ja ne ovat ikäviä ihmisille, mutta täytyisi muistaa myös, mikä positiivinen vaikutus hallituksen politiikalla on ollut meidän talouteemme kokonaisuutena ja sitä kautta kotitalouksiin muun muassa korkokehityksen kautta. Jos ajatellaan, että edellisen hallituksen aika-

na korot heittelivät 15—17 prosentin tienoilla huippuvuosina ja nyt ne ovat kuutta prosenttia, niin kyllähän kaikki tietävät, että kun aiemmin noin 50 000—80 000 markkaa vuodessa on mennyt esimerkiksi puolen miljoonan markan lainasta pelkkiin korkomenoihin, niin kyllähän korkokehityksellä on ollut huomattavan paljon suurempi vaikutus kansalaisten talouteen kuin sillä, että on leikattu joitakin sosiaalisia etuuksia ja vaikutettu sitä kautta kansalaisten asemaan kurjistavasti. Kyllä kansalaisten taloudellinen tilanne on kokonaisuudessaan helpottunut; suurimmalla osalla tavallisista suomalaisista palkansajista on varmaan asuntovelkaa.

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen kuuluu, kuten tiedämme oppositiopolitiikan pääarkkitehteihin. Niinpä hän puheenvuorossaan ampuu kovilla. Tänään hänen kritiikistään kertovan puhetykin piippu säkenöi ja monessa osin hän toki on kritiikissään oikealla suunnalla. Missä suuruusluokassa hallitus on kyennyt toimimaan toisin, siitä kai erimielisyytemme mielipiteissä johtuvat.

Uskoisin, arvoisa puhemies, että olennainen kysymys näiden tilaushankintojen osalta on yli poliittisten rajojen kulkeva siinä suhteessa, missä määrin edustajat ovat haluttomia antamaan avoimen valtakirjan hankinnoille, jotka ovat tiettyssä määrin sukulaisuussuhteessa taannoisiin Hornet-hankintoihin. Uskoisin myös, että monet kansanedustajat kysyvät, ovatko meille toimitetut selvitykset riittävät takaamaan sen, että budjettitasolla tilausvaltuuksien antaminen ei vaikuta heikentävästi muihinkin valtionhallinnon menokohtiin.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elolle ja vähän muillekin.

Muistutan, että vuodesta 90 lähtien kansakunnan tulot romahtivat. Kun Ahon hallitus toukuussa 91 lähti liikkeelle, romahduksen juna oli erittäin jyrkässä ja syvälle menevässä vauhdissa. Samaan aikaan, kun kansakunnan tulot romahtivat, (Ed. Elo: Te annoitte lisävauhdin!) ed. Elo, kansakunnan julkiset menot olivat huikeassa kasvussa, jota kasvua vielä lisäsi se, että työttömyyden, joka räjähti käsiin, seurauksena menot vielä hurjasti kasvoivat. Tämän yhtälön toiseksi kääntäminen oli vaikea tehtävä, kun velkaannuimme. Oli pakko saada vienti vetämään, jotta saatiin valuuttatuloja, jotta saatiin velkaa, jolla yhtälö, joka oli 80-luvun aikaan syntynyt, kyettiin edes jollakin tavalla ratkaisemaan.

Mutta kun vientikone saatiin vahvaksi ja nousuun, niin hyvään nousuun, että se on todella huikean hyvässä nousussa, sen voimavaroista olisi tullut antaa jo aiemmin selviytymisen edellytyksiä tälle pk-sektorille ja niille nousevan osaan tuotannon aloille, jotka voisivat monipuolistaa suomalaista tuotantoa sen anemisoituvaa rakennetta vastaan. Tässä on menetelty ilmiselvästi väärin. Ed. Tiusanen, kertomallani tavalla käy, ellei politiikan suuntaa muuteta ja sen muutoksen tekemisessä alkaisi totisesti olla kiire.

Mitä tulee telakkatukiin, ed. Uotila, en minä vastustanut enkä vielääkään vastusta telakkatukea. Ottamalla se esimerkiksi ja vertaamalla yritysten aluetukia siihen voidaan huomata se korni tilanne, mikä on syntynyt, että pelkästään muutaman telakan telakkatukeen pannaan yhtä paljon rahaa kuin koko Suomen kaikkien kehitysalueella toimivien yritysten kansallisiin yritystukilakien mukaisesti tukiin. Tämä on aivan höperö juttu.

Arvoisa puhemies! Edustaja oli aivan oikeassa siinä, että myös keskustan piirissä on henkilöitä, jotka suhtautuvat toiset vähän myönteisemmin ja toiset vähän kielteisemmin helikopterihankkeeseen.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! Jo perinteeksi muodostunut lisätalousarvio sisältää tulopoliittisen ratkaisun vaatimia muutoksia, mutta myös aivan oikeita muutoksia syksyllä hyväksyttyyn talousarvioon.

Lisävaltuuksia asuntojen korjaustoimintaan esitetään 90 miljoonaa markkaa, erinomainen esitys. Hyvin liikkeelle lähtenyt asuntokantamme peruskorjaus on ollut vaikeuksissa liian alhaisten myöntämisvaltuuksien takia. Maamme on pullollaan peruskorjausta vaativia asunto-osakeyhtiöitä. Ympäristövaliokunta lausunnossaan tämän vuoden budjettiin kiinnitti huomiota siihen, että valtion tuki on merkittävästi lisännyt asuntokantamme aktiivista peruskorjaamista. Hyvä asia on myös se, että perusteluissa hallitus esittää peruskorjausavustuksia suunnattavaksi kasvukeskuksiin.

Mielestäni hallitus on ollut liian huolissaan rakentamissuhdanteiden kuumenemisesta. Rakentaminen on maassamme normalisoitunut. Jos suhdanteiden kuumenemista viime syksyllä oli havaittavissa, nyt alalla vallitsee normaali terve kasvu. Voimakkaan muuttoliikkeen alueella — pääkaupunkiseudulla, Turussa, Tampereella ja Oulussa — ei asuntotarpeeseen tällä hetkellä voida vastata. Tämän asuntotarpeen kannalta

olisi tärkeää varmistaa, että asuntotuotannossa pysytään valtioneuvoston asettamassa tavoitteessa.

Pääministeri Lipponen on lausunut, että hallitus pohtii budjetissa elokuuhun lykätyn, valtion tukemaan asuntotuotantoon tarkoitettua 1,5 miljardin myöntämisvaltuuden aikaistamista. Rakentamiskohteiden suunnittelu ei etene, kun ei ole tietoa valtion ratkaisusta myöntämisvaltuuden suhteen. Asuntorakentamista ei myöskään pystytä käynnistämään hetkessä. Ministeri Mönkäre vahvisti kyselytunnilla, että aikoo esittää valtioneuvostolle huhtikuussa myöntämisvaltuuksien korottamista. Tämä on hyvä uutinen rakennusosalalle. Hallituksen tulee tehdä tähän liittyvät ratkaisut pikaisesti.

Viime viikkoina velloneesta kiivaasta keskustelusta voi päätellä, että lisätalousarvion sisällössä helikoptereiden tilausvaltuus on hyvin monisäikeinen asia. Helikopterikeskustelua käytiin puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä, ja eduskunta hyväksyessään valmiusjoukkostrategian hyväksyi jo ajatuksen helikoptereista osana valmiusjoukkostrategiaa. Tilausvaltuuspäätös jätettiin talousarvion yhteyteen.

Keskustelun aikana on esitetty joukko kysymyksiä. Parhaansa mukaan valtiovarainministeri ja puolustusministeri ovat pyrkineet vastaamaan kysymyksiin, joidenkin mielestä liian suurpiirteisesti; joidenkin mielestä on edelleen liian paljon yksityiskohtia avoimna liittyen helikopterihankintoihin.

Eduskunnassa on suuri joukko kansanedustajia, jotka olivat päättämässä Hornet-hävittäjien hankinnoista. Valmistelutyö tässä hankinnassa ei kestä tarkempaa tarkastelua. Valitettavan suuren lisälaskun on eduskunta joutunut nielemään jälkikäteen. Nyt on ilmassa aivan selvä tahto siitä, että koptereita ei haluta ostaa kuin sikaa säkissä, vaan kysymyksiin ja epäselviin asioihin on saatava vastaus. Näin tulee ollakin. Vaikea on kuvitella tilannetta, jossa Puolustusvoimat joutuisivat kattamaan satojen miljoonien lisälaskua budjettikehyksiensä suhtalta. Ylimääräisten Hornet-menojen vuoksi Suomen puolustusvoimat eivät tällä hetkellä ole tehokkaimmillaan. Kustannukset helikopterihankinnasta on tiedettävä etukäteen.

Puolustusstrateginen keskustelu käytiin viime keväänä. Uuden hyväksytyn valmiusstrategian vaikutuksia seurataan päivittäin niillä paikkakunnilla, joilta lakkautettiin varuskunnat. Oulussa on puolustuspolitiikkaa tarkkaan pohdittu ja arvioitu monen eri asiantuntijan suulla, ja vie-

lääkään emme ole vakuuttuneita Pohjois-Suomen puolustuksesta. Mutta uusi strategia on hyväksytty, ja sen kanssa elämme.

Tiettyjä peruslähtökohtia on kuitenkin edelleen olemassa, joista tulee pitää kiinni. Kun puhumme uskottavasta puolustuspolitiikasta, se tarkoittaa, että Puolustusvoimilla on oltava riittävät toimintamäärärahat sen hoitamiseen puolustuskoneistuksen lisäksi. En kannata Puolustusvoimien määrärahojen vähentämistä. Jos emme panosta helikoptereihin, rahat on käytettävä muuhun puolustustoimintaan. Epäilyä on herättänyt helikopterikeskustelun yhteydessä se, miten muiden aselajien käy, kun valmiusjoukot tulevat. Yhden uuden aselajin tulo ei voi lamauttaa muita. Reservistä on pidettävä huolta. Kertausharjoituksia on järjestettävä. Varusmiesten maastoharjoituksista ei tule tinkiä, ja kiinteistöjen peruskorjauksesta tulee huolehtia.

Ministeri Tainan jakamasta selvityksestä löytyy moniin esitettyihin kysymyksiin vastauksia. Siinä todetaan, että materiaalihankintojen ja toimintamenojen suhde palautuu tilanteeseen, joka vallitsi ennen Hornet-projektia. Selvityksen mukaan tämä mahdollistaa panostamisen koulutukseen, muun muassa kertausharjoituksiin ja varusmieskoulutuksen tehostamiseen. Esitetyt määrärahat tukevat tätä. Toimintamäärärahat kasvavat jopa niin paljon, että toimintamenoihin sisällytettävät helikopterihankinnasta tulevat menot voidaan kasvulla kattaa.

Haluaisin ministeri Tainan tarkentavan, onko selvityksessä esitetty puolustusministeriön menorakenne tuleville vuosille puolustusministeriön oma toive vai onko sillä valtiovarainministeriön periaatteellinen suinaus. Kovin pitkällä tähtäimellä ei viime vuosina ole voitu budjettikehyksiä lyödä lukkoon. Onko niin, että helikopterihankinnasta syntyvät uudet toimintamenot voidaan kasvulla kattaa ja silti jää voimavaroja muiden aselajien toimintojen ja reservin kouluttamisen vahvistamiseen? Tämä on aivan oleellinen kysymys ainakin minulle.

Selvityksen haluaisin myös siitä, ovatko muiden aselajien materiaalihankinnat ja toimintamäärärahat riittävät, jotta uskottava puolustus voidaan hoitaa. Pelkät voimissaan olevat valmiusjoukot tuskin riittävät. Viimekeväisessä selonteossa ei muutettu sitä puolustusstrategiamme periaatteellista lähtökohtaa, joka pohjaa suureen reserviin ja sen käyttöön kriisitilanteessa sekä alueelliseen puolustukseen.

Ministeri Tainan selvityksessä todetaan valmiusjoukkojen yhdeksi tehtäväksi koko valta-

kunnan alueella tapahtuvan muiden yksiköiden liikekannallepanon suojaaminen. Minua on vain viime aikojen puolustustoimintamäärärahojen kehityksessä huolestuttanut se, onko meillä kunnossa olevaa ja riittävän koulutuksen saanutta reserviä liikekannallepanossa, jota valmiusjoukot suojaisivat uuden puolustusstrategian mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Suhtautudun vielä tällä hetkellä hyvin epäilevästi helikopterihankintaan, mutta lisäselvityksiä esitettyihin epäilyihin helikopterihankinnan tarpeellisuudesta ja vaikutuksista Puolustusvoimien toimintamenoihin saadaan varmasti valiokuntakäsittelyn aikana.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa herra puhemies! Kuten tähänastisessa keskustelussa eilen ja tänäänkin on jo kuultu useaan kertaan, on monta hyvää syytä sanoa "ei" nyt käsiteltävänä olevan lisätalousarvion rahallisesti mittavimmalle asialle, tilausvaltuuksien myöntämiselle kuljetus- ja taisteluhelikopterien hankintaan. Siksi joudun toistamaan osaksi jo sanottua. Toisaalta erityisopettajana olen oppinut, että jankuttamisesta muisti täyttyy; sitä näköjään tarvitaan erityisesti tässä asiassa. Kenraalit ovat jo naruttaneet hallituksen. Toivon, että me emme tässä talossa ole yhtä helposti vedätettävissä.

Tarkastelen seuraavassa helikopteriasiaa neljästä näkökulmasta: henkilökohtaisen vakaumukseni, hankinnan perustana olevan doktriinin uskottavuuden, hinnan ja asian valmistelutavan kannalta.

Vastustan tilausvaltuuksien myöntämistä ensisijaisesti henkilökohtaisen eettisen vakaumukseni vuoksi. En voi olla mukana edistämässä asearsenaalin kasvattamiseen perustuvaa turvallisuusajattelua. Varustautumiseen liittyy väijäämättä usko väkivallan käytön ja sillä uhkaamisen oikeutukseen. Minun omatuntoni ei sellaista oikeutusta tunnista. Toisen tappaminen on rikos ihmisyyttä vastaan myös sodassa. Kestävää rauhaa ei saada aikaan asevoimalla.

Myös Suomen aseistautuminen ylläpitää kansalaisissa pelkoa ja ruokkii epäluuloa muita kansoja kohtaa. Asevarustelun jatkaminen on kohdalokasta kansallista itsepetosta ja ennen kaikkea väärä signaali muille maille nyt, kun kylmän sodan jättämien asevoimien purkaminen on vasta päässyt hyvään alkuun.

Viholliskuvien ylläpitämisen sijasta on suuntauduttava aktiivisesti laajan turvallisuuskäsitteksen mukaisesti valintoihin. Siinä demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen on tärkeintä.

Turvallisuutta vahvistettaessa ympäristöuhkien ja globalisaation aiheuttaman eriarvoistumisen torjuminen ja kestävä kehityksen edellytysten vahvistaminen on monin verroin sotateikkoja ja -leikkikaluja tärkeämpää. Jos osakin helikopterihankintaan ajatelluista miljardoista käytettäisiin laajaa turvallisuusajattelua tukeviin konkreettisiin toimiin, Suomi tekisi suuren palveluksen paitsi omalle turvallisuudelleen myös sen tuoman esimerkin kautta koko muulle maailmalle.

Arvoisa herra puhemies! Kerron varmuuden vuoksi jo tässä, että vakaumukseni ei muutu asian lopullisessakaan käsittelyssä, vaikka ministeri Tainan neuvottelutarjous pienentäisi kuljetushelikopterihankinnan tilausraamin 30:stä vaikkapa puoleen tai siirtäisi taistelukopterihankinnan tuonemmaksi.

Kysymys ei ole helikoptereiden määrästä, vaan hankinnan perustasta. On aivan varmaa, että tulevat eduskunnat joutuvat Maavoimien taistelutoimintaan tarkoitetun lentojoukon perustamisen ja ensimmäisten helikopteritilausten jälkeen hyväksymään yhä uusia tilausvaltuuksia. Se, mikä tältä eduskunnalta jää antamatta, otetaan takaisin korkoineen heti, kun poliittinen tilanne on otollisempi.

Ilman omakohtaisen maailmankuvan ohjetta-kin tilausvaltuudelle ei ole perusteita. Muista perusteista erityisesti helikopteritarpeen soveltaminen puolustusdoktriiniin ei vakuuta.

Helikopterilobbauksen lyhyt historia noudattaa monessa suhteessa Hornet-vyörytyksen kaavaa. Kumpaakin hanketta on perusteltu uhkakuilla, jotka vaihtuvat sitä mukaa, kuin ne todetaan kupliksi. Kumpikin hanke on pyritty naa-
mioimaan työllisyysmoksiksi yliarvioimalla vastaostojen työllistävyyttä. Kummankin hankkeen yhteydessä vastaanpanijat on pyritty leimaamaan maanpuolustuksen perustan nakertajiksi. Kummassakaan tapauksessa hankkeen kokonaiskustannuksista ei ole kyetty antamaan päätöksen tueksi edes suuruusluokkatasolla luotettavaa raamia. Kummassakin tapauksessa eduskunnalle on kerrottu puolilotuoksia päätöksen seurauksista esimerkiksi ase-, viestintä- ja johtojärjestelmän hankintatarpeiden osalta.

Helikoptereita on pohjustettu ensisijaisesti ve-
toamalla valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon nojaavien valmistusyhtymien varustamistarpeisiin, ikään kuin koko asia olisi päätetty jo tuolloin. Näin ei tietenkään ollut. Parin rivin löysä teksti, jossa puhutaan helikoptereiden tarpeesta joukkojen kulje-

tuksiin ja tulitukeen, on eri asia, kuin sitoutuminen lopulliselta hinnaltaan todennäköisesti 10:tä miljardia lähentelevään hankkeeseen ja käytännössä uuden aselajin perustamiseen. Voi olla, että valmiusyhtymät tarvitsevat kuljetuksiin helikoptereita, mutta se on kokonaan toinen asia kuin helikopterisodankäyntiin kykenevän aselajin perustaminen.

Puolustusvoimat on viime viikkojen mielipidemuokkauksessa käyttänyt tärkeimpänä sotilaallisena perusteluna helikopterihankinnalle strategisen iskun torjumista. Asian on esitetty ikään kuin uutena uhkana. Tutkijoiden mukaan se ei kuitenkaan ole sen ajankohtaisempi kuin tähänastisissakaan sotaleikeissä, joiden voittamiseen helikopteriparven apua ei ole edes unelmoitu.

Olen melko vakuuttunut siitä, että helikopterihankinnan todellinen tausta on halu kyhnyttää yhä tiiviimmin Naton kylkeä. Hornetit meillä jo on. Sotilaiden nimilaput on vähin äänin siirretty upseereiden rinnoissa Natolle mieluisaan paikkaan ja karttamerkit uudistettu. Puolustusvoimien komentaja Gustav Hägglund totesi marraskuussa, että helikopterit mahdollistavat ulkopuolisen avun vastaanoton aivan kuten Hornetit. Ulkopuolinen apu on neutraali piiloilmaus Natoon kohdistuville odotuksille. Jos näin on, se pitäisi sanoa ääneen eikä pitää poliittista päätöksentekoa pilkkanaan, niin kuin puolustushallinto tämän tästä tekee.

Arvoisa herra puhemies! Helikopterihankintaan kriittisesti suhtautuvat ovat puhuneet eniten hinnasta. Siitä on aihetta louskuttaakin. On uskomatonta, että oheiskustannuksineen ehkä 10 miljardin markan hankkeen hintahaarukka on miljardien levyinen. Puolustusvoimien selitys epämääräisistä kustannusarvioista on onntto. Hankintakilpailun neuvotteluasema ei huononnu, jos tässä aivan niin kuin muissakin investoinneissa pyritään esittämään mahdollisimman tarkka kustannusennuste uskottavan budjetoinnin perustaksi. Jos tarjoajien välillä on todellista kilpailua, markkinahinta löytyy ilman eduskunnan sumutustakin. Jos maailmanmarkkinoilla on kartelli, meidän hintalaskelmamme eivät sitä hetkauta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi asian valmisteluprosessiin. Vielä elokuussa 1996 puolustusministeri Taina vakuutti, ettei taisteluhelikoptereiden hankintaa harkita. Viime keväänä turvallisuus- ja puolustuspoliittista selvotekoa käsiteltäessä puhuttiin lähinnä uusien valmiusyhtymien kuljetustarpeesta. Tulituen useimmat ymmärsivät

kuljetushelikoptereiden jonkinasteisena aseistuksena.

Vasta viime syksynä karu totuus paljastui. Puolustusvoimat havitteli sekä kuljetuskoptereita että kauniisti saattokoptereiksi ristittyjä taistelukoptereita. Hämäys jatkuu vielä lisäbudjetin etulehdelläkin. Tähän saakka on virallisesti puhuttu kertahankinnasta, mutta nyt ilmoitetaan 7,7 miljardin markan tilausvaltuuden tarkoittavan turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisen helikopterijärjestelmän hankinnan käynnistämistä. Mitä tämän jälkeen seuraa, jätetään sanomatta. Päätyykö tarve 50:een vai 100 kopteriin? Millaiseen kustannusautomaattiin eduskunta sitoutuu tällaisella päätöksellä?

Pitkästä aikaa on käytetty myös Ruotsi-korttia. Päätöksellä on muka kiire, koska Ruotsi on jo tarjouspyyntönsä jättänyt. Suomi ei ole tähänkään saakka pysynyt Ruotsin vauhdissa kuin jääkiekossa, eikä nytkään ole kysymys muusta kuin puolustushallinnon psykologisesta sodankäynnistä eduskunnan pehmittämiseksi. Siihen lankaan ei kannata juosta.

Arvoisa herra puhemies! Tässä vaiheessa ainoa järkevä linjaus eduskunnalta on vetää henkselit tilausvaltuuspyynnön yli siltä osin kuin mennään nykyisten kuljetuskoptereiden uusimista pidemmälle.

Ed. E l o : Puhemies! Ennen helikopteriasiaa pari kolme huomautusta meidän taloudellisesta tilanteestamme muuten. Velkaantumisesta täällä ei ole kovinkaan paljon keskusteltu ja ymmärrän, että päähuomio on kiinnitetty helikopterien hankintaan. Toteaisin vain sen, että tällä hetkellä valtiolla on velkaa 420 miljardia, ja arvioni on, että Suomen velkaantuminen loppuu vasta tilanteessa, kun valtio on hankkinut kaiken kaikkiaan 500 miljardia velkaa. Tänä päivänä ei ehkä oikein tajuta, kuinka suuri määrä 500 miljardia valtionvelkaa on tilanteessa, jossa ei ole minkäänlaista inflaatiota ja jossa velka on todella velkaa ja sitä ei inflaatio ole mitenkään heikentämässä.

Mitä tulee velkaantumiseen, niin on todettava se, että vuosi 1994, jolloin Ahon hallitus otti 65 miljardia markkaa menojen kattamiseen, oli meidän huippukohtamme. Me olemme tulleet tämän vuoden budjetissa 15 miljardiin siitä. Oikeistolaiset, erityisesti talouselämän edustajat ihmettelevät, miksi me emme ole päässeet sen nopeammin alas valtionvelassa. Kannattaa kuitenkin muistaa, että jonkinlaista kysyntää tässä yhteiskunnassa pitää pitää yllä, ja jos me valtion budjetin kautta ottaisimme vielä enemmän eläkkeistä,

työttömyysturvasta ja muusta sosiaaliturvasta, niin on aivan selvä asia, että sillä olisi suuri merkitys muun muassa meidän työllisyydellemme. Palaan siihen ihan lyhyesti.

Toisaalta, puhemies, valtiolla on myös hyvin paljon omaisuutta. Joitakin viikkoja sitten oli Helsingin Sanomissa valtiosihteeri Juhani Kivelän haastattelu, jossa hän totesi, että noin 500 miljardia valtiolla olisi helposti myytävää. Siinä hän toi esille valtionyhtiöt, valtion kiinteistöt ja myös aravalainat eli asuntolainat. Meillä olisi siis 500 miljardia markkaa käytettävissä myymiseen, jos me haluamme. Mutta tämä on tietysti ideologinen kysymys monessa suhteessa, muun muassa valtion yhtiöiden myynti. Ehkä liian kevyestikin me olemme täällä eduskunnassakin sivuuttaneet monta kertaa valtion yhtiöiden tilanteen ja olemme todenneet, että hyvä on, me saamme valtion kassaan rahaa siitä, ja olemme olleet valmiit hyväksymään niitä toimenpiteitä.

Velkaa ja sen kustannuksia valtiolle, sen kaikenlaisia muita seurauksia myös pitkällä tähtäimellä, ehkä ei ole riittävän painokkaasti tuotu esille. Muun muassa kun Emuun mennään, itse pidän erittäin vaarallisenä sitä, että meillä on näin korkea valtionvelka jatkuvasti. Niin kuin me näemme nyt ennusteista, vielä pari kolme vuotta se säilyisi tällä tasolla, 15 miljardin tasolla. Se on todellinen uhka, kun valtiolla ei ole ylijäämäistä budjettia niin kuin meillä pitäisi olla Emun alkaessa.

Tosiasiassa on myös, puhemies, se että suomalainen yhteiskunta ei ole tasapuolisesti osallistunut valtionvelan talkoisiin. Olen peräänkuuluttanut usein ennen ja sanon sen uudelleen, että meidän suuryrityksemme ja suurituloiset ihmiset eivät ole riittävästi osallistuneet nyt muuta kuin puheissa siihen, että valtion velkaantuminen saataisiin loppumaan. Toivoisin nyt, että valtiovarainministeriö ja maan hallitus ottaisivat vaarin myös tästä. Suurituloiset ja suuryritykset pitäisi saada myös osaltaan vaikuttamaan siihen, että velkaantuminen saataisiin kuriin.

Mitä tulee vielä eräseen yksityiskohtaan, niin kiinnitän teidän huomiotanne siihen, kun tein kirjallisen kysymyksen viime vuonna valuuttakurssiriskien vaikutuksesta valtionvelkaan. Viime vuonna, kun valtio otti velkaa noin 17 miljardia, ja valuuttakurssien muutokset olivat siitä 10 miljardia eli varsinaisiin tarpeisiin tarvittiin 7 miljardia, valuuttakurssimuutokset, dollarin, Japanin jenin ja Sveitsin frangin muutokset aiheuttivat siis meille suomalaisille 10 miljardin markan lisämenot valtion budjetissa.

Puhemies! Liian vähän kiinnitetään myös huomiota siihen, kuinka paljon työttömyys maksaa. Kun valtiovarainministeri Viinanen lausui kuuluisan "totuutensa" siitä, että valtiontalouden tasapainoa ei saa horjuttaa työllisyydenhoitotoimenpiteillä, niin silloin ihmettelin ja ihmetelen sitä edelleenkin. Tämä on nimittäin vallitseva ajattelutapa valtiovarainministeriössä. Valtiovarainministeriön virkamiesten mielestä kaikki työllisyyteen käytetyt rahat ovat turhaa rahaa eikä ollenkaan huomata, että eri teitä laskien yksi työttömyysprosentti on suurin piirtein 3,4 miljardia markkaa eli voimme puhua nykyisen työttömyyden tason vaikuttavan valtion budjettiin eri teitä 50 miljardia markkaa. Tämä on tosiasia, joka myös valtiovarainministeriössä pitäisi nyt ottaa huomioon, eikä pelkästään laskea momentti momentilta, niin kuin he tekevät.

Kolmanneksi vielä ennen helikoptereita: Ed. Pekkari sen puheenvuorossa kiinnitti huomio myös keskustan ainaiseen tukien kaipuuseen. Keskusta kaipaa tukea milloin maataloudelle, milloin yrityksille, pienyrityksille jne. Se on ehkä jo kuitenkin markkinatalousjärjestelmässä vanhaa aikaa. Varmasti maatalous tarvitsee tukea Suomen kaltaisessa maassa tulevaisuudessakin, mutta ei ole järkevää esimerkiksi rakentaa strategia pienten ja keskisuuren yritysten osalta siihen, että ne voisivat elää yhteiskunnan tukien varassa. Oma korostukseni on koko ajan ollut se, että meidän talouspolitiikassamme pitäisi lisätä kotimaista kysyntää, elvyttää kotimaista kysyntää lähinnä verotuksen toimenpiteillä. Tätä kautta saadaan lisää ostovoimaa parantaa työllisyyttä. Uskon, että se on paljon järkevämpi tapa kuin se, mitä ed. Pekkari puhuu pk-yritysten etujen parantamisesta.

Puhemies! Sitten tähän helikopteriasiaan. Minä olen kaivannut tässä keskustelussa koko ajan uskottavaa analyysia meidän uhkatekijöistämme. Mitkä ovat ne uhkatekijät, jotka todella Suomea uhkaavat? Ruotsissa tämä analyysi tehtiin viime vuoden lopulla. Ruotsalaiset tulivat siihen aika itsestäänselvään tulokseen, että uhkatekijät ovat vähentyneet ja Ruotsi on valmis vähentämään puolustusmenojaan. Niin kuin me tiedämme, tänä vuonna valtiovarainministeriö Ruotsissa asetti 2 miljardin kruunun säästötaavoitteen ja neljän vuoden tähtäimellä 10,3 miljardia kruunua. On turha täällä sanoa, että ruotsalaiset pistävät puolustukseen asukasta kohden kaksi kertaa enemmän määrärahoja kuin me pistämme. Tosiasia on se, että ruotsalaiset ovat tulleet siihen analyysiin, että uhkatekijät ovat vä-

hentyneet ja voidaan puolustusmenoja vähentää. Ihmettelen, miten me Suomessa olemme tulleet tähän tilanteeseen, jolloin puolustusmenoja koko ajan lisätään, niin kuin on todettu täällä, parin vuoden aikana noin miljardin markan verran jo.

Mitä tulee esimerkiksi edustajien Bremer ja S. Kanerva käyttämiin puheenvuoroihin, tuntuu kyllä aivan kuin joulupukkeja olisi edelleenkin olemassa esimerkiksi eduskunnassa, kun he sanovat, etteivät nämä hankkeet, helikopterihankinta, kilpaile minkään muun kanssa, eivät eläkerahojen tai sosiaaliturvan tai minkään muun kanssa. (Ed. Laakso: Lipponen sanoi saman viime viikolla!) — Voi olla, että Lipponen on vielä kolmas joulupukki, jos halutaan joulupukkeja lisää, mutta ainakin näissä kahdessa puheenvuorossa annettiin ymmärtää, että olisi jokin kontti, josta voitaisiin vain jatkuvasti antaa kansalle, ja helikopterit voitaisiin ostaa kuitenkin.

Puhemies! Tämä sama koskee valmiusjoukkoja yleisemminkin. On monta kertaa väitetty, että valmiusjoukkojen perustaminen ei vaadi rahaa muilta puolustussektoreilta pois. Nyt tutkijat ovat kuitenkin sitä mieltä, että jos helikopterit hankitaan tämän ohjelman mukaisesti, niin totta kai se vaikuttaa meidän muihin puolustusmenoihimme, erityisesti kasarmeihin, asevelvollisten asemaan jne. Siinä suhteessa minusta pitäisi olla mahdollisimman rehellinen ja todeta se, että jos me hankimme nämä, niin se on jostain muualta poissa.

Puhemies! Eilen myös viittasin siihen, että ainakin minun mielestäni tässä on tulossa jonkinlainen strategian muutos. Jos näyttää, niin kuin näyttää siltä, että me panostamme helikopterihankintaan ja valmiusyhtymiin, niin aivan varmasti tämä on askel palkka-armeijan suuntaan ja niin kuin me tiedämme, tämä on eurooppalainen kehitys ja se näkyy monessa muussakin maassa.

Mitä vielä tulee kustannusarvioihin, niin on aika mielenkiintoista, kun esimerkiksi ministeri Taina täällä jatkuvasti korostaa sitä, että se on 5,6 miljardia, niin kuin heille on ilmoitettu. Kuitenkin Helsingin Sanomien artikkeli aika selvästi kuvasi meille, miten se 8,6 miljardia markkaa tulee, eikä siinä kovin suuria kurssiriskejä vielä esimerkiksi ollut otettu huomioon. Siinä mielessä tämä kustannusarviokin pitää nyt eduskunnassa lopullisesti selvittää.

Eilen tuli myös esille se, että helikopterit ovat osa meidän Nato-yhteensopivuutemme lisäämistä, ja siinä mielessä on aika selvää, että strategia

on muuttumassa. Ministeri Taina eilen väitti, ettei strategiaa ole muutettu siitä, mitä eduskunnalle aikaisemmin on kerrottu, mutta selviä askeleita uudenaikaiseen ajatteluun on olemassa.

Puhemies! Ihan lopuksi vielä eräs haastattelu, joka liittyy tähän keskusteluun. Tämä se koskee viime keskiviikkona Hufvudstadsbladetissa ollut filosofian tohtori Stefan Forssin haastattelua. Lyhyesti otan siitä kolme kohtaa esille. On nimittäin muistettava se, että hän on valtion palkkaama turvallisuusanalyttikko Valtion teknillisessä tutkimuskeskuksessa. Siis valtio maksaa hänelle palkan. Tässä hänet esitellään suorasekäisenä pohjanmaalaisena, joka puhuu niin kuin asiat ovat ja puhuu suunsa puhtaaksi. (Ed. Laakso: Hän on merkittävä vaikuttaja!) — Hän on merkittävä taustavaikuttaja. — Hän sanoo näin: ”Tyhjää puhetta väitteistä, ettei enää ole olemassa mitään sotilasuhkia ympäristössämme. Uhka on edelleen idässä. Hallituksenvaihdos siellä voi tehdä sen, että se toteutuu”, tämä uhka siis, ”aikaisemmin kuin me aavistammekaan.” Tämä oli ensimmäinen kohta.

Toinen kohta, jonka haluan lainata: ”Tänään meidän puolustuksemme on voimakkaampi kuin koskaan sodan jälkeen”, toteaa tohtori Forss, ”mutta on ongelmia. Meidän poliittikkomme eivät ole ymmärtäneet, että budjetoidut varat eivät läheskään riitä ottaen huomioon, että me nykyään aivan oikein suuntaudumme lisääntyvään yhteistyöhön ja kansainvälisiin velvoitteisiin.” Siis Forssin mielestä me emme edes tarpeeksi-kaan satsaa tähän, vaikka meillä on puolustus voimakkaampi kuin koskaan aikaisemmin.

Puhemies! Aivan lopuksi ehkä pöyristyttävän, mitä hän sanoo: ”Rehelliä keskustelua tarvitaan. Tämä saattaa kuulostaa tuomiopäivän profetialta monien korvissa, mutta me emme ole koskaan käyneet rehelliä keskustelua siitä, mistä on kysymys ja mitä me tavoittelemme. On aivan absurdia asettaa sosiaaliturvaa ja puolustusta vastakkain.” Niin kuin totesin, edustajat S. Kanerva ja Bremer ovat esittäneet myös saman väitteen kuin tohtori Forss.

Puhemies! Tämä riittääköön tässä vaiheessa.

Ed. Viitamiel: Arvoisa puhemies! Vuoden ensimmäisen lisätalousarvion lähetekeskustelu on odotetusti kohdistunut lähes vain ja ainoastaan helikoptereihin. Hallitus esittää ensi vuodesta alkaen Puolustusvoimille tilausvaltuutusta taistelu- ja kuljetushelikopterien hankkimiseksi noin ensi vuosikymmenen puoliväliin mennessä.

Jo tässä vaiheessa voi todeta, että hallituksen linja hankkeen valmistelun ja läpiviennin suhteen on epäonnistunut. Eduskunta ei nähdäkseen tule myöntämään tilausvaltuutta ainakaan siinä muodossa kuin sitä nyt on esitetty. Onko linja ihan lopullisesti epäonnistunut, jää nähtäväksi parin kolmen seuraavan viikon aikana valiokuntakäsittelyssä.

Myös hallituspuolueiden eduskuntaryhmät ovat joutumassa tässä asiassa loukkuun, jonka ne ovat osin itse virittäneet viime joulukuussa, kun asia lykättiin tälle keväälle. Silmiinpistävää on ollut opposition olematon myötävaikutus hallituspuolueiden sisäisen skisman syntyymiseen. Keskustassa voidaan nyt sanoa, että hehän tekevät sen itse. Päätöksenteon uskottavuus joutuu joka tapauksessa kovalle koetukselle, oli ratkaisu mikä tahansa, ja tämä uskottavuuden epävarmuus varmasti kohdistuu muihinkin eduskuntaryhmiin kuin vain hallituspuolueiden ryhmiin.

Puolustuspoliittisen strategian käsittely viime keväänä ei ole luonut riittävää pohjaa eduskunnan tehdä hallituksen esittämää tilausvaltuuspäätöstä nyt. Eduskunta toki hyväksyi yksimielisesti strategiaselonteon, mutta johtopäätös, että se merkitsisi automaattisesti vähintään 8 miljardin markan tilausvaltuuden hyväksymistä tänä keväänä, on väärä. Itse asiassa olisi ollut hallitukselta viisautta nähdä jo viime jouluna, että tämä eduskunta, joka on joutunut kantamaan vastuuta monista valtion menoleikkauksista, ei ole halukas päättämään ainakaan hallituksen toivomalla tavalla tilausvaltuuksien myöntämisestä.

Puolustusministeri totesi eilen, että hallitus on valmis neuvottelemaan asiasta ryhmien kanssa. Ainakin vasemmistoliiton ryhmän taholta on esitetty, että nyt myönnettäisiin tilausvaltuus kuljetushelikopterien hankkimiseksi ja myöhemmin käsiteltäisiin taistelukopterien hankinta erillisenä asiana. Tähän suuntaanko hallituskin etenisi? Sehän merkitsisi hankkeen vaiheittaista etenemistä, mikä tietysti olisi jo tässä vaiheessa tiedossa. Jos kuljetuskalusto hyväksyttäisiin nyt, olisi suojauskaluston hankkimisesta ”helpompi” päättää myöhemmin. Tämä olisi tie ulos kiusallista tilanteesta niille kansanedustajille, joille sota-arsenaalin hankkiminen on moraalisesti tai ainakin muka moraalisesti vaikeaa. Oma kritiikini tilausvaltuuden myöntämisestä kohtaan ei kuitenkaan lähde tästä näkökulmasta. Ei armeijan varustamisessa voi sinänsä olla mitään pahaa saati sitten, että helikopterit olisivat asejärjestel-

män osana jotenkin paheksuttavia. Näin ollen minusta ongelman ratkaisu ei voi olla se, että hyväksyttäisiin linja ujuttaa päätös vaiheittain läpi.

Useat edustajat ovat suhtautuneet tilausvaltuuteen taloudellisista syistä kriittisesti. Voidaanko olla varmoja, että hinta pysyy nyt arvioidussa, on kysytty. Säilyykö hankinta puolustusmenojen menokehysten sisällä myös ensi vuosikymmenellä vai tarvitaanko armeijalle lisää rahaa? Joudutaanko puolustuksen muu kehittäminen laiminlyömään? Lopullista hintaa on kuitenkin mahdollonta arvioida tarkasti, kuten edellisen eduskunnan tekemästä Hornet-hankinnasta voidaan päätellä. Hinta muodostuu tarjousten perusteella eikä olisi varmaan järkevääkään tehdä helikopterien myyjälle sellaista palvelusta, että Suomi ilmoittaisi julkisesti ja etukäteen sen rahasumman, jonka se on enintään valmis hankintaan käyttämään. Siitä tulisi yleisen kauppatavan mukaisesti ilman muuta vähimmäishintaa.

Kuitenkin hintaan liittyvä epävarmuus lienee tässä asiassa Hornet-hankintaa pienempi. Valuuttakurssin muutokset eivät enää ole kaiken järjen mukaan sen tason riski, kuin ne olivat 90-luvun alussa, että niiden perusteella hinta voisi olennaisesti muuttua. (Ed. Laakso: Millä perusteella?) Suomen valuutta on tänä päivänä selvästi vakaampi kuin mitä se oli 6–7 vuotta sitten. Todennäköisesti tulevaisuudessakin se on vakaampi, oli valuutan nimi mikä tahansa. Itseselvää on, että hankintamenot pysyisivät myös ensi vuosikymmenellä puolustusministeriön menokehysten sisällä. Jos budjettia pitäisi siltä osin leikata jossain vaiheessa, armeijan muista menoista tingittäisiin. Ainakaan muiden hallinnonalojen kehityshankkeissa ei lähdetä siitä oletuksesta, että ensi vaalikaudella olisi välittömästi suuria leikkauspaineita. (Ed. Laakso: Sinisilmäistä puhetta!)

Minusta kopterihankinnasta ei tarvitse pidättäytyä kustannuksien epävarmuuteen liittyvillä taloudellisilla perusteilla (Ed. Pykäläinen: Mistä syystä sitten?) tai sitten — palaan siihen aivan hetken päästä — on alistuttava siihen varsin pelottavaan tosiasiaan, että Puolustusvoimien kalustohankintoja on nyt ja vastakin mahdollon tehdä useiden vuosien tilausvaltuuksien avulla. Eihän se ole myöskään järkevää linjaa.

Keskustelussa on niin ikään väläytetty Nato-korttia sillä tavoin, että kopterit hankkimalla Suomi tavoittelisi Nato-kelpoisuutta. Ei Puolustusvoimien komentajan jo vuonna 1995 maanpuolustuskurssilla esittämää yhteensopivuuden

tavoitetta voi mielestäni aivan näin yksisilmäisesti tulkita tässäkin yhteydessä. Mahdollinen Nato-jäsenyys olisi aikanaan enemmän ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu kuin vain sotilasteknologian yhteensopivuuteen liittyvä kysymys.

En kritisoi kopterihankintaa sen takia, että pelkäisin sen vievän meitä kohti Nato-jäsenyyttä tai mihinkään muuhunkaan ei-toivottuun turvallisuuspolitiikan ratkaisuun. Onko koptereita hankkiva Ruotsi muka hakeutumassa Naton jäseneksi? Myös jotkut Suomen Nato-jäsenyyteen periaatteessa myönteisesti suhtautuvat ovat olleet ehkä tahtomattaan tätä Nato-peikkoa lietsomassa, kun he ovat todenneet, että yhteensopivuuden avulla päätös Nato-jäsenyyden suhteen voisi olla joskus mahdollista tehdä. Tässä he vetävät mielestäni väärän analogian Emu-prosessista. Ei Natolla ole tiukkoja lähentymiskriteereitä läheskään samalla tavoin kuin Emu-prosessissa on ollut. Näin ollen tilausvaltuuksien myöntämättä jättäminen ei myöskään sulje pois mahdollista Nato-jäsenyyttä, jos sen eduskunnan jonkinlainen kokoonpano joskus haluaisi tehdä.

Niin tai näin, haluan vain sanoa sen, että Nato-jäsenyys olisi ennen muuta poliittinen ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, ei asejärjestelmien teknologiaan liittyvä ratkaisu. Sitä on mielestäni vaikea kenenkään kiistää. Ei Natoa kannata tähän keskusteluun yhdistää sen enempää mahdollisuutena kuin uhkanakaan. Viime kevään selonteossa itsenäisen puolustuksen politiikka yhdistettiin helikoptereita käyttäviin valmiusyhtymiin. Se siitä.

Arvoisa puhemies! Minusta tilausvaltuutta ei tarvitse jättää myöntämättä siis sen takia, että helikopterit olisivat moraaliton asejärjestelmä tai että armeijan ei tulisi määrääjain uusia kalustoaan. Tilausvaltuutta ei tarvitse jättää myöntämättä myöskään sen takia, että hankinnan kustannuksiin liittyisi Hornet-hankintaan verrattavaa suurta epävarmuutta, kuten ei senkään takia, että helikopterihankinta veisi meidät muka lähemmäs Nato-jäsenyyttä, mitä se ei tee. Mielestäni helikopterien tilausvaltuus on silti jätettävä myöntämättä. Fiksuinta olisi, jos hallitus vetäisi esityksensä takaisin ja asettaisi esimerkiksi parlamentaarisen komitean valmistelemaan hankintaa uudelleen. Suomen puolustusvoimien kyky puolustaa isänmaata ei siitä heikkene yhtään. Helikopterihankinnalla ei ymmärtääkseni hallituksen esityksenkään mukaan ole kovin suuri kiire.

Todellinen syy asian uuteen valmisteluun on yksinkertainen. Ainakaan oman ryhmäni enem-

mistö ei ole arvioni mukaan valmis antamaan kansalaisille tässä tilanteessa sitä kuvaa, että priorisoisimme valtion menot siinä järjestyksessä, että ensin tulee armeijan hieman ylimalkaan perustellut hankinnat ja vasta sitten kansalaisten arkipäivään välittömästi ja todella vaikuttavat asiat kuten esiopetuksen järjestäminen, uusasuntotuotanto, työllisyyden paraneminen jne.

Kansalaisten luottamus valtiovalan hyvään tarkoitukseen on jo muutenkin kovan muutosvauhdin ja murrosajan takia koetuksella. Ihmiset ovat kerta kaikkiaan ymmärrettävästi väsyneet muutoksien tahtiin. Monta vuotta on hoettu työelämän muutostarpeita, sitä kuinka ihmisten joustaa ja sopeutua. Sosiaaliturvan kannustineloukut lanseerattiin pari vuotta sitten näyttävästi julkisuuteen. Niiden purkamiseksi on tehty kenties aivan oikeita, mutta joka tapauksessa ihmisiä rassaavia ja hämmentäviä ratkaisuja. Omasta valuutasta luopuminen ja päätös euroon osallistumisesta on sekin jossain määrin tunteita herättävä muutos ja joka tapauksessa iso asia, vaikkakin täysin välttämätön päätös.

Ei ole minusta mitään järkeä suorastaan suuttua suomalaisia helikopterihankinnoilla tässä muiden välttämättömien muutosten paineessa, kun koptereilla ei nyt kuitenkaan ole kiirettä. On näet kiistaton tosiasia, että uuden sotakaluston hankinta hämmentää ihmisiä. Mistä on tullut kiire varusteluun? Ollaanko menossa Natoon? Miksi ostetaan uutta kalustoa, jos velkaa joudutaan lisäämään? Eivätkö Hornetitkin ole vielä maksamatta? Näitä ihmiset kysyvät.

Hallituksella ei ole varaa antaa niille populistille tilaa, jotka ratsastavat näihin kysymyksiin liittyvällä epävarmuudella. Hallituspuolueiden kyky markkinoida kansalle esitetty ratkaisu on tässä tilanteessa liian vähän.

Luottamus yhteisvastuuseen elää edelleen suomalaisten keskuudessa ja toivon mukaan he osoittavat sen luottamuksensa myös seuraavissa vaaleissa jättämällä kuulematta seireeninlaulut, joita keskustan suunnalla viritellään. Se elää, vaikka muutoksesta on tullut yhteiskunnan virallinen uskonto. Päätös helikopterien hankkimisesta olisikin nyt väärä viesti, jonka aiheuttamien vahinkojen korjaaminen veisi kauan. Siksi hankinnalle on sanottava tyynen rauhallisesti ei.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Viitamies ei näe kytkentää Nato-yhteensopivuuden ja helikopterihankintojen välillä, hän puhuu sellaisella vakaumuksen

rintaanäällä, jota osoittaa vain täysi tietämättömyys tästä hankkeesta. Ilmeisesti ed. Viitamiel ei ole lainkaan tutustunut esimerkiksi kymmenien suomalaisten tutkijoiden, sekä Nato-jäsenyyttä vastustavien että sitä kannattavien tutkijoiden kannanottoihin, joissa käsitellään nimenomaan helikopterihankkeen ja Nato-yhteensopivuuden välistä suhdetta.

Täällä jo aikaisemmin lainattu hyvin arvovaltainen tutkija Stefan Forss, jota armeijan johto käyttänyt tutkijana, totesi viime keskiviikkona Hufvudstadsbladetissa, että hän kannattaa juuri siksi kuljetus- ja taisteluhelikopterien hankintaa, että niillä saavutetaan Nato-tasoinen puolustuskyky. Hänen mukaansa valmiusyhtymät ovat tarpeen juuri siksi, että ne kykenevät yhteistyöhön vastaavien Nato-joukkojen kanssa. Voisin luetella kymmeniä muita tutkijoita, jotka ovat samaa mieltä. Nato-yhteensopivuus on keskeinen peruste, miksi nämä aseet on tarkoitus hankkia, ei sotilaallisen puolustuskyvyn lisääminen.

Tutkijat ovat myös yhtä mieltä siitä, että neljä taisteluhelikopteria yhdelle valmiusyhtymälle ei lisää millään tavalla Suomen puolustuskykyä. Siitä ei ole kysymys, vaan viestistä Natoon päin yhteensopivuuden osoittamiseksi. Neljällä taisteluhelikopterilla tai yhdellä valmiusyhtymällä on koulutuksellinen merkitys, mutta minkäänlaista sotilaallista merkitystä niillä ei ole. Tarkoitus on tällä hankinnalla vain avata pää kymmenien uusien taisteluhelikopterien hankinnalle tulevaisuudessa.

Ed. Puhjo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puutun siihen ed. Viitamielien puheen kohtaan, kun hän, jos oikein ymmärsin, mainitsi, että valuuttakurssimuutokset eivät ole merkittäviä tekijä tai niillä ei kovinkaan suurta painoarvoa ole helikopteriasioissa. Olen kyllä eri mieltä. Kuten ed. Laakso aikaisemmassa keskustelussa mainitsi, indeksi- ja valuuttakurssimuutokset Hornet-kaupoissa olivat 3 miljardia. Se on iso raha.

Sitten on vielä kolmas tekijä, jonka vaikutusta hintaan me emme tiedä. Kun koptereita tuotetaan, mihin me olemme itse asiassa sitoutuneet? Kun kauppahinta on paperilla, kun me emme näe kauppasopimuksia ja Niinistököän niitä ei näe, mitkä ovat meidän sidoksemme esimerkiksi USA:n tuotannon hintakehitykseen ja siellä tapahtuviin muutoksiin? Tämä on kolmas tekijä, joka saattaa vaikuttaa pelkän paperilla olevan kauppahinnan lisäksi koptereiden kustannuksiin.

Ed. Viitamiel (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean aluksi, että yritin kertoa tässä, että vastustan helikopterihankintaa, mutta ilmeisesti eduskunnassa on nyt aika- ja muita resursseja käydä tällaista akateemista keskustelua, ja mikäs siinä.

Ed. Puhjolle sanoisin ensinnäkin, että totesin puheenvuorossani, että Hornet-kaupoissa valuuttariskitekijä oli merkittävä ja valuuttakurssien muutoksista tuli selvästi Suomen Hornet-kaupassa lisää hintaa. Tällä hetkellä vastaavaa valuuttariskiä ei ole näkyvissä. (Ed. Laakso: Miksi ei?)

Ed. Laakso, te ette tuonut keskusteluun mitään uutta. Kaikki tämä, mitä sanoitte, on ollut täysin tiedossa. Puhuitte yhteensopivuudesta, mutta te ette pysty lainkaan osoittamaan sitä yhteyttä, jota omissa hyvin demagogisissa esityksissänne koetatte jatkuvasti tolkkuttaa, että helikopterit hankkimalla Suomi jotenkin ajautuisi Nato-jäsenyyteen. Siitähän ei ole lainkaan kysymys. Nato-jäsenyys on tästä keskustelusta täysin irrallinen tekijä. Suomen puolustuksellisessa strategiassa, jonka viime keväänä eduskunta hyväksyi, on yhdistetty itsenäisen puolustuksen ajatus ja valmiusyhtymät täysin uskottavalla tavalla.

Helikopterihankinnasta täytyy pidättyä, mutta perustelut ovat mielestäni aivan muut kuin mitkä te olette esiintuoneet.

Ed. Tahvanainen: Arvoisa puhemies! Helikopterihankinnat keskusteluttavat sekä eduskuntaa että kansalaisia yhtä paljon. Olemme sen huomanneet täällä. Erityisesti kysymys nousee esille siinä valossa, onko oikein tehdä näin mittavia investointeja ja hankintoja aikana, jolloin kaikkialta muualta säästetään ja nipistetään.

Valtiontaloutta on tasapainotettu jo vuosia ja tälläkin vaalikaudella on tehty sosiaaliturvaan ja kansalaisten etuisuuksiin leikkauksia, joita ei ole ollut helppo niellä meidän päättäjienkään. Tämän vuoksi on luonnollista, että kansalaiset ja me kansaa edustavat päättäjät suhtaudumme hyvin kriittisesti puolustusministeriön esittämään helikopterihankintaan.

Meillä kaikilla on muistissa vuosikymmenen alkupuolen Hornet-kaupat ja sitä seuranneet ongelmat, joihin täällä esimerkiksi ed. Viitamiel äsketi viittasi. Valuuttakurssin muutos aiheutti huomattavasti suuremmat kustannukset, kuin oli arvioitu. Nyt ei ilmeisesti ole samanlaista vaaraa valuuttakurssiriskistä, mutta varmaa vastausta tähän emme kuitenkaan tiedä tänä päivänä.

nä. Luottamus helikopterihankintojen suunnitelmien pitävyyteen ei siis ole järin suuri.

Puolustusministeriö väittää, että helikopterihankinnat eivät tule kasvattamaan puolustusbudjetin loppusummaa kovinkaan merkittävästi. Saatujen selvityksien mukaan lähivuosina olisi edessä lievää menojen nousua, mutta ei kuitenkaan miljardien markkojen uusia menoja. Meidän kansanedustajien oletetaan luottavan saatuihin selvityksiin ja suunnitelmien pitävyyteen. Pääasiallinen kysymys kuuluukin: Luotammeko saatuihin selvityksiin? En ainakaan minä luota vielä tässä vaiheessa ilman lisäselvityksiä.

Puolustushallinnon alaisuudessa on tehty rakenteellisia muutoksia uuden puolustusstrategian vuoksi sekä myös säästöjen löytämiseksi. Viime vuonna tehtiin päätös kahden varuskunnan lakkauttamisesta ja palvelusaikojen pituuden muutoksista. Säästöjä on siis löytynyt poliitisten päättäjien voimakkaiden vaatimusten seurauksena. Puolustusministeriönkin täytyy löytää omalla alallaan säästöjä, mikäli aikoo uusia hankintoja tehdä ja priorisoida toimintojaan.

Puolustusministeriössä on myös vihdoinkin tajuttu, että meillä ei ole yksinkertaisesti varaa nostaa puolustusmenoja suurhankintojen vuoksi samaan aikaan, kun valtionvelka vielä jatkaa kasvuaan ja elämme kaikessa muussa säästöliekillä.

Kun lisäbudjetti menee valtiovarainvaliokunnan käsittelyyn tämän lähetekeskustelun jälkeen, tulee helikopterihankinta-asia harkita vielä uudelleen. Tälle on eduskunnan edustajien vankka tuki, näemmä. Koko hankinnan järkevyys ja lykkäämisvaihtoehto tulee ottaa pohdintaan. Mikäli hanketta ei hylätä tai sitä tullaan lykkäämään, kannatan ed. Viitamiestä esittämää vaihtoehtoa, että parlamentaarinen komitea valmistelisi asiaa ja toisi sitten esityksensä eduskuntaan. Poliitikkojen tulisi päästä tähän keskusteluun mukaan yhtenä osapuolena, ei pelkästään siten, että virkamiehet pohdiskelevat puolustusministeriössä asiaa ja tuovat sitten esityksensä eduskuntaan ikään kuin perustellen, ettei poliitikkojen tarvitse ymmärtää asioita mitään eikä täällä eduskunnan tasolla voida päättää tämän tyyppisistä asioista hyvinkin yksityiskohtaisesti.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjettiin liittyy myös muita merkittäviä päätöksiä kuin pelkästään helikopterihankinnat. Lisäbudjetissa irrotetaan 40 miljoonan markan määräraha yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden avustamiseen. Tekesin valtuuksia vähennetään vastaavalla summalla, mikä on mielestäni oikeanlainen toimenpide.

On erinomainen asia, että hallitus on panostanut tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja muun muassa Tekes on saanut lisäävustuksia. Kuitenkin tilanne on ollut se, että kaikkialla Suomessa ei ole Tekesin huippuyksiköitä. Tämä on taas merkinnyt sitä, että muun muassa Pohjois-Karjalan tapaisella alueella ei ole ollut mahdollisuutta suoraan hyötyä Tekesin rahoituksesta ja niistä investoinneista.

Meillä ja esimerkiksi Lapissa investointiavustukset ovat olleet olennainen tapa tukea yritysten kehittämishankkeita.

Lisäbudjetin määräraha on siis tervetullut kädenojennus kehitysalueille. Siitä täytyy sanoa erityinen kiitos pääministerille, joka otti asian esille, ja myös hallitukselle, joka toi esityksen eduskuntaan.

Tässä lisäbudjetissa lisätään myös Asuntorahaston varoista myönnettäviä asuntojen peruskorjausavustuksia 90 miljoonalla markalla. Tämä on erinomainen asia, mutta se, mitä seuraavassa lisäbudjetissa tai ensi vuoden varsinaisessa budjetissa kuitenkin tarvitaan lisää, on koulujen peruskorjausavustukset. Saamieni selvitysten mukaan peruskorjaushakemuksista voidaan rahoittaa vain noin 36 prosenttia. Noin 2,5 miljardin markan hakemuksista hyväksytään läänien esitysten perusteella vajaan 900 miljoonan markan hankkeet.

Arvoisa puhemies! Tarve koulujen peruskorjaukseen on huutava. Työministeriö ei enää rahoita koulujen saneerauksia, ja opetusministeriön määrärahat eivät riitä tähän. Hallituksen tulisikin ryhtyä asiassa pikaisiin toimiin, sillä erityisesti vanhat peruskoulurakennukset lahoavat käsiin ja monin paikoin työtilat ovat niin kehnot, ettei niitä viitsi vieraille näyttää.

Vierailin itse tammikuussa useammassa pohjoiskarjalaisessa kunnassa ja täytyy sanoa, että olin todella yllätynyt, kuinka heikossa kunnossa oppilaiden työtilat ovat. Eräällä koululla katto vuosi, vaikka sitä oli paikkailtu useaan kertaan monin paikoin. Toisessa paikassa lapsia opetettiin kellarissa, jossa ei työsuojelulakiemme mukaan voides aikuisia pitää työssä. Kolmannessa paikassa wc-tilat olivat kuin Viipurissa, joskin hieman siistimmässä kunnossa. Tätä listaa voisi jatkaa loputtomiin varmastikin. Samat ongelmat ovat joka puolella Suomessa.

Opetusministeriön tulee olla aktiivinen tässä asiassa ja vaatia peruskorjausmäärärahan lisäystä. Määräraha pitäisikin mielestäni vähintään tuplata, jotta kiireellisimmät hankkeet saataisiin toteutettua.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa herra puemies! Puheenvuorossani keskityn lähinnä lisätalousarvion talouspoliittiseen osaan, valtiontalouden näkymiin yleensä.

Tästä keskustelusta kuitenkin aluksi haluan todeta sen, että kertaakaan viime vaalikaudella eivät hallituspuolueet olleet niin sekaisin kuin täällä tänään ja eilen ovat olleet. Viime vaalikaudella hallitusta ja sen esityksiä tuettiin, mutta nyt hallituspuolueet ja niiden eduskuntaryhmät ovat niin kuin varpusparvi pelästyneenä heinäladossa lentelemässä edestakaisin. Mitähän tästä kaikesta mahtaa tulla? Ei ainakaan jättevää politiikkaa eikä uskottavaa asioiden hoitoa. Luulen, että pääministeri Lipponenkaan ei saa tätä varpusparvea nyt millään aitaukseen ja tästä kaikkiensa tulee vahinkoa sekä maalle yleensä että myös sen puolustuspolitiikalle.

Suomen taloudessa tilanne on varsin kriittinen. Lyhyesti sanottuna meillä pitäisi päästä tästä vakauttavasta talouspolitiikasta uudistusten talousstrategiaan, kaavamaisista leikkauksista uudistuksiin. Me olemme edelleen Suomessa talouden noidankehässä, jossa rakenteellinen massatyöttömyys kasvaa ja valtion velka ja korkea ansiotuloverotus muodostavat toisiinsa liittyvät ongelmat. (Ed. Aittoniemen välihuuto)

Ensi vuoden näkymä on niin, ed. Aittoniemi, että vaikka me ensi vuonna elämme kuudetta nopean taloudellisen kasvun vuotta, niin näkymä on 15–20 miljardia valtion velkaa. Eli valtion velka on kääntymässä nousuun, valtion menot ovat kääntymässä nousuun ja valtion veroaste on kääntynyt nousuun. Tilanne ei ole siis hyvä. Kun näköpiirissä jollain aikavälillä ovat hitaamman talouskasvun ajat, talouskasvu jää ehkä alle 3 prosenttiin, niin ilman muuta näillä rakenteilla työttömyys alkaa kasvaa ja ongelmat vaikeutuvat. Hallitus itse asiassa, mikä on oleellista todeta, on hukkaamassa talouden kasvun etsikköajan, joka olisi pitänyt käyttää välttämättä rakenteellisten uudistusten hyväksi.

Tilanne muistuttaa hyvin pitkälle Holkerin hallituksen viimeisiä vuosia, kun pääministeri Holkeri ilmoitti, että ei tässä enää paljon mitään tehdä vaan tyydytään keräämään näitä hedelmiä. Se oli erittäin vastuutonta politiikkaa, kun Suomen kansantalouden kilpailukyky oli erittäin pahasti menetetty ja oli paha ylikuumenemisvaihe. Kun siihen tuli idänkaupan romahdus, me olimme tosi vaikeuksissa, niin kuin tiedämme. Tilanne on aika paljon nyt samanlainen, että ongelmia hyssytellään ja laitetaan maton alle ja odotetaan, että aika hoitaa asioita jollain tavalla

vaaleihin saakka. Mielestäni näin ei tulisi missään tapauksessa menetellä. Tuotantohan on kasvanut viime vuonnakin vielä nopeasti, 5 prosentin paremmalla puolella. Myös inflaatio on ollut sinällään matalalla tasolla ja valtionvelan aukko on periaatteessa viime vuosina vähentynyt.

Talous siis näyttäisi olevan hyvällä mallilla, mutta näkymään liittyy selvästi kolme ongelmaa, niin kuin totesin. Vähän tarkemmin sanottuna talouden kasvu on toimialoittain ja alueellisesti myös hyvin eriytynyttä eivätkä kasvun hedelmät kohdistu tasaisesti kaikkien suomalaisten hyväksi. Toisaalta tämä makrotaloudellinen kehitys on hyvin herkkä nyt olosuhteiden muutoksille. Kolmas asia mikä tähän liittyy, on, totta kai, vielä se, että globalisoituva ja integroitava talous asettaa meidän sopeutumiskyvyillemme aivan uusia vaatimuksia.

Kun sanotaan, että talouteen ei saisi joustoja tehdä, niin on tärkeää huomata, että kyllä talous tällä hetkellä joustaa, sillä talouden kehityksen kuva on erittäin epäyhtenäinen. Massatyöttömyys sulkee huomattavan väestönosan kokonaan kasvukehityksen ulkopuolelle. Toisaalta kasvava osa työssäolevista jää paitsi perinteisiin pysyviin työsuhteisiin liittyvästä varmuudesta ja ansiosidonnaisesta sosiaaliturvasta. On siis syntynyt hyvin joustava työvoimareservi, jonka on vaikea suunnitella elämäänsä pitkällä tähtäimellä eteenpäin, kun eletään hyvin lyhytaikaisten työsuhteiden varassa.

Edelleen voidaan todeta, että viime vuosina talous on keskittynyt poikkeuksellisen selvästi harvoin keskuksiin ja työpaikkoja syntyy runsaasti vain harvoin seutukuntiin. Osa kehityksestä tietysti liittyy teknologian muutokseen, ja sen työvoiman, joka ei ole saanut hyvää koulutusta, on vaikea nyt työllistää matalapalkkaloilla rakenteellisten ongelmien takia.

Kuten sanoin, meidän talouskehityksemme on varsin herkässä tilanteessa. Euroopassa on sinällään, mikä on suosinut Suomen talouden kasvua, ollut matalien korkojen ja heikentyneiden valuuttakurssien aikaa. Yhdysvaltain kasvu on ollut erittäin voimakasta, ja Aasian kasvu oli myös hyvin nopeaa. Nyt Euroopan kasvun hiipumisesta on selviä merkkejä. USA:n talous kasvaa kyllä mutta vähän jo hidastuen, ja Aasian kasvu on romahtanut. Erityisesti Indonesian tilanne on katastrofaalinen mutta myös Thaimaassa, Malesiassa, Filippiineillä, Singaporessa, Koreassa ja Japanissa on huomattavia ongelmia. Siellä on myös pankkisektori vähän samantapai-

sessä tilanteessa kuin Suomessa vuosikymmenen alkupuolella.

Selvä kysymysmerkki liittyy, totta kai, myös EU:n taloudelliseen ja poliittiseen kehitykseen. Emu on syntymässä sinällään laajana, mutta eurooppalaisten maiden talousrakenteet eivät ole kunnossa. Saksassa ollaan lähestymässä 5 miljoonan työttömän tilannetta. Samaan aikaan talouksien lisääntyvä integraatio muuttaa Suomen talouden kilpailuolosuhteita koko ajan. Tuotantotoiminta ja työllisyys voivat laajentua Suomessa vain, jos Suomessa käytettävälle pääomalle tulee riittävä tuotto, ja tämä edellyttää meiltä kilpailukykyä kaikissa tuotantotehtävissä, myös työvoiman osalta.

Jo usean vuoden ajan on ollut ilmeistä, että sekä Aasia että Itä-Eurooppa ovat monella tuotannon alalla varteenotettavia vaihtoehtoja myös Suomessa harjoitettavalle tuotannolle. Kun Kaukoidässä nyt ovat valuutat devalvoituneet erittäin voimakkaasti, niin ne ovat erittäin kilpailukykyisiä ja siellä nyt alkaa se vientivetoisen kasvu, mistä tässä puhuttiin, ja se tulee jatkuamaan monta vuotta. Jotta ne selviävät, ne tarvitsevat pitkän ajan vaihtotaseen ylijäämää, ja silloin se kauppa, mikä tapahtuu, on, totta kai, jostain pois, varmasti osittain Euroopasta.

Arvoisa puhemies! Yhteenvetona voi siis todeta, että Suomen talouden perusongelmat ovat olemassa, kansainvälinen suhdannekehitys on huononemassa ja Suomessakin talouskasvu on hidastumassa. Me tarvitsisimme siis välttämättä nyt vakauttavalle talouspolitiikalle vaihtoehdon, ja se olisi varmasti uudistusten talousstrategia, ja sitä, totta kai, olisi pitänyt jo valmistella ja toteuttaa.

Tällaisessa vaihtoehtoisessa talouspolitiikassa on edelleen hyvin tärkeätä, totta kai, tiukka valtiontalous ja palkkamaltin noudattaminen. Jos näissä epäonnistutaan, siitä varmasti tulee heti rangaistus.

Mutta jotta voisimme saada aikaan realistisen vaihtoehdon, on selvää, että se merkitsee myös väistämättä hyvinvointivaltion tehtävien tiettyjä uudelleenmäärittelyä. On välttämätöntä myös saada tälle vaihtoehtoiselle talousstrategialle, yhteiskunnalliselle muutokselle tarvittava hyväksyttävyys kansalaisten ja mielellään myös etujärjestöjen keskuudessa. Nykyisin tavoiteltava kolmikantastrategia ei toimi, päinvastoin se näyttää jäädyttävän uudistukset.

Tietynlainen omavastuu ja yhteiskunnan tuen sitominen kunkin omaan ponnistukseen lie-
nee tällaisen hyväksyttävyyden perusta. Yrittä-

jiys elämän asenteena on se, jota nyt pitäisi tukea, jolle kaiketi ymmärrystä pitäisi olla saatavissa. Toisaalta samaan aikaan, kun meidän pitäisi voimakkaasti korostaa yrittäjyyttä, omatoimisuutta, omavastuuta, pitää lähteä siitä, että ketään ei kuitenkaan jätetä oman onnensa nojaan eikä vaadita ihmisiä uskomaan markkina-voimien viisauteen silloin, kun arkipäivän kokemukset selvästi osoittavat niiden toiminnan puutteellisuuden.

Kun ed. Kuosmanen muun muassa puhui siitä, että Suomen talouden rakenteet ovat kunnossa, minä en sitä lainkaan ymmärtänyt. Kysymys onkin juuri siitä, että meidän pitäisi nyt rakentaa uudistaa.

Lopuksi sanon muutaman asian, mitä Suomessa nyt pitäisi välttämättä tehdä.

Ensinnäkin työhön kohdistuvan verotuksen alentaminen olisi aivan välttämätöntä. Meidän pitäisi aikaansaada ansiotuloverouudistus, jonka valmistelu olisi jo pitänyt aloittaa. On kyse nimenomaan siitä, että verokiilaa leikataan matalapalkka-aloilta, pieni- ja keskituloisilta palvelualoilta, jonne ihmiset työllistyvät. Nyt lopulta Martti Hetemäki valtiovarainministeriöstä on tähän viitannut, ja toivottavasti myös hallituksessa näin tehtäisiin.

On valitettavaa kuitenkin, että tuloratkaisussa, joka nyt aikaansaatiin, ja siihen liittyvässä budjettiratkaisussa ei ollut ainuttakaan yrittäjyyttä edistävää elementtiä, ed. Kuosmanen, eikä siinä ollut ainuttakaan veroratkaisua tälle vuodelle ja ensi vuoden veroratkaisut ovat hyvin minimaalisia. Tässä tupo-, vero- ja budjettiratkaisussa ei yrittäjiä ole otettu mitenkään huomioon. Yrittäjäjärjestöt ovat tämän todenneet, vaikka ed. Kuosmanen ei sitä ilmeisesti ole huomannut.

Matalapalkka-alojen työpaikkojen tekeminen kannattaviksi sekä työntekijöille että työnantajille vaatisi ehkä aika radikaalejakin muutoksia. Tässä suhteessa on esitetty jopa professori Kukosen toimesta regressiivisen työllistämistuen aikaansaamista. Tämäkin vaihtoehto pitäisi selvittää. Juuri työttömien ja pitkäaikaistyöttömien kannalta totta kai työnteko on monella tavalla parempi vaihtoehto.

Verotuksen ohella pitäisi voimakkaasti raivata yrittäjyyden esteitä silloin, kun on kysymys verotuksesta ja byrokratian raivaamisesta. Ministeri Jaakonsaari ihmettelee, miksi Suomeen ei synny yrityksiä. Mitä tämä hallitus on sitten tehnyt yrittäjyyden hyväksi? Osakepääomaa korotettiin osakeyhtiölaissa ja sillä tavalla yrittäjiys-

kynnystä nostettiin, samaten verotuksessa on tehty virheratkaisuja. Kun yrittäjät näkevät, mitkä riskit näihin rakenteisiin sisältyvät, ei synny uusia yrityksiä. Ei tässä pitäisi ministeri Jaakon saaren ihmetellä, vaan meidän pitäisi rakentaa yrittäjyyden Suomea sillä tavalla, että se olisi uskottava ja ihmiset näkisivät yrittäjyyden paljon toimivampana vaihtoehtona kuin se on tänä päivänä.

Työmarkkinoiden pelisäännöissä, jos rehellisiä olemme, Suomessa tarvitaan uudistuksia. Paikallista sopimista pitää voida lisätä. Pienten yritysten pitää voida työllistää ihmisiä paremmin kuin tänä päivänä. Tämä ei merkitse mitään yleissitovuuden murtamista vaan sellaisten pelisääntöjen rakentamista, että työpaikkoja voisi nykyistä paremmin syntyä. Totta kai ansiosidonnaisessa sosiaaliturvassa pitäisi välttämättä myös aikaansaada ratkaisuja, jotka olisivat kannustavia. Mielestäni työttömyyskassajärjestelmääkin tulisi kehittää. Pitäisi myös tuloloukkuja purkaa.

Kun viittasin äsken veronkevennyksiin, juuri pienituloisten verokevennykset, paitsi että ne ovat työllisyyden kannalta hyviä, myös purkavat tuloloukkuja, koska juuri tuloloukut ovat ongelma pieni- ja keskituloisten osalta. Sitä paitsi ne myös hillitsisivät harmaata taloutta, joka on ongelma, rohkaisevat työn jakamiseen, ja tässä myös kavennettaisiin pääomaveron ja ansiotulo-verotuksen kuilua.

Viimeinen asia, tai ei viimeinen mutta yksi asia, joka on hyvin olennaista tässä uudistuksessa, jota tarvittaisiin, olisi uudenlainen alueellinen kehittäminen. Totta kai me tarvitsemme perinteistä aluepolitiikkaa, mutta olisi välttämätöntä nyt panostaa osaamiseen laaja-alaisesti. Esimerkiksi uuden informaatioteknologian mahdollisuuksia pitäisi hyödyntää. Suomessa on kuitenkin esimerkiksi se tilanne, että diplomi-insinöörit ovat loppumassa käsiin ja opetusministeriö ei ole tässä lähdössä liikkeelle. Esimerkiksi Turun yliopistosta on esitetty, kun siellä olisi syntymässä jonkinlainen pieni Suomen piilaakso, että sinne tarvittaisiin välttämättä alan työvoimaa, huippuosaamista, niin ei, kahtakymmentä maisterinpaikkaa ollaan kai lupaamassa lisää koulutukseen, mikä on todella käsittämätöntä toimettemuutta tässä suhteessa.

Kysymys on siis siitä, että Suomessa pitäisi saada valtiontalouden tasapaino. Yksinkertaisesti on kysymys siitä, että ihmisiä pitäisi saada työttömyydestä ja toimettomuudesta työllisyyden, työnteon, yrittäjyyden ja toimeliaisuuden

piiriin. Näillä rakenteilla, kun meillä on näin suuri joukko ihmisiä nyt työttömänä tai toimettomana, valtiontaloutta on erittäin vaikea saada tasapainoon. Sitä paitsi näiden ihmisten kannalta, jotka ovat työttöminä, tilanne on erittäin huono. Tässä suhteessa tilanne, niin kuin jo totesin, on hyvin paljon samanlainen Euroopassa, Saksassa ja Englannissa jnp.

Maaailmalta löytyy malleja, joilla on pystytty uudistuksilla korjaamaan erittäinkin pahoja kansantalouden ongelmia. Ne eivät sinänsä suoraan Suomeen sovi, mutta viittaavat Hollantiin ja esimerkiksi Uuteen-Seelantiin tai Englanninkin ratkaisuihin. Meidän ei pitäisi Suomessa ottaa niistä mallia vaan rakentaa sellainen oma suomalainen kannustava, yrittäjyyttä edistävä, oikeudenmukaisuutta toteuttava uudistusohjelma, jossa olisivat juuri keskeiset verotuksen uudistamisen, työelämän uudistamisen, ansiosidonnaisen sosiaaliturvan uudistamisen ja uuden alueellisen kehittämisen elementit mukana.

Keskusta on tätä uudistusohjelmaa kuuluttanut. Käymme siitä keskustelua kenen kanssa tahansa Suomessa. Itse asiassa Englannissakin käydään keskusteluja työväenpuolueen ja liberaalien kanssa. Sosialidemokraattien kannattaisikin ottaa paremmin huomioon Tony Blairin ajatukset, jotka hyvin paljon muistuttavat keskustalaisia ajatuksia. Hän korostaa juuri kannustavuutta, yrittäjyyttä, toisaalta vahvaa yhteisvastuuta. Santeri Alkio jo aikoinaan puhui omatoimisuudesta, yrittäjyydestä ja samalla sanoi, että alkää unohtako köyhän asiaa. Juuri nämä kaksi elementtiä pitää yhdistää tämän ajan muutosten maailmassa, jotta pystytään rakentamaan sellaista yhteiskuntaa, joka on rahoitettavissa pitkällä aikavälillä valtiontalouden toimesta.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen käsi- kirjoitus, joka on hukkaamassa talouden etsikkoajan ja on piilottamassa meidän perusongelmiamme maton alle, vie meidät erittäin hankaan tilanteeseen, jos talouskasvu hiipuu. Se johtaa vain siihen, että Lipposen hallitus tulee jatkaamaan kaavamaisen leikkausten linjalla, joka tulee jakamaan Suomen kansaa kahtia hyvin ikävällä tavalla. Valittavana on tällainen kaavamainen köyhät kyykkyyn laittava leikkausten linja taikka uudistusten talousstrategia, jolla Suomi voi uusissa erittäin vaativissa oloissa menestyä.

Ed. R. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Lisäbudjetista on lähiympäristöäni liikuttanut erityisesti helikopterihanke. 8-vuotiaalla pojallani

oli sangen luova ratkaisu Puolustusvoimien rakennemuutosproblematiikkaan. Hänen mielestään Suomi tarvitsisi valmiusjoukkoihinsa ehdottomasti hämähäkkimiehiä, joiden siirtelyyn ei välttämättä tarvittaisi helikoptereitakaan. En ole vielä saanut häntä vakuutetuksi helikoptereiden paremmuudesta.

"Te ette ehkä ole kiinnostuneita sodasta, mutta sota on kiinnostunut teistä." Tällä Lev Trotskin sitaatilla aloittavat tohtorit Alvin ja Heidi Toffler, eräät maailman arvostetuimmat futurologit, tulevaisuudentutkijat, kirjansa War and Anti-war, suomennettuna Sodan ja rauhan futurologia, jonka sisällöllinen pohdinta on paljolti samaa mutta suuremmassa mittakaavassa ja globaalimmassa kontekstissa kuin hallituksen eduskunnalle antamissa selonteissa.

Nyt istuva eduskunta on käsitellyt jo kolme puolustusrakennettamme sivuavaa selontekoa. Ensimmäinen, 6.6.95 annettu selonteko Turvallisuus muuttuvassa maailmassa, Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjat, määrittelee toimintaamme kansainvälisessä turvallisuusympäristössä. Selonteko kuvaa selkeästi maailman poliittisen tilanteen ja turvallisuusvajeiden muutoksia sekä kuvailee sangen ansiokkaasti uusia kriisin uhkia, jotka ovat laadultaan hyvinkin monenkirjavia.

Kyseinen selonteko alleviivaa hyvin selkeästi, että idän ja lännen vastakkainasettelun päättymisen jälkeen se puolueettomuuspolitiikka, jota Suomi noudatti kylmän sodan aikana, ei ole enää käyttökelpoinen toimintalinja. Samanaikaisesti selonteko alleviivaa, että pysyttäytymällä sotilasliittojen ulkopuolella Suomi tukee vallitsevissa olosuhteissa parhaiten Pohjois-Euroopan ja sitä kautta laajemmin Euroopan vakautta. Näiden kahden linjauksen lisäksi todetaan muun muassa, että Suomella on YK:n rauhanturvatoiminnasta saadun kokemuksen perusteella hyvät edellytykset osallistua laajenevaan kriisinhallintayhteistyöhön.

Kun a tällä logiikalla johtaa b:hen ja sitten c:hen, seuraa edellisistä lausumista välittömästi se selonteon johtopäätös, että Suomen sotilaallista kriisinhallintavalmiutta kehitetään Suomen oman puolustusvalmiuden ja puolustuskyvyn osana. Selonteko nostaa myös esille kyseisten rauhanturvajoukkojen valtuuttamisen käyttämään aseellista voimaa laajennetussa itsepuolustustarkoituksessa YK:n operaatioissa erityisesti humanitaarisista syistä.

Vajaan vuoden kuluttua eli 17.4.96 eduskunta sai käsiteltäväkseen valtioneuvoston seuraavan

selonteon Suomen rauhanturva- ja humanitaaristen valmiuksien kehittäminen. Siinä perusteltiin valmiusjoukkojen tarve edelleen jo aikaisemmin nimetyllä tarpeella luoda valmiudet osallistua aikaisempaa vaativampaan, muun muassa humanitaarisia suojaustehtäviä sisältävään rauhanturvatoimintaan.

Tuosta selonteosta käytyjen keskustelujen puitteissa piti käydä varsin kirkkaasti ilmi, että valmiusjoukkojen koulutus oli osa Puolustusvoimain uutta koulutusstrategiaa sekä tulevaisuuden puolustusrakennettamme. Valmiusjoukko-tehtäviin koulutetaan osia sodan ajan jääkäriprikaatista. Koska uusien rauhanturvaamistehtävien toimenkuvaan saattaa liittyä entistä merkittävämpiä riskejä, vaativat ne myös joukkojen parempaa varustelutasoa ja koulutusta ja edellyttävät koulutettavilta vapaaehtoisuutta ja sitoutumista pitempiaikaisiin palvelusuhteisiin.

Kolmas, viime keväänä 17.3.97 annettu valtioneuvoston selonteko Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus kuvaa jo kahdessa edellisessä selonteossa nähtävän puolustuspoliittisen linjauksemme, joka rakentuu selkeästi kriisien kuvan nopeaan muutokseen ja erilaistumiseen sekä maailman kaksinapaisuuden ennustamattoman äkillisestä katkeamisesta johtuvan vallan tyhjiön ja sen tasapainoasemaan hakeutumisen sekä Persianlahden sodassa tapahtuneen sodankäynnin teknologiahypyn seuraamuksista tehdyille johtopäätöksille.

Selonteko valotti varsin ansiokkaasti sitä puolustuksellista strategiaamme, jota esimerkiksi tutkija Pekka Visuri Ulkopoliittisesta instituutista on kirjassaan Turvallisuuspolitiikka ja strategia kuvannut. Voi todeta, että kylmän sodan päättymisen 80-luvulla mullisti täysin niin koulutuksellisen kuin puolustuspoliittisen ajattelun kuten myös puolustusdoktriinien sisällön. Selonteko vain aukikirjoitti sen suuren krapulan seuraukset, jonka laskun maksamisesta helikopterihankinnassakin viime kädessä on kyse. Muuttunut maailma vaatii muutetut toimintamallit.

Selonteosta ja mietinnöstä käyty keskustelu kulminoitui varuskuntien lakkautuspäätösten ympärille, jolloin varsinainen sisältö eli Puolustusvoimien ja erityisesti Maavoimien kehittäminen ja kehityspanokset eli varuste- ja koulutustason nostaminen hautautuivat henkilöstötyöpaikoista ja talousalueiden menetyksistä käydyn keskustelun alle. Sana "helikopteri" Maavoimien toimintaa taktisesti tukevana ja nopeuttavana teknisenä varustetason nostajana esiintyy selonteossa ainakin kolmessa kohdassa.

Helikopterihankintojen myöhempien aikojen perustelu vallankäyttäjien kaappausriskillä on koettu laajalti lapselliseksi lipsaukseksi. On tietysti ymmärrettävää, että Hornet-krapulan kokeneet kansanedustajat pelkäävät helikopterihankintojen yhteydessä Puolustusvoimien kölin alta vedätystä. Hornet-hankinta osui onnettomasti sellaiseen saumaan, jossa globaalin talouden rytmihäiriöt yhdessä Venäjän ja kotikutoisten talousongelmien kanssa, jotka taas huipentuivat vielä markan devalvoitumisiin, aiheuttivat melkoisen lisälaskun.

Aikanaan ulkopuolisena tarkkailijana voin nyt jälkiviisastella, että valtiolla ei voinut olla missään vaiheessa varaa edes kuvitella terminointia Hornet-kaupan yhteydessä, koskapa se olisi viestinyt myös markkinoille markan uskotavuuden tai pikemminkin uskomattomuuden. Kun vielä muistetaan mausteiden lisäily riisutun Hornet-kauppaan, saadaan loppusummaaksi aika lailla se, mitä joudutaan maksamaan.

Helikoptereiden yhteydessä tuskin tapahtau devalvaatioita, mutta euroon siirtymisen yhteydessä olevan spekulatiivisriskin voisi ainakin teoriassa kuvitella huomioitavaksi kustannusarvioissa, mikäli päädytään eurooppalaisiin hankintoihin.

Arvoisa puhemies! Maailma on muuttunut melkoisesti sitten voittoisten talvi- ja jatkosotien, joissa tulimme hyviksi kakkosiksi. 1930-luvulla sen ajan talousviisaat hyvinvointijohteiset poliittikkomme eivät kuunnelleet sen paremmin Mannerheimia kuin maanpuolustusväenkään varoituksia ja oppeja eli ”jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan”. Nyt elämme uusien päättäjien ja muuttuneiden uhkien aikaa, mutta mannerheimiläinen totuus ei varmasti ole muuttunut.

Globaalinen teknologinen kehitys on aina kulkenut puolustusteollisuuden vanavedessä. Yleensä tuo anarkistinen inhimillinen kekseliäisyys varusteluteollisuuden piirissä on vinyt harppauksen eteenpäin kehitystä kaiken kaltaisessa muussakin tutkimuksessa ja tuotekehittelyssä ainakin terveydenhoitoteknologiasta tietoliikenne- ja viestintäteknologiaan. Eiköhän kannykkä-Suomenkin menestys jotenkin perustu tuohon viestinnän ja informaation kriisinaikaisen hallinnan tavoitteeseen tähänneeseen tuotekehittelyyn.

En voi olla kerta kerralta hämmästyttävä näitä täällä esitettyjä rinnastuksia. Koska on kyse valtakunnan ykköskeskustelufoorumista, en millään voi käyttää niitä reheviä ilmaisuja, mitä

pojat baarissa prukaavat käyttä, vaan tyydyn kursivoidusti hämmästelemään.

Vasta lähete keskustelussa olleessa perustuslain uudistuspaketissa eli uudessa Suomen Hallitusmuodossa on säädösten muotoon kirjattu valtion kantaakseen ottamat vastuut ja niihin on kirjattu rinta rinnan niin kansalaisten perusturva kuin valtionkin turvaa ja koskemattomuutta koskevat pykälät. Siis sosiaaliturva ja puolustuksellinen turva eivät ole joko — tai-rinnasteisia, vaan sekä — että-rinnasteisia.

Tämä vasta käsitellyn hallitusmuodon sisältö tuntuu näistä puheista päätellen jo unohtuneen tai sitten se hautautui pääministerin, eduskunnan ja presidentin vallan kolmijaon alle. ”Strategian tutkimuksen filosofiset ja metodiset ongelmat kylmän sodan jälkeisessä tilanteessa ovat samantapaisia kuin yleensäkin kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa. Keskeinen kysymys on kuitenkin yhä valtioiden kansalaisten siis yksitysten ihmisten turvallisuuden ja elinmahdollisuuksien takaaminen mitä moninaisimpia uhkia vastaan. Näistä vakavin on edelleen sota.”

”Turvallisuuspolitiikan ja siihen liittyvän strategian tutkimuksen keskeinen ongelma on edelleen sotien syiden ja sodankäynnin menetelmien selvittäminen, jotta voitaisiin estää sotaan joutuminen tai ainakin kyettäisiin mahdollisimman hyvin suojautumaan sotien tuho vaikutuksilta.”

Nämä sitaattit Pekka Visurin kirjasta ”Turvallisuuspolitiikka ja strategia” olkoot vastauksia täällä esitettyihin epäilyksiin valtakunnan puolustuksen ylläpidon ja siihen tehtävien investointien tarpeesta. Sota niin kuin sosiaalinen turvatomuuskin ovat uhkia, joiden molempien torjuntaan valtion tulee varustautua sitoumustensa mukaan.

Tuossa samaisessa kirjassaan tutkija Pekka Visuri toteaa, että Suomen ilmastrategian painopiste on ilmapuolustuksessa eli hävittäjätorjunnassa ja ilmatorjunnassa ja niitä palvelevassa ilmavalvonnassa. Tähän me olemme valmistautuneet Hornet-hankinnoilla.

Merialueiden puolustuksellisenä elementtinä hän kirjassaan korostaa valmistautumista rannikkoalueiden puolustukseen sekä jopa pieneköön sotaan. Käytännössä tämä tarkoittaa pieniä, moderneja, hyvin varustettuja, nopeita merivoimia, joilla on myös pelotemerkitystä.

Maavoimien yhteistyötä tässä tarvitaan maahinnous- ja meriyhteyksien suojaamista varten. Johtopäätöksenä voisi kuvitella, että tällöin esimerkiksi helikopterit joukkojen siirtovälineinä Ahvenanmaan koskemattomuuden puolustami-

nessa saattaisivat olla avainasemassa. Sama koski tietysti Lapin tunturi- ja erämaa-alueiden ja rajavyöhykkeiden puolustamiseksi tarvittavien joukkojen siirtoa.

Persianlahden sodasta saatuja kokemuksia on tulkittu eri puolilla maailmaa ja ne ovat olleet eräänlaisena joukko-oppina muotoillessa niin puolustuksellisia doktriineja kuin myös kartoitettaessa operaation menestystekijöitä. Usealla eri taholla on todettu, että puolustusvoimien eri aselajien yhteistointakyky oli ratkaisevaa tuossa sodassa onnistumiselle. Kalustollinen ylivoima ei sen sijaan ollutkaan niin ratkaisevaa. Ratkaisut syntyivät operaatiotaidon, taktiikan ja koulutuksen sekä tiedonhallinnan perusteella. Siltikin on toisten raporttien perusteella todettava, että niissäkin olisi ollut parantamisen ja tehostamisen varaa. Ehkäpä tuolloin kaikkien osatekijöiden keskimääräistä paremmalla onnistumisella yhtäaikaaisesti eli osatekijöiden summa-vaikutusten kumuloitumisella oli ratkaisevin vaikutus lopputulokseen. Siis hevosenkengän nauhat eivät olleet kadoksissa.

Alvin ja Heidi Tofflerin War and Anti-war -futurologia päättyy saman tyyppiin johtopäätöksiin. Suurvallan strategiafuturologeina sekä tulevaisuuden tutkijoina heidän visionsa ovat vain vielä rohkeampia kuin tutkija Pekka Visurin. Tosin teosten esitysmuodollakin saattaa olla vaikutuksia sisällön käsittelytapaan. Toinen on tutkimuspohjainen, toinen enemmän tietoa popularisoiva.

Esitän seuraavaksi sitaatin edellä mainitusta eli Tofflereitten teoksesta. Kuvatkoon tämä sitaatti sitä ajatuksellista prosessia, jolla itse yhdistän toisaalta tulevaisuusvaliokunnan työskentelyn visioiden ja faktojen parissa, tulevaisuuden kuvat tai tulevaisuuden tutkimuksemme, toisaalta taas sivistysvaliokunnan työskentelyn elinikäisen oppimisen parissa ja sitä sivuavan viestintä-tekniikan ja taivaskanavien avautumisen digitalisoinnin myötä. Toisaalta kytken tähän myös elektroniikka- ja tiedonvälitysteknologiakehityksen yhdessä Tekesin t&k -hankkeen kanssa sekä myös verkkokaupan ja verkkopankkitoiminnan tulevaisuusnäyt, ja lopulta turvallisuusselontekojen ja Puolustusvoimiemme futurologian kuvat puolustukselle asetetuista vaateista vuoteen 2020.

”Informaatio pitää suunnata maaliin yhtä tarkasti kuin aseetkin ja uudet viestimet tarjoavat tähän ennen näkemättömät mahdollisuudet. Kun suunnataan sanomia yleisölle kolmannen aallon yhteiskunnissa, huomispäivän mediama-

nipulaattori joutuu yksilöllistämään viestejä, laatimaan erilaiset versiot kullekin yleisön segmentille, erilaisen viestin Aasiaan, Afrikkaan, Eurooppaan. Julmuuksista kertovia tekaistuja tarinoita junaillaan varmasti jonakin päivänä niin, että uhrin kuvataan eri versioissa eri tavoin, jotta kussakin katsojaryhmässä saataisiin herätetyksi mahdollisimman paljon myötätuntoa tai vihaa. Tällainen segmentointi on kuitenkin vasta pieni askel kohti lopullista tavoitetta, yksilökohteisuutta. Asiantuntijat pystyvät saartamaan kohteeksi valitun yksilön koordinoituilla, personoiduilla, taitavasti muotoilluilla viesteillä, jotka toimitetaan perille painatteiden, television, videopelien, tietokantojen ynnä muiden välineiden kautta. Tämä viestinnän äärimmilleen viety räätälöinti, joka nyt tuntuu mahdottomalta, tolkutoman kalliilta, käy täysin toteuttamiskelpoiseksi sitten, kun kolmannen aallon viestimet ja tietoliikennejärjestelyt kehittyvät valmiiksi.”

Tuo Alvin ja Heidi Tofflerin kirja on julkaistu vuonna 1993. Olen ymmärtänyt, että kolmannen aallon viestintätekniologia on pian lanseerattavissa. Tutkimus- ja tuotekehittely Japanissa on varsin pitkällä ja kansainvälinen Nokia aikoo olla myös mukana tässä kehityshypyssä.

Jos varautuminen tulevaisuuden turvallisuusuhkiin olisi yhtä hyvin yksioikoisesti ja suoraan johdettava tuosta sitaatista, voisi todeta, että emme tarvitse helikoptereita vaan tiedonhallintaa ja tietovallan yliotetta. Vaan kun maailma ja sen turvallisuusuhat eivät enää ole niin yksioikoisia. Yhtä lailla kuin globaali teknologinen kehitys polarisoituu ja pirstaloituu, syntyy myös kansakuntien kykyyn selviytyä ja puolustautua merkittävästi hajontaa. Menestyminen markkinoilla tai sodassa on suoraan sidoksissa teknologian ja tiedon hallintaan ja koulutuksen tasoon. Tulevaisuuden kriisitilanteissa ovat vastakkain hyvin eri tasoiset osapuolet niin varustuksellisesti, koulutuksellisesti, teknologisesti kuin taloudellisestikin. Karkeasti ottaen voisi konfliktin asearsenaalista todeta löytyvän hajontaa polttopullosta pentiumiin. Tätä taustaa vasten ymmärän menneen maailman hankintaa kuvastavat helikopterihaaheet.

Puolustusinstituutiomme futurologit ovat ansiokkaasti analysoineet teollisen sodankäynnin muutosta tietosodankäynniksi. Emme enää käytä massaa tai pyri voittoon tuottamalla suuria tappioita ja uhraamalla kaikki kansalliset voimavarat eli käytännössä materiaalin lisäksi myös asevelvollisuusarmeijamme, vaan sodankäynti perustuu nyt tietoylivoiimaan ja vastustajan tieto-

järjestelmien lamauttamiseen. Käytettävät voimavaramme ovat rajalliset, mutta niiden koulutus- ja osaamistason on oltava korkea. Materiaali- ja erityisesti henkilöhukka pyritään minimoimaan. Tähän kaikkeen päästään koulutuksella, osaamisella, tiedon hallinnalla ja johtamistaidolla unohtamatta nopeutta ja iskukykyä sekä riittävän korkeaa teknologista varustetasoa.

Kun nyt perinteisellä parlamentin työskentelylogiikalla on päästy tähän vaiheeseen, jossa on hyväksyttävä päätöksentekoprosessissa itse ja oman työn tuloksena synnytyt kustannukset, alkaakin poliittinen älymölö, jonka määrään voi tietysti lisätä eduskuntakauden viimeisten valtiopäivien erityisliisän. Jos demokratia haluaa perua päätöksiään, on sekin toki aina mahdollista ja joskus jopa suotavaakin. Mutta olisi älyllisesti sangen paljon rehellisempää palata lähtöruutuun ja miettiä uusiksi niin puolustuspoliittinen strategia kuin kansainväliset sitoumuksemme. Toistan: valtio joutuu jo perustuslaillisten sitoumustensa mukaan vastaamaan instituutiona kansalaisilleen monesta asiasta. Tällöin sosiaalipoliittikka ja puolustuspolitiikka eivät voi olla joko — tai-asioita vaan sekä — että-asioita, joista molemmista valtion on vastattava kaikissa olosuhteissa.

Se, että hämähäkkimiesten sijaan toiveet järjestelmien Nato-yhteensopivuudesta toteutuvat tässä ihan kuin varkain, on joko kuvaus johdatelun erinomaisesta onnistumisesta tai aivan uuden selonteon paikka. Huolissani olen kuitenkin erityisesti edelleen Puolustusvoimien viestintä- ja tiedonhallintateknologian resursseista sekä johtamistaidon ja valmiusjoukkojen sekä reservien riittävistä ja laadukkaista koulutuksesta, joilla taataan osaaminen ja kriisitilanteiden hallitsemiseksi välttämätön tietoylivoin haltuunoton taito. Näistä resursseista ei tulisi koskaan tinkiä tippaakaan.

Arvoisa puhemies! Taloudellisesti ja tulevaisuuden menestystekijöiden kannalta ehkä merkittävämpikin hanke eli Nesteen ja Ivon yhdistämishanke on jäänyt tässä lisäbudjettikeskustelussa täysin helikoptereiden varjoon. Itsekin olen ollut tuota varjoa levittämässä. Ehkäpä ilmiö on saman henkinen kuin puolustuspoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä helikoptereiden hautautuminen Vaasan ja Oulun varuskuntien lakkauttamisen alle. Keskustelimme silloin työpaikkamenetyksien uhista. Neste — Ivo-hanke ei tunnu keskustelua herättävän. Nuo harvat puheenvuorot, jotka hanketta ovat sivunneet, ovat kiertyneet omistamisen problematiikan ympärille, eli

omistamisen korkeaa kotimaisuusastetta on energian saannin turvaamisen kannalta pidetty tärkeänä. Varmasti yhtä tärkeä on hankkeen päätöksentekoprosessi. Tämä lisäbudjetti lienee ainut yhteys, jossa eduskunta ylipäättään pääsee Neste — Ivo-hanketta käytännössä käsittelemään. Joko me olemme tiedonhallinnan uhreja tai taitavan taktikoinnin kohteita. Jokainen valitkoon näistä mielensä mukaan.

Ministeri Mönkäreen lupaama aikaisempi kurkistus asuntorakentamisen lainanmyöntämisvaltuuksiin on minusta rakennussektorin taiseen ja kaikenpuolisen kehittymisen kannalta erittäin hyvä. Se, miten varoja ja niiden jakoa tulisi kohdentaa, ei minusta voi olla niin yksioikoista, kuin jotkut edustajat ovat puheissaan kuvanneet.

Tekesin piikistä 40 miljoonan markan siirto yritysavustuksiin budjetin sisällä tukee alueellisiin markkinoihin tukeutuvaa yritystoimintaa, jonka toimivuudella on aina oma vankka tarpeensa.

Lopuksi totean ed. Ala-Nissilälle, että diplomaattis-luonnontieteellisesti koulutettu, peruskoulun ja muun yleissivistyksellisen koulutuksen saanut kriittinen massa on aivan liian vähäinen. Kun meillä puhutaan nyt esikoulun voimaan saattamisesta ja lasten subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta, mikä olisi sen parempaa kuin kytkeä lasten luonnolliseen tiedonjanoon ja oppimisen iloon myöskin matemaattis-luonnontieteellinen kokeilu ja siihen ohjaaminen?

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhosen lause ”jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan” on mielestäni kummallinen, vaikka tiedänkin, että se oli sitaatti. Kysyisin, mikä on varustautumisen raja. Onko sitä? Kalliit Hornetit hankittiin. Hankimme kaikki uudet kalliit laitteet ja asetyypit, jotka aseellisuuden markkinamiehet saavat meistä tunteen välttämättömiltä? Ed. Korhonen, kysyn: Missä on varustautumisen raja, pienen maan varustautumisen raja?

Ed. Korhonen puhui myös, että vanha puolueettomuuspolitiikka tässä tilanteessa on vanhentunutta ja sitä ei voi enää käyttää. Mutta eikö voisi olla uutta puolueettomuuspolitiikkaa tämän varustautumispolitiikan sijaan? Mielestäni eduskunnalla tulee olla aito valintamahdollisuus tässä tilanteessa. Se on myös, korostan, arvovallinta. Jos eduskunnan enemmistön mielestä, siis

sen aidon enemmistön mielestä, taisteluhelikopterien ostaminen on tärkeämpää kuin esimerkiksi vanhusten parempi hoito tai lastensuojelun tasausrahasto tai vaikkapa matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opetuksen lisääminen koulussa, niin okei. Jos taisteluhelikopterit ja armeijan varustautuminen ovat tärkeämpiä, silloin meidän pitää tehdä se valinta. Mutta se on silloin meidän arvovalintamme.

Ed. Pekkarinen on täällä jo aikaisemmin arvioinut, että seuraava hallitus joutuu leikkaamaan 15—20 miljardia. Minä kysyn, mistä ne leikkaukset otetaan, jos me olemme sitoneet budjetin jo valmiiksi, niin kuin edellinen hallitus jätti tälle hallitukselle sidotun puolustusbudjetin, josta ei ole voinut riittävästi käyttää esimerkiksi varuskuntien varustautumiseen tai ihan perusjuttuihin. Tiedän sen kajaanalaisena varsin hyvin.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, miten tarkkaan ed. Huotari kuunteli puhettani. Minä puhuin järkevästä suhteesta. Minusta se, mitä Suomi on linjana noudattanut, on sangen järkevää. Täytyy muistaa, että kun maailma kehittyy ja muuttuu, toki me emme polttopulloilla pärjää enää niin kuin sattumalta selviydyimme talvisodassa. Minä en ole mikään sotakiikhoilija, mutta minä pyrin noudattamaan terveen järven linjaa niin tässäkin kuin myös sosiaalipolitiikassa.

Kuten totesin, perustuslain mukaan meillä ei ole joko — tai-vaihtoehtoa. Meillä on sekä — että. Yhtä lailla kuin meidän tulee turvata kansalaisten sosiaalinen hyvinvointi, meidän tulee turvata myös tämän maan säilyminen sellaisessa kunnossa, että täällä voidaan myös sitä sosiaalipolitiikkaa hoitaa.

Lainaan ed. S. Kanervaa. Tanskan malli oli se, että kun ei ollut yhtään ainutta laivaa vesillä, saksalaiset marssivat suoraan Kuninkaanlinnaan, ja sitä minä en pysty hyväksymään.

Ed. A n t v u o r i: Arvoisa puhemies! Ihan muutamalla sanalla haluan ottaa kantaa lähinnä lisäbudjetin suunnitelmaan helikopterihankinnoista, koska asia on monella tavalla merkittävä ja myös erittäin vaikea.

Puhutaan maamme turvallisuudesta ja se on tietenkin vakava asia. Mutta onko juuri nyt näköpiirissä jotain sellaista, että näin suuri hanke on tämän eduskunnan vietävä läpi? Meillä on yli 400 miljardin markan velat, edelleen suuri työttömyys eikä tietoa tulevaisuudesta oikein ole ja Hornetitkin ovat vielä maksamatta. Miten talous

kehittyy tästä eteenpäin? Onko Aasian lamalla vaikutusta maamme taloudelliseen kehitykseen?

Turvallisuus on tietenkin asia, jonka yhteydessä ei kauheasti voi laskea, mitä se maksaa, mutta toisaalta on monenlaista turvallisuutta. Viimeksi käydyn väläkysymyskeskustelun yhteydessä puhuttiin paljon ihmisten kokemasta jokapäiväisestä turvallisuudesta. Onko sen suhteen tehty kaikki voitava, ja missä suhteessa ollaan valmiita satsaamaan siihen?

Sota on luonnollisesti pahinta, mitä voisi kuvitella. Mutta onko se realistinen pelko? Olemmehan EU:n jäsenmaa, mikä minun mielestäni tarkoittaa myös merkittävää psykologista turvallisuutta. Voisiko sitten ajatella, että ilman helikopterihankintoja puolustuksemme ontuisi siinä määrin, että se toisi meille turvallisuusriskin? Mikä merkitys toisaalta on Puolustusvoimien niin henkisellä kuin materiaalisella tasolla? Mitä merkitsee, että varuskuntia on lakkautettu, tai mitä merkitsee jäljellä olevien varuskuntien huono kunto jne? Missä kantimissa on reservien koulutus ja valmiudet? Arvoisa puhemies! Monenlaiset kysymykset askarruttavat mieltä.

Me käsittelemme täällä talousarviota aina pääluokka pääluokalta ja momentti momentilta. Siinä helposti hämärtyy ja halutaan myös hämärtää sellainen tavallisen ihmisen ajatus, että veroja kerätään ja lainaa otetaan, jotta niillä sitten kateetaan asioita, jotka ovat tiukassa tarkeysjärjestyksessä. Helikopterit ovat tärkeät. Puolustusvoimat ja puolustusvalmius ovat ykkösasioita, mutta silti päätöksenteko juuri nyt tuntuu minusta vaikealta, kun velkaa on enemmän kuin kehtaa tunnustaa ja suuri hanke Hornetit ovat vielä maksamatta.

Päätöksentekoa ei omalta kohdaltani ainaakaan helpota myöskään se, että tietenkin haluaisi tukea oman puolustusministerin ajamaa hanketta. Vaikka ministeri Taina on asialle vihkiytynyt ja tietenkin uskollinen, voisi pohtia, voisiko hän muutakaan, kun Puolustusvoimien ylin johto on asialla. Kenraali Hägglund on varmasti vähän kuin Helmut Kohl, suuria miehiä, joilta ei hevillä kysytäkään, oletko nyt varmasti miettinyt asian loppuun, vaan juna lähtee liikkeelle eikä hanketta kukaan uskalla tehdä kyseenalaiseksi ennen kuin on liian myöhäistä.

Arvoisa puhemies! Kaikki kunnia valmiusyhymien varustamiselle, mutta lähes 8 miljardin markan tilausvaltuuksien antaminen tässä talouden tilanteessa on asia, jota on harkittava erittäin tarkkaan. Voisiko vähempi riittää, kun velaksi ostetaan, muutama kuljetushelikopteri ja esimer-

kiksi pari taistelukopteria aluksi koekäyttöön, jotta nähdään, ovatko ne edes sopivia meidän tarpeisiimme?

Ed. Juurola: Arvoisa puhemies! Voisin aluksi todeta, että aika monessa voisin suoraan viitata ed. Antvuoren puheenvuoroon siten, että olen täysin samaa mieltä.

Tämä lisätalousarvio vuodelle 98 sisältää positiivisiakin piirteitä. Hallitushan pyrkii siihen, että lisätalousarvio on tämän vuoden ainoa eikä syksyn lisäbudjettia tarvitse antaa. Positiivista on, että esitys on 105 miljoonaa markkaa ylijäämäinen eikä lisää valtion velanottoa. (Ed. Ala-Nissilä: Uskooko ed. Juurola, että tämä on ainoa lisätalousarvio tänä vuonna?) — En minä sitä vakuuta, mutta hallitus ainakin tähän pyrkii. — Mutta en myöskään allekirjoita kaikkea, mitä äsken ed. Ala-Nissilä pitkässä puheenvuorossaan totesi.

Tämä ylijäämä syntyy pankkien pääomasijoitusten takaisinmaksusta, IVOn ja Nesteen osakemyynnistä ja valtion liikelaitosten voitosta. Mahdolliset helikopterien tilausvaltuudet eivät aiheuta lisämenoja vielä tälle vuodelle. Saatkaa kuitenkin käydä niin, että iso periaatteellinenkin asia, kuten IVOn ja Nesteen valtion osakkeiden siirtäminen uudelle holding-yhtiölle ja osakkeiden myynti ainakin 500 miljoonan markan edestä tänä vuonna, hukkuu tämän lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä helikopterimetelin alle.

Tähän lisätalousarvioon on siis sisällytetty 500 miljoonaa markkaa osakemyyntituloja, mutta sen lisäksi valtioneuvosto saa myös hyväksyä omistussjärjestelyjä, joiden seurauksena valtion suora osuus osakkeista ja niiden tuottamista äänistä uudessa holding-yhtiössä saa laskea niin, että se on vähintään 50,1 prosenttia. Kysymyksessä on siis ymmärrykseni mukaan selkeä myyntivaltuuksien lisääminen.

Valtion omaisuuden myynnissä ei mielestäni ole missään vaiheessa käyty periaatteellista keskustelua siitä, mihin omistajapolitiikalla pitkällä tähtäyksellä pyritään. Myynti tapahtuu yhtiöyhtiöltä, kuten elinkeinopoliittisessa selonteossa todetaan. "Valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista jatketaan yhtiökohtaisesti. Eduskunnalta haetaan tarvittaessa lisävaltuuksia yhtiökohtaisesti, jolloin sillä on tilaisuus ottaa kantaa hallituksen suunnitelmiin ja toimenpiteisiin ja näin määritellä osaltaan valtionyhtiöpolitiikan suuntaviivoja." Se siis tapahtuu aina tapaus kerrallaan.

Pohtimatta on kuitenkin vauhti, millä edetään. Voi olla, että edessä on aikoja, jolloin vielä kipeämmin tarvittaisiin myyntituloja. Elinkeino-
poliittisen selonteon mukaan "Kansantalouden kestävä kilpailukyvyyn kannalta valtion on panostettava tulevaisuudessa merkittäviä summia kohteisiin, joilla osaltaan varmistetaan teollisuuden ja muun elinkeinoelämän mahdollisuudet menestyä koti- ja ulkomaan markkinoilla." Hyvä näin, mutta samainen elinkeinopoliittinen ohjelma jatkuu toteamalla: "Mikäli omistussjärjestelyistä tuloutuu valtiolle merkittäviä summia, on perusteltua käyttää niitä myös valtiontalouden vakauttamiseen".

Mikäli omistuksesta luovutaan vauhdilla, rahat ohjautuvat enenevästi syömävelan maksuun tai esimerkiksi helikopterihankintojen katteeseen, mihin täällä ed. Sasi eilen puheenvuorossaan viittasi todetessaan, että holding-yhtiön arvo saattaa nousta huomattavasti enemmän kuin helikopterit kaiken kaikkiaan maksavat.

Arviot siitä, että osakkeiden arvo merkittävästi pysyvästi nousee, mikäli valtion osuus osakkeista pienenee, on mielestäni pitkällä aikavälillä epävarma tai sitä ei ole mitenkään pystytty vielä todistamaan. Toivonkin siis, että asianomainen valiokunta tätä lisätalousarviota käsitellessään perehtyisi ihan vakavuudella tähänkin lisätalousarvion kohtaan.

Eräs pieni positiivinen yksityiskohta lisätalousarviossa on se, että vammaisten erityisoppilaitokset saavat lisärahoituksen toimintaansa, kuten valtiovarainvaliokunnan tiede- ja sivistysjaosto talousarviomietinnössään vaati.

Lisätalousarvion puhutuin kysymys tietysti on helikopterihankinnat. Mielipiteen muodostaminen hankinnoista ei ole mikään helppo juttu. Erittäin helppoa se olisi, mikäli toimimis kansalaispalautteen perusteella. Toreilla ja turuilla en ole tavannut yhtään kansalaista, joka olisi tätä hanketta kannattanut. Tosin on aina otettava huomioon, että ehkä hankkeen kannattajat eivät ole tulleet nimenomaan minun puheilleni.

Viime päivät eduskunta on keskustellut turvallisuudesta. Aika ajoin tuntui siltä, että keskustelu jopa lietsoi turvattomuuden tunnetta. Ulkoista turvattomuutta kansalaiset eivät kuitenkaan koe, näin väitän. He kysyvät, mihin näitä helikoptereita nyt tarvitaan, kun Hornetejakaan vielä ei ole maksettu ja puolustusmenojakin pitäisi leikata, kuten muitakin menoja leikataan. (Ed. Ala-Nissilä: Pääministeri Lipponen tulee takaisin ensi viikolla!)

Puolustuselonteossa todettiin vastikään, että

suursodan uhka on väistynyt — on tietysti kovin hyvä, kun kiinnostus herää — ja vakaus näillä seuduilla on lisääntynyt. EU on vahvistanut Suomen turvallisuuspoliittista asemaa eikä meihin kohdistu uhkaa (Ed. S. Kanerva: Ei vuonna 39:kkään ollut uhkaa!) eikä ainakaan sellaista, jonka takia pitäisi hakeutua sotilasliittoon ja yhdenmukaistaa varustusta. (Ed. Ihmäki: Ei pidä odottaa uhkan syntyyn asti!)

Olen yrittänyt, ed. Ihmäki, seurata asiantuntijakirjoittelua helikopterihankinnoista. (Ed. Ala-Nissilä: Mikä on ed. Juurolan kanta tähän?) Täytyy sanoa, että harvinaisen ristiriitaiset ovat asiantuntijoiden käsitykset hankintojen tarpeellisuudesta. Tähän viittasi eilen myös puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Lamminen, jolla tietysti on aivan erilaiset yhteydet asiantuntijoihin kuin tavallisella kansanedustajalla, kuten minullakin, ja kansalaisilla yleensä, joka luen vain lehdistä näistä asioista. (Ed. S. Kanerva: Lamminen on puskajussi!)

Ei siis, ed. Ala-Nissilä, ole ihme, että myös kansanedustajien mielipiteet täällä eroavat, mistä tunnuite olevan erityisen huolissanne juuri tämän asian yhteydessä. (Ed. Ala-Nissilä: Mikä on ed. Juurolan kanta?) — Hetkinen, malttakaa nyt vähän odottaa. (Ed. S. Kanerva: On kovin pitkä juonto!) Voin ymmärtää jonkin asteiset helikopterihankinnat, mikäli meillä on käytössämme sellainen helikopterikalusto, että se ei 2000-luvulla pysy ilmassa tai huollot tulevat erityisen kalliiksi. Olen ymmärtänyt, että tämän tyyppisiä helikoptereita on seitsemän kappaletta. Varmaan helikopterimallit tulevat uusimisessa ylipäänsäkin muuttumaan ja saattaa olla, että määrä on kuitenkin ihan jokin muu kuin seitsemän.

Voisin ymmärtää helikopterihankinnat, mikäli ne ovat välttämättömiä myös rauhanajan pelastus- ja etsintätehtäviin esimerkiksi. Puolustusministeriön lisäselvityksen mukaan helikoptereiden käyttö tulisi kysymykseen vain erityisen laajoissa lento- ja rautatieonnettomuuksissa, kaasutai öljyjonnettomuuksissa, vakavissa meri- ja sisävesionnettomuuksissa ja laajoissa metsäpaloissa. On kuitenkin vaikea tähänkin ottaa kantaa, kun ei tiedä, mikä on nykyinen valmius tämänlaisiin onnettomuuksiin.

Helikopterien sotilaskäytön tarpeellisuudesta asiantuntijat antavat nimenomaan erittäin ristiriitaisia lausuntoja. Entisen ilmatorjunnan tarkastajan Ahti Lapin kirjoitus oli varsin mielenkiintoinen. Siinä hän tarkasteltiin muun muassa helikopterien käyttöä Vietnamin, Afganista-

nissa ja Persianlahdella. Hän väittää, että helikoptereita on käyttänyt ilmaylivoinen osapuoli, useimmiten suurvalta tai liittouma, ja vastapuolen aseena on ollut hyvä ilmatorjunta. Onko siis niin, että taisteluhelikopterit ovatkin enemmän hyökkäys- kuin puolustusase?

Puolustusministeriön mukaan saattohelikopteri on varustettu erityisesti kuljetushelikopterien tai pintateitse liikkuvan oman joukon suojaamiseen tarvittavin asejärjestelmin. Sen ensisijainen maali on vihollisen helikopteri, joten saattohelikopterin pääaseistus on ilmataisteluun tarkoitettu. Eräiden muiden asiantuntijalausuntojen mukaan helikopteria kehitetään itsenäiseksi tappoaseeksi.

Maavoimat ovat kaikkialla maailmassa nousmassa ilmaan, näin olen lukenut, ja helikoptereita hankitaan kaikkialla. Eikö välttämättä käy niin, että kun kaikki panostavat helikoptereihin, niin kaikki myös panostavat helikopteritorjuntaan?

Ahti Lapin mukaan ilmatorjuntamiehet ovat jo viime vuosikymmenen aikana kiinnittäneet erityistä huomiota helikopteritorjunnan kehittämiseen. On laadittu helikopteritorjuntaohjeita ja moderneilla tutkilla helikopteri havaitaan, jos se vain on yleensä fysiikan lakien mukaan mahdollista, ja jo lähes kymmenen vuoden ajan on tutkittu, kokeiltu ja kehitelty akustista helikopterilmaisinta, eräänlaista kuulosuuntainta. Tälläisellä suuntimella helikopteri on mahdollista havaita katveen takaakin, ja kun helikopteri havaitaan, se on helppo maali. Näin sanotaan.

Arvoisa puhemies! Olisiko sittenkin tosi tilanteessa turvallisempaa siirtää miehet maitse kuin saattohelikopterin turvaamina? (Ed. Aittioniemi: Taksilla vain!) Minähän en tietenkään ole mikään Puolustusvoimain asiantuntija, siksi siteeraan muita. Joka tapauksessa kuitenkin on niin, että oli seuraava eduskunta minkälainen vain, on se sen tosiasian edessä, että valtionvelka on vielä yli 400 miljardia markkaa ja vielä otetaan lisää velkaa. 7 ja 7 miljardia on suuri määräraha ja painottaahan turvallisuuspoliittinen selonteko juuri sosiaaliseen, taloudelliseen ja ympäristön turvallisuuteen liittyviä seikkoja.

Hankkeen yhteydessä on painotettu sitä, että hanke sopii raamien puitteisiin. Raamit kuitenkin ovat aina sovittuja ja harkinnanvaraisia, joten niitä voidaan myös kaventaa tarvittaessa.

Itselleni ei ole vielä selvinnyt myöskään se, että mikäli tilausvaltuus annetaan, pitääkö se tilausvaltuus siinäkin tapauksessa, että taloudellinen tilanne nopeasti muuttuu ja mahdolliset säästöt

puolustuslaitoksessa tehdään muista kohteista. Näinhän ilmeisesti tapahtui Hornetien osalta.

Oikeastaan vähiten ymmärrän tätä kiirettä, millä tilausvaltuus pitää antaa. Elämää on vielä eduskuntavaalien jälkeenkin ja varsinkin, kun tilausvaltuus sitoo kahden seuraavan eduskunnan kädet.

Eli summa summarum, olen vielä erinomaisen epävarma siitä, että tällaista kokonaisuutta voisi mitenkään käsittää ja kannattaa, (Ed. S. Kanner: Lappi on taivaallinen ohiampuja!) ja näitä taisteluhelikoptereita vielä vähemmän.

Ed. Viitanen: Arvoisa herra puhemies! Ihan alkuun haluan kiittää ed. Jurolaa hyvästä ja analyttisesta puheenvuorosta. Täällä ilmeisesti yleisö ei millään kestä sitä, että joku naispuolinen ihminen kykenee hyvinkin analyttisesti erittelemään niitä ongelmia, mitä tähän asiaan liittyy, on tutustunut asiaan, on kiinnostunut siitä ja kerännyt niitä ongelmakohtia ja kysymysmerkkejä, mitä näinkin isoon hankkeeseen liittyy.

Jotta nyt itse pystyisin välttymään siltä, että tämä urhoollinen huutelijayleisö minua koko ajan keskeyttelisi, niin sanon heti alkuun oman kantani asiaan. Ilmeisesti on yksinkertaisinta sanoa se heti, kun ei ilmeisesti jakseta kuunnella pitempiä perusteluja.

Kantani asiaan on seuraavanlainen. Minun mielestäni helikopterihankintaa ei tässä vaiheessa tule eduskunnassa hyväksyä, vaan se voidaan aivan hyvin lykätä muutamalla vuodella, ainakin sillä tavalla, että seuraava eduskunta siitä tulisi päättämään.

Oikeastaan yksi kaikkein keskeisin syy, miksi olen lähtenyt tälle kriittiselle linjalleni, lähtee siitä asiasta, mistä täälläkin on paljon puhuttu, eli talouskysymyksestä. Jos on kolme viimeistä vuotta tehty hyvin tiukkaa talouspolitiikkaa, eletty vyö kireällä ja muuta, niin en todellakaan oikein näe syytä siihen, että oltaisiin sitten toisaalla jossakin toisessa hallintokunnassa ja pääluokassa valmiita sitoutumaan kyseiseen isoon miljardiluokan hankkeeseen näissä olosuhteissa.

Erityisesti olen kritisoinut erästä asiaa, mikä liittyy tämän päätöksen aikatauluun. Siinä suhteessa olen ollut kriittinen, että meidän pitäisi tässä ja nyt tehdä päätös helikoptereista ja sitoutua tiettyyn miljardimäärään, kun samaan aikaan meille on ilmoitettu, että vasta ensi kesän alussa kuulemme raamit, mille tulee ensi vuoden budjetti rakentumaan. En kansanedustajana näe kovinkaan kiitollisena tehtävänä sitä, että minun

pitäisi tässä vaiheessa sitoutua miljardiluokan helikopterihankkeeseen samalla, kun saatan joutua sen tosiasian eteen, että ehkä joitakin säästöjä joudutaan ensi vuoden budjettiin sisällyttämään. Minun mielestäni tämä järjestys on kohtuuton, näin ei voida menetellä.

Yksi seikka, mikä myös talouspuolella täälläkin on hyvin useassa puheessa kyseenalaistettu, on se, kyetäänkö näissä hankinnoissa pysymään niissä raameissa, mitkä meille eduskunnassa on erilaisissa selvityksissä luvattu. Jos selvityksiä uskoo kirjaimellisesti, näinhän tulee tapahtumaan eli raameissa pysytään ja kaiken pitäisi olla sitten OK.

Kuitenkaan toisaalta en voi olla hieman epäilemättä sitä, että kuitenkin pieni mahdollisuus olisi, että tulevaisuudessa löydämme jälleen keran itsemme sen toiseikan edestä, että käymme puhujakorokkeella vuorotellen vakuuttamassa, että en minä hyväksyisi millään niitä lisämenoja, mutta tässä vaiheessa on myöhäistä rypistää, kun on jo alunperin lähdetty helikoptereita tilaamaan. En näkisi tulevaisuutta ollenkaan niin auvoisena tämän suhteen, koska tiedämme, että monia riskejä hintaan liittyen on toki olemassa.

Tietenkin toisaalta tiedämme myös sen, että tässä vaiheessa puolustusministeriön on aika vaikea antaa talouspuolesta tätä selkeämpiä selvityksiä, kuin nyt oli luettavissa viimeksi ministeri Tainan antamasta selvityksestä.

Yksi asia, mikä minua on myös jonkin verran hämännyt, on se, että tässä kovasti sillä retostellaan, että nyt tullaan sitomaan puolustusmenot tietylle tasolle, joka tulee itse asiassa laskemaan. Puhutaan laskusta bruttokansantuotteeseen nähden, mutta toisaalta eihän se sitten, jos vertaa valtion menoihin nähden tätä laskua, välttämättä olekaan ihan saman suuntainen. Tavallaan ollaan valmiita Puolustusvoimien budjetti tietylle tasolle sitomaan vuoksiksi eteenpäin. Mutta mitäpä sitten, jos todella on edessä muutamien vuosien päästä rankkojakin leikkauslistoja muille hallintokunnille? Me olemme tavallaan tässä hyvin ylpeinä sitomassa yhden hallintokunnan menot tietylle tasolle, joka tosiasiaa ei tulisi joustamaan kovinkaan paljon alaspäin, kun täälläkin olemme monessa monessa puheenvuorossa kuulleet sen huolen, mikä liittyy armeijan muuhun toimintaan, jossa puutteita on tälläkin hetkellä vaikka kuinka paljon. Nämä tästä talouspuolesta.

Sitten toisekseen en malta millään olla myös mainitsematta sitä, että jonkin verran ainakin itseäni on häirinnyt koko tässä kopteriprosessis-

sa, joka varmasti on pitkään ollut käynnissä, tämä menettelytapa ja -järjestys. Muistan, että vielä muutama vuosi sitten pidettiin selvänä, että ensinnäkään ei tarvita minkäänlaisia helikoptereita. Sen jälkeen todettiin, että OK, tarvitsemme koptereita, mutta tarvitsemme koptereita kuljetustehtäviin. Sen jälkeen puhuttiinkin, että ehkä näihin kuljetuskoptereihin sitten pistetään jokin aseistus, että koptereita aseistetaan. Lopputuloks on se, että meille on tulossa myös taisteluhelikoptereita, joiden osalta ainakin muutama vuosi sitten vannottiin, että niitä emme tarvitse.

Minä en, arvoisa puhemies, todellakaan haluaisi maalata mitään piruja seinälle, mutta toisaalta minä en malta olla sanomatta tässä vaiheessa, kun eduskunnan pöytäkirjoihin voin tämän toteamuksen jättää, että katsotaanpas tulevaisuutta, mikäli nyt käy niin, että kopterit tullaan tilaamaan.

Tällä hetkellä toinen hanke, josta aikaisemmin puhuttiin ja jonka osalta nyt on päädytty siihen, että sitä ei koskaan tarvita ja se on vedetty yli kaikista listoista, on sukellusvene. En voi olla kuvittelematta edessäni sellaista futurologiaa, että tulevaisuudessa päättäisimme täällä seuravaksi sukellusveneistä. Aluksi ne tietysti olisivat ihan tavallisia veneitä, jotka silloin tällöin vain sukeltelisivat, ja loppujen lopuksi ne olisivat sitten ihan oikeita sukellusveneitä. Tällöinen tietty pieni epäily saattaa olla, kun tuntee tämän Puolustusvoimain tyypillisen tavan juntata tai tuoda näitä asioita eduskunnan ja parlamentaarisen lainsäädäntöelimen eteen. Joskus tuntuu, että sieltä se totuuden sana löytyy.

Sitten seuraavaan asiaan eli koptereiden suhteeseen muihin asioihin, koulupuoleen, sosiaali- ja terveystieteiden jne. Täällä on paljon ollut puhetta puolesta ja vastaan siitä, voidaanko näitä kahta asiaa pistää vastakkain. Tietenkään ei sinänsä voida. Kyllä siinä mielessä ymmärrän, että se on sekä — että-asia, kuten ed. Riitta Korhonen täällä sanoi, mutta toisaalta ne asiat voidaan kokea vastakkaisina. Tietenkin jos ajatellaan tätä sekä — että-ajattelua, niin voidaan ajatella, että jos meillä on ”sekä”-rahaa antaa Puolustusvoimille miljardiluokan hankkeeseen, niin täytyisi myös hoitaa tämä ”että”-puoli, että meillä olisi myös tarpeeksi rahaa ja varallisuutta rahoittaa muiden hallintokuntien tärkeitä menoja.

Kyllä varsinkin ihmiset tämän näin koskevat. Myös itse poliittisena päättäjänä kyllä koen nämä asiat jollakin tavalla vastakkaisina varsinkin siinä suhteessa, kun rupean miettimään sitä kysymystä, miksi ihmeessä Puolustusvoimien

täytyisi tässä talossa aina saada tahtonsa läpi paljon helpommin kuin kaikkien muiden hallintokuntien. Muut joutuvat joustamaan, kiristämään vyötään, mutta kun Puolustusvoimat haluavat helikopterit pöytään, kyllä niitä lähdetään ennen pitkää esittämäänkin, vähintään sen jälkeen, kun muutama kenraali on antanut sivun kokoisia värikuvalausuntoja eri tiedotusvälineissä, kuinka tärkeitä ne ovat nimenomaan meidän uskottavuutemme kannalta.

Uskottavuushan onkin se yleisin kysymys, mikä liittyy nimenomaan siihen, kun puhutaan Puolustusvoimien puolesta. Tietenkin lyhyesti voisi tässä todeta, että uskottavuuteen varmasti kuuluu todellakin muitakin asioita kuin pelkkä sotilaallinen uskottavuutemme.

Erittäin ristiriitaista mielestäni on ollut se, miten useissa ajankohtaisohjelmissa on viime aikoina käsitelty helikopterihankintoja. On annettu ymmärtää jopa niin, että suunniteltu hanke tässä määrässä ei itse asiassa olisi oikein mitään eikä riittäisi mihinkään. Jos näin on, niin pelättävissä on sitten se, että jatkossa tulee tietty ketjureaktio, että tarvitsemme taas vähän lisää ja vähän lisää ja vähän lisää, koska me olemme jo vähän hankkinneet, niin eihän tämä mihinkään riitäkään.

Kyllä useat ihmiset ovat minulle todenneet, että kun uskottavuudesta puhutaan, niin voi olla niin, että Suomen lopulta ainoa mahdollisuus on siinä, että sotaa itse asiassa koskaan ei tulisiakaan. En tiedä, kuinka monta tuhatta kopteria tarvitsimme ihan oikeasti, että olisimme todella todella todella uskottavia.

Ihan muutama sana siitä problematiikasta, hankitaanko vain kuljetuskoptereita vai hankimmeko siihen oheen saatto- eli taisteluhelikopterit. Vaikka minä nyt kuinka yrittäisin ymmärtää, niin toisaalta en voi kuitenkaan ymmärtää sitäkään logiikkaa, mikä täällä jossain yhteydessä on esitetty, että nyt haluamme vain nämä kuljetus- mutta emme taistelukoptereita. Ainakin jos katsoo tätä selontekoa, minkä puolustusministeri juuri antoi, niin siellä sivulla 8 aivan selkeästi todetaan, että jos saattohelikopterien antama suoja puuttuu tai on alimitoitettu, joudutaan sotilaallisen uhan välitessä kuljetustehtävistä luopumaan. Mitä järkeä siinä olisi, että me hommaisimme kuljetuskoptereita ilmeisesti juuri sitä varten, että meillä joskus on sotilaallinen uhka, mutta jos sotilaallinen uhka tulisi, niin me emme saisikaan niitä koptereita ilmaan? Niitä ei uskallettaisi lennättää. Tämän takia minä en kerta kaikkiaan voi ymmärtää sitä logiikkaa.

Olisiko tämä jotain omaa poliittista itsensä puhdistamista, että me hyväksymme vain toiset kopterit, mutta emme niitä hurjia, hirveitä taistelukoptereita? Mielestäni tämä hankinta on kokonaisuus, ja sen takia koko kokonaisuus tulisi lykätä eikä vain toista osaa siitä. Jos joku täällä tietää paremmin ja pystyy selittämään minulle, että kuljetuskopterit toimivat ilman saattokoptereita, niin hyvä on, selittääkää, mielelläni kuuntelisin näitäkin, mutta todennäköisesti näkisin terveellisempänä, että koko kauppa sinänsä kokonaisuutena lykättäisiin.

Täällä on paljon puhuttu siitä, että meidän täytyy kuunnella auktoriteetteja, meidän täytyy luottaa auktoriteetteihin ja niihin, jotka siellä Puolustusvoimien sisällä tietävät paremmin. Mutta tässä yhteydessä itse ainakin olen kiinnittänyt huomiota hyvin paljon siihen, että näiden auktoriteettien lausunnot ovat hyvinkin ristiriitaisia. En nyt lähde niitä tässä kertaamaan, koska mielestäni ed. Juurola todella hyvin kuvasi sitä ristiriitaa, mitä eri lausunnoissa esitetään. Itse kiinnitin huomiota sellaiseen sotilashenkilön lausuntoon, jossa kerrottiin, että aivan samanlainen kuljetusvalmius on saavutettavissa sillä, että hommaisimme pikkuisen lisää Paseja. Sillä tosiasiassa pystyisimme kyllä joukkoja siirtelemään melkein yhtä nopeasti kuin helikoptereillakin. Eli tässä suhteessa mielipiteitä on monia.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi en oikeastaan itsekään malta olla sanomatta meidän kuuluisasta Hägglundistamme. Minunkaan mielestäni hänen ei olisi pitänyt mennä laukomaan mielipiteitään eduskunnan nopeudesta tai hitaudesta varsinkaan siinä vaiheessa, kun eduskunta ei ollut saanut edes minkäänlaisia lisäselvityksiä asioista. Toisaalta ainoa, mikä tässä tietenkin lohduttaa, on se, että voi olla, että Hägglund laukomalla omia totuuksiaan aiheutti omalle asialleen enemmän haittaa kuin hyötyä, nimittäin hän varmasti samaan aikaan suuttui sekä kansanedustajat että tavallisen kansan. Ihan leikkimielellä voisi todeta, että varmasti kansa tuli ajatelleeksi sitä, että jos joku nyt ylipäättään voisi olla niin hölmö, että haluaisi meidän valtionjohtomme täältä kaapata, niin pitäisikö vielä maksaa niistä helikoptereistakin, jotka toisivat heidät takaisin. Tässä suhteessa voisin kuvitella, että Hägglundin argumentit eivät ole niin painavia kuin hän itse niiden tarkoitti olevan. Liekö sitten Hägglundkin ollut huumorimielellä.

Arvoisa puhemies! Päätän puheenvuoroni samoilla sanoilla kuin ed. Viitamies omansa. Mi-

nusta ne olivat hyvät sanat. Tässä vaiheessa voimme tyynen rauhallisesti todeta: ei.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Mitähän tuon äskeisen perusteella sanoisi? Otetaan nyt ensin tämä sukellusveneasia. Meillähän on ollut ongelmana nimenomaan Suomen Merivoimissa se, että me emme ole koskaan pystyneet kunnolla harjoittelemaan sukellusveneen etsintää eikä torjuntaa, kun meillä ei ole edes harjoitusmaalaa. Se nyt olisi ensimmäinen hankinta, mutta se siitä.

Tämä on aika hämmästyttävä keskustelu siinä mielessä, että Puolustusvoimilla on ollut 91 tilausvaltuutta eri vuosina, noin kolme neljä vuodessa, eikä tällaisista häikkää ole syntynyt koskaan. Positiivistahan tässä asiassa tietenkin on se, että on tullut esille Puolustusvoimien raju koulutuskyky, viiden viikon ihme, kun kansanedustajista on koulutettu sotatieteen tohtoreita, jotka nyt väittelevät Puolustusvoimien komentajan kanssa strategiasta. Se on erittäin positiivista.

Tässä on kyseessä yksinkertaisesti se, että ryhdytään nyt sorkkimaan yhden hallinnonalan hankintaa. Voisihan Puolustusvoimat kopterihankintansa suorittaa vuosittain omista budjettivaroistaan, ostaisi pienen erän tänä vuonna, pienen ensi vuonna jnp. eikä siihen kukaan puuttuisi sen kummemmin, mutta eihän siinä ole mitään järkeä. Kyseessä on nyt monille vuosille ulotuva tukkuostos siten, että saadaan kokonaisuus kerralla, ettei toimita niin kuin joku tässä — ei kylläkään edellinen puhuja — puhui, että hommata tipotellen, vähitellen. Niin kuin tehdaskin tehtäisiin siten, että ensin ostettaisiin piippu, ensi vuonna varasto ja seuraavana vuonna koneita jnp. Sehän olisi ihan pöljä homma. Eihän sitä silleen tehdä, vaan kokonaisuus hankitaan. Nyt tämä tilausvaltuus on tavallaan kuin valtion takuu sille, että voidaan tehdä näin. Toinen keino on, että aletaan ostaa päätellen, jolloin toisesta päästä vanhenee kalusto ja koskaan ei saada kokonaisuutta eikä koulutusta käyntiin, ja sitten se maksaa vielä maltaita. Sitäkö tässä nyt halutaan?

On pelkästään populismia yrittää kertoa, että Puolustusvoimien budjettivaroja voitaisiin suunnata eläkeläisille, lapsiperheille tai kouluille. Miksi kukaan ei vertaa helikoptereiden hintaa siihen vierasjoukkoon, jota me elätämme? Oetaanpa tämä pala tässä esille. Yksistään Helsingissä on 22 000 ulkomaalaista, joista 14 000 on työttömänä. Heidän elatuksensa maksaa yksin Helsingissä noin 1,5 miljardia markkaa, siis lähes

sen verran kuin taisteluhelikopterit kertahankintana, ja tämä menoerä on vuosittainen.

Ed. Uotila ei valitettavasti ole paikalla enää. Kuuntelin hänen juttuansa huoneessani, tai niin kuin minä sanon, että minä asun siellä pilssissä hytissä. Hän viisasteli sillä, että Ruotsissakaan ei ole taisteluhelikoptereita, että on vain 20 panssaritorjuntahelikopteria. Eikö panssaritorjuntahelikopteri mitä suurimmassa määrin ole taisteluhelikopteri? Minun mielestäni ainakin on. Lisäksi Ruotsissa on 110 muuta helikopteria, 130 taistelulentokonetta, ja Ruotsi on juuri tehnyt 70 taistelulentokoneen tilauksen, jonka hinta on 200 miljardia Suomen rahassa. Sitä verrataan nyt meidän taisteluhelikoptereidemme 2 miljardiin. Vertaushan on niin kuin karpäsen vertaus härkään, ja nyt tätä karpästäkään me emme voita hankkia.

Ed. Uotila vertasi myös Sveitsin strategista asemaa Suomeen. No, ei tässä voi sanoa muuta kuin että voi pyhä Sylvi. Mitä tähän enää sanoisi?

Samanlaista asiantuntemattomuutta esitti ed. Jäätteenmäki todetessaan, että Helsingin pelastuslaitos tarvitsisi yhden helikopterin, joka maksaa vain 10 miljoonaa, mutta siihenkään ei ole rahaa. Kuitenkin varmuuden takaamiseksi tarvitaan aina vähintään kaksi helikopteria, sitten ympärivuorokautinen päivystys kesälomineen viikonvaihteineen kaikkineen tarvitsee noin viisi miehistöä, huoltokin pitäisi järjestää, teknikot, erilaiset vajat ja sen sellaiset, mihin ne kopterit pannaan. Tämä 10 miljoonaa, mitä ed. Jäätteenmäki esitti asiantuntijana, on vain suolaraha tällaisessa. Sitä varten se homma kaatuikin. Minä itse olin puhumassa Ilaskivelle ja silloiselle maaherralle, kuinka mieletön hanke tuo on. He sanoivat, että, ahaa, nyt he ymmärtävät, antaa olla, eikä sen jälkeen kaupunginjohtajisto mitään puhunutkaan. Muut vain puhuivat.

Esitänkin, että palattaisiin normaaliin yksinkertaiseen päiväjärjestykseen ja annettaisiin Puolustusvoimien vastuullisen ammattijohdon tehdä rauhassa työtä Suomen turvaksi ja suutarit puolestaan pysyisivät lesteissään.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa herra puhemies! Talouskasvu Suomessa on varsin vahvaa ja nyt näyttää siltä, että talouskasvun hedelmiä ollaan jakamassa lähivuosien osaltakin jo näissä keskusteluissa. Lisäbudjetista, joka nyt on käsiteltyssä, ei löydy oikeastaan penniäkään eilen esillä olleisiin aiheisiin, tuloerojen kaventamiseen tai kaikkein heikko-osaisimpien kansalaisten hyväksi. Tosiasia tämän päivän Suomessa on se,

että lapset jäävät ilman opetusta, kun opettajia lomautetaan, vanhustenhuollossa tapahtuu kriisiytymistä, kuntien talousvaikeudet ovat suuret ja ovat vain synkistymässä jatkuvien ja yhä syvenevien valtionosuusleikkausten takia. Näin ei tapahdu kaikkein vähiten sosialidemokraattien ja kokoomuksen johtamissa suurissa kaupungeissa, vaan niissä ehkä kaikkein pahiten tänä päivänä, pienistä kunnista puhumattakaan.

Tavallisen ihmisen elämästä, jos hän on sattunut putoamaan syystä tai toisesta yhteiskunnan kelkasta huonoosaisten joukkoon, ei kanneta juurikaan enää huolta. Pohjoismaiden vastuullinen ihmisarvoa kunnioittava hyvinvointiyhteiskuntamalli on todella suuressa vaarassa, ja mitään tältä osin lisäbudjetti ei anna, vaikka se talouskasvusta antaakin merkkejä muilta osin.

Maatalouden ajankohtaiset tiedot ovat erittäin murheellisia. Asken uutisissa esiteltiin Helsingin yliopistossa tehty tutkimus, joka osoittaa, että maatalouden lähivuosien näkymät ovat todella synkät. Lisäbudjetin sisällä on tehty varsinaiseen budjettiin nähden sisäisiä siirtoja maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa niin, että maa- ja puutarhatalouden tulotukeen lisätään 150 miljoonaa markkaa. Se on siirtoa muualta, uutta rahaa ei näistä todella synkistä näkymistä huolimatta hallitus esitä penniäkään.

Tästä väestönosasta, joka kuitenkin huolehtii Suomen kansan elintarvikehuollosta, työllistää suuren elintarvikeketjun työläisiä ja takaa meille puhtaan ruuan ja kansan turvallisuuden kannalta erittäin tärkeän osatekijän, elintarvikehuollon, tästä perustuotannon väestöstä hallitus ei kannu vastuuta. Kun päätösvalta on annettu Brysseliin tältä osin, niin tilanne on todella huolestuttava. Ed. Pehkonen on jättänyt tästä asiasta lisätalousarvioaloitteen. Toivon, että se saa tällä laajan kannatuksen, että saataisiin tähän kohtaan todella käännös aikaan, ennen kuin on liian myöhäistä.

Yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen hallitus varsinaisessa budjetissa lupasi huomattavasti vähemmän kuin aikaisempina vuosina, esimerkiksi viime vuonna. Tiedämme, että viime vuonna jo kehitysalueilla eli II ja 5B-alueilla ja I alueillakin hankkeita, hyviä, työllistäviä, uusia työpaikkoja luovia hankkeita jäi toteuttamatta siksi, että kansallinen rahoitus ei järjestynyt. Nyt hallitus osoittaa lisäbudjetissa 8 miljoonaa markkaa lisää tähän kohtaan. Se on naurettava summa. Hallitus ei aluepolitiikasta kannu vastuuta. Aluepolitiikka on ajautumassa myös entistä syvempään kriisiin.

Olen tehnyt tähän kohtaan lisäsesityksen, edes pienehkön summan, jolla voitaisiin pk-yri-tysten investointi- ja kehittämishankkeita tukea tänä vuonna, niin että ne hankkeet, jotka ovat järkeviä ja toteuttamiskelpoisia, saisivat kansallisen rahoituksen, jolloin myös voitaisiin saada EU-rahoitus, etteivät ne rahat jää EU:sta saamatta, niin kuin nyt on vaara. Omia rahojamme-
han sieltä pyrimme saamaan takaisin. Hallitus ei tässä ole vastuullisella linjalla.

Täällä on paljon puhuttu menneinä päivinä poliisin määrärahoista. Kun lisäbudjetti nyt sisältää tulopoliittisen ratkaisun valtiolle aiheuttamat palkkamenojen lisäykset, siinä yhteydessä olisi hallitus voinut vielä palata poliisin määrärahojen tasoon ja lisätä toimintamäärärahoja palkkausta varten, niin että kasvava rikollisuus ja turvattomuusongelmat, joita meillä on kasvavassa määrin, otettaisiin huomioon ennen kuin tilanne ryöstäytyy vielä pahemmaksi.

Mihin hallitus sitten on valmis sijoittamaan, kun se unohtaa opettajat, vanhukset, lapset, maatalouden, yritystoiminnan, poliisin jne.? Se on valmis sitomaan tulevien eduskuntien, tulevien hallitusten ja veronmaksajien kädet 8 miljardin markan, ehkä suuremmankin summan edestä kuljetus- ja saatto- eli taisteluhelikopterien hankintavaltuuksiin. Nämä valtuudet syksyllä eli kaksi kuukautta sitten jätettiin hyväksymättä, ja nyt jo hallitus, tämä vasemmistovetoinen oikeistohallitus, on tämän esityksen tänne tuonut yksimielisesti. Hämmästelän syvästi sitä, että hallitus on yksimielinen tämän helikopterihankinnan osalta. Mihin vanhat vasemmistolaiset aatteet ovat kuolleet?

Pääministeri Lipposen terveiset tulivat tiedotusvälineiden kautta, varmaan monet ovat kuulleet äskeiset uutiset, mutta ehkä ainakaan puhe-
mies ei ole päässyt niitä kuulemaan: Hän Amerikasta viestitti seuraavansa tätä keskustelua tarkkaan ja ilmoitti, että helikopterihankinnoista ei voida penninkään edestä luopua, ne on tehtävä niin kuin hallitus esittää. Jos hankkeesta luovutaisiin, päätös valmiusyhtymistä olisi peruttava ja luovuttava Suomen itsenäisestä puolustuksesta eli siitä ei enää voitaisi puhua. Tässä tulee mielenkiintoinen tilanne, kun täällä nyt on erityisesti vasemmiston ja vihreitten taholta ollut monenlaisia ajatuksia esillä.

Hallituksessahan tämä linja on jo voittanut. Vasemmistoliiton kaksi ministeriä, vihreiden ministeri ja, sanoisinko, en mitenkään halventaen sinänsä, niin sanotut pasifistidemaritkin ovat hallituksessa olleet tukemassa maailman sota-

teollisuuden eteenpäin viemistä ja lihottamista tarkoittavaa helikopterihankintaa. Se on käsittämätöntä, kun ajattelee muutamaa vuotta taaksepäin, minkälainen kanta näillä tahoilla oli tähän sotateollisuuteen, joka ympäristöä rasittaa ehkä pahiten maailmassa ja lisää asevarustelua, kun sitä kaikkialla muualla ollaan supistamassa. No, tämä on arvovalinta.

Täällä on paljon puhuttu siitä, saako panna peruspalvelut, sosiaaliturvaeläkkeet ja muut asiat vastakkain helikopterihankintojen ja puolustusmäärärahojen kanssa. Ei tarvitse panna vastakkain, mutta me joudumme tässä talossa panemaan asiat tärkeysjärjestykseen, arvojärjestykseen, ei vastakkain vaan arvojärjestykseen. Omasta näkökulmastani tai siitä perustasta, mistä katson tätä asiaa, totean, että kun valtio edelleen tänä päivänä, tänä vuonna ja varmasti lähivuosinakin velkaantuu voimakkaasti, kun opettajia lomautellaan ja oppilaat jäävät ilman opetusta, kun eläkepomme on laukeamassa ehkä piankin käsiin, kun naapurin alueella on ydinvoimalaitosten kriisialttius, onnettomuusalttius suuri, on monenlaisia muita asioita, niin siinä tilanteessa ei ole perusteltua asettaa kaikkien näiden asioiden edelle sitoutumista monien monien miljardien markkojen hankkeisiin. Niitä on syytä tarkastella ehkä seuraavalla kaudella, ehkä sitä seuraavalla vaalikaudella, jatkuvasti tietysti, mikä on tarve, mutta tällä hetkellä tällaista tarvetta ei ole.

Jos ajatellaan tätä puolustuspolitiikan kannalta — vai ajatellaanko tätä hyökkäyspolitiikan kannalta, koska näyttää siltä, että tässä ollaan hankkimassa uusi aselaji, jota monet asiantuntijat pitävät nimenomaan hyökkäysaseina eikä puolustusaseina, ja silloin tässä voi olla tietysti kokonaan uusi ajattelu — mutta jos ajatellaan Suomen puolustuksen kannalta tätä asiaa, niin sillä ymmärryksellä, mikä minulla on, näen, että ilmapuolustus ja ilmatorjunta on meille äärettömän tärkeää. Jos tänne joku haluaa hyökätä, kyllä se tulee ilmojen kautta ohjuksilla, risteilyohjuksilla, ja tällaisilla pyrkii lamauttamaan tämän maan, ei massiivisilla miehistöillä, maajoukoilla, joihin tässä varaudutaan helikoptereilla.

Tätä ajatusta vasten oli perusteltua mielestäni hankkia Hornetit. Valitettavasti se päätös oli epämääräinen ja tuli maksamaan valtavan paljon enemmän kuin osasimme arvioida, mutta olin itse päättämässä ja kannan siitä vastuun. Pidän, että se oli sittenkin viisasta, koska on aivan selvää, että risteilyohjukset ja jotkut muut, jopa ydinkärjet, joita niissä saattaa olla, on pal-

jon viisaampaa torjua Horneteilla jossakin rajan pinnassa kuin päästää ne tulemaan Helsingin keskustaan tai Jyväskylään keskustaan tai johonkin muualle. Tähän pystytään ilmapuolustuksella, ilmatorjunnalla, mutta näillä taistelu- ja kuljetushelikoptereilla siirretään miehiä paikasta toiseen, ja silloin on kysymyksessä lähinnä maitse tuleva hyökkäys.

Uskon, että esimerkiksi itänaapuri on oppinut viime vuosina niin Afganistanista kuin Tshetssheniastakin sen, että se ei lähde tällaisiin massiivisiin maajoukkojen hyökkäyksiin ja sitoudu sellaisiin miehistötappioihin, kun on käytettävissä ilmaohjukset tänä päivänä.

Tässä mielessä katson, että myöskään tällaista puolustuksellista näkökohtaa kopterihankintojen perustaksi ei meillä ole. Eri asia on sitten kokonaan se, että jos valtiojohto, niin kuin saat- taan olla, haluaa Suomen viedä ei vain EU:n Wou:hun vaan myös Natoon, on selvää, että Nato ei Suomea ota jäseneksi eikä Suomen turvallisuudesta ota vastuuta, ellei meillä ole taisteluhelikoptereita riittävää määrää. Vasta sitten kun tällaiset ovat kunnossa, Nato ottaa Suomes- ta vastuun. Se valli on vain hirvittävän kallis. Silloin pitää lähteä moninkertaistamaan puolus- tusmäärärahat, eli se vaihtoehto on siinä mielessä vielä hankalampi. Siihen valmistautuminen näil- lä helikoptereilla on huono vaihtoehto.

Meidän on syytä pidättäytyä, jättää hyväksy- mättä nämä valtuudet, palata asiaan mahdolli- sesti jossakin vaiheessa myöhemmin ja harkita nyt, mitkä ovat todella uhkakuvat tässä maassa ja vastata niihin. Ne ovat toisella alueella, kuin mihin taisteluhelikoptereilla ja tällaisilla asejär- jestelmillä voidaan vastata.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Yleinen valtion talouspolitiikka on viime vuosina ollut selkeää. Valtion menoja on leikattu syystä, että aikaisempina hyvinä vuosina tehtiin sellaista lainsäädäntöä ja lakeja, joita ei ole voitu huonoi- na vuosina ylläpitää eikä toimeenpanna. Rahat eivät yksinkertaisesti riittäneet, kun 90-luvun alussa valtion tulot romahtivat, mutta menot oli- vat aikaisemmasta lainsäädännöstä johtuen jul- keassa kasvussa.

Lipposen hallituksen aikaansaannos on ollut se, että valtiontaloutta on järkipäristetty. Val- tion menoille on asetettu raamit eli selvät kehyk- set, kuinka paljon kussakin pääluokassa voidaan nyt ja tulevana vuosina varoja käyttää. Tässä yhteydessä voi jo todeta, että valmiusyhtymien tilausvaltuus ei ole nostamassa vuosittaisia puo-

lustusmenoja eikä Puolustusvoimien hankinta- menojen kehyksiä. Päinvastoin seuraavien kym- menen vuoden aikana vuosittaiset puolustusme- not ja Puolustusvoimien hankintamenot itse asiassa pienenevät. Tässä siis ei olla nostamassa puolustusmenoja Suomessa.

Jos me ylipäättänsä haluamme pitää Puolus- tusvoimia yllä, on meidän silloin vuosittain myönnettävä puolustusmenoihin ja Puolustus- voimien hankintoihin tietyt, sovituiissa menoke- hyksissä pysyvät varat. En usko, että asiantunte- mus täällä eduskunnassa kaikesta huolimatta riittää päättämään, miten puolustusrahat on jär- kevintä ja parhaita käyttää. Tässä pitää tyytyä koulutettujen asiantuntijoiden eli sotilaiden asi- antuntemukseen, sotilaiden, jotka kaiken lisäksi ovat esitelleet suunnitelmansa ja saaneet ne hy- väksytyiksi puolustuspoliittisen selonteon yhtey- dessä.

Puolustustahto on Suomessa korkea ja Suo- mea halutaan puolustaa. Se on aivan oikein. Jos meillä ei ole halua kantaa huolta maan puo- lustamisesta, ei meidän kannata pitää sitten huolta paljon muustakaan, mitä täällä sisällä tapahtuu.

Puolustus- ja turvallisuuspoliittisen selonteon hyväksymisen yhteydessä eduskunta päätti uu- desta puolustusstrategiasta. Siihen uuteen stra- tegiaan kuuluvat valmiusjoukot ja helikopterihankinnat. On aivan luonnollista, että hallitus toimii täällä hyväksytyn selonteon linjauksen mukaisesti. Hallituksella on ollut itse asiassa kaikki syy olettaa, että eduskunta on ja pysyy aiemmin tekemänsä linjauksen takana. Haluan vielä kerran todeta, että meillä on edessämme hallituksen yksimielinen esitys ja että hankinnat sopivat täysin puolustusmenojen pitkän perspek- tiivin kehyksiin.

Monien puheenvuoroissa on taivasteltu sitä, että Puolustusvoimien komentaja vielä kaksi ja puoli vuotta sitten ja puolustusministeri vielä pari vuotta sitten sanoivat, ettei helikoptereita tarvita ja nyt he ovat esittämässä, että ne hanki- taan. Maailma muuttuu. Viitaan eduskunnan omaan käyttäytymiseen. Vajaa vuosi sitten edus- kunta hyväksyi turvallisuuspoliittisen selonteon, jossa yksimielisesti päätettiin, että helikopterit hankitaan, ja nyt jo vajaan vuoden kuluttua se kansanedustajista on toista mieltä. Että muuttuu se mieli itse kullakin.

Haluan todeta vielä, että parasta kriisien tor- juntaa on kriisien ennaltaehkäisy. Puolustusta varten tarvitaan vain nykyaikaiset välineet, joilla voidaan toteuttaa nykyaikaista strategiaa. Jos

haluat rauhaa, valmistaudu sotaan, pitänee edelleen paikkansa.

Täällä on muutamien kansanedustajien puheenvuoroissa jatkuvasti todettu, että meillä ei ole tiedossa mitään uhkatekijää, ja siksi ei ole kiirettä hankkia muun muassa näitä valmiusyhtymiä ja helikoptereita. Olen samaa mieltä, että nyt juuri ei ole uhkaa tiedossa eikä olemassa. Mutta helikopterit ja valmiusyhtymät ovat valmiit vasta ensi vuosituhanalla, lopullisesti vasta vuonna 2006. Maailma muuttuu nopeasti, uhkatekijätkin ilmestyvät yhtäkkiä ja ennalta ilmoittamatta. Sitä paitsi kopterit on järkevää hankkia silloin, kun mitään uhkaa ei ole tiedossa. Mistä koptereita sitten hankitaan, kun uhka on jo olemassa ja päällä, ja mitä sitten kopterit maksaisivatkaan?

Kaikkienensa lisätalousarvio sisältää paljon tärkeitä asioita, jotka tietysti olisi toivonut jo ennakoitavan varsinaisessa budjetissa, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Tässä lisätalousarviossa on ehdotettu lisättäväksi uusia Asuntorahaston varoista myönnettäviä asuntojen korjausavustuksia 90 miljoonaa markkaa, joka on tarkoitus kohdentaa ottaen huomioon rakentamisen alueittainen suhdannetilanne. Vielä budjetin yhteydessä hallitus oli turhankin varovainen pelätessään rakennusallalla ylikuumenemista. On aivan oikein, että hallitus korjaa käsityksiään jo lisäbudjetin yhteydessä ja antaa prioristysruiskeen rakentamiseen.

Valtioneuvostolle esitetään tässä lisäbudjetissa lisäksi valtuudet hyväksyä omistusjärjestelyjä, joiden seurauksena valtion omistamat Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n osakkeet siirretään valtion omistuksessa olevan energia-alan uuden holding-yhtiön omistukseen. Yleinen näkemys on, että Suomessa tarvitaan voimakkaampi energia-yhtiö.

Suomessahan on ollut kaksi jopa keskenään kilpailevaa valtionyhtiötä, ja ne on sopiva yhdistää. Suuri yhtiö voi paremmin ratkaista myöhemmin myös perusvoimakysymyksemme.

Samoin tässä budjetissa ehdotetaan lisättäväksi maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen 100 miljoonaa markkaa, minkä lisäksi tuen korottamiseen käytetään 50 miljoonaa markkaa vuoden 1998 myöntämisvaltuudesta. Haluan tässä yhteydessä todeta myös näin kokoomuslainsittain ajatellen, että maatalouden ongelmat ovat ilmeisesti aivan selvät.

Suomen liittyessä Euroopan unioniin päätettiin Suomen maatalous sopeuttaa EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Se tarkoitti sitä, että

maataloustuottajahintoja pudotettiin 40—60 prosenttia tuotteesta riippuen. Maatalouden uskottiin selviytyvän sillä, että tuotantokustannukset laskevat ja että EU:lta tuleva tuki antaa lisätuloja ja että kansallisella tukipaketilla hoidetaan loput.

Kolme vuotta EU:ta ovat osoittaneet, että kaikki laskelmat ovat menneet jossakin määrin pieleen. Maataloustulo tarkoittaa sitä tuloa, joka jää maanviljelijälle palkaksi työstä ja omalle sijoitetulle pääomalle koroksi. Koko maataloustulo oli 8,3 miljardia markkaa vuonna 1994 ja vuonna 1997 ennusteen mukaan noin 6,7 miljardia markkaa. Jos mikään ei muutu, painuu maataloustulo vuonna 1999 alle 6 miljardin markan.

Ristiriitaista on, että samalla, kun mahdollisuudet niin sanottuun päätoimiseen viljelyyn ovat käyneet olemattomiksi, monet maatalouden kehittämiseen suunnatut toimenpiteet edellyttävät sitoutumista päätoimiseen viljelyyn viiden vuoden ajaksi. Esimerkiksi sukupolvenvaihdosten rahoitus, maan osto tai vuokraus alle 65-vuotiaana tilanpidosta luopuvalta ja viimeksi jopa EU:n kirjanpitoavustus ovat kytkettyjä viljelyn päätoimisuuteen. Miten viljelijöiden rakennuskehitys voi käytännössä toteutua, jos päätoimiseen viljelyyn ei ole edellytyksiä ja vain päätoiminen tila saa luvan kehittyä?

Ongelmallisinta tilanteessa on se, että viljelijän pitäisi toimia ja hänen odotetaan toimivan kuin yrittäjä mutta hänellä on vain hyvin pienet mahdollisuudet vaikuttaa itse yrittäjätuloonsa. Yrityksen liikevaihdosta puolet tulee poliittisten päätösten varassa olevina tulonsiirtoina ja toinen puoli hallinnollisesti määrättyjen hintojen ohjaamilta markkinoilta. Tuotantokustannukset on jo nyt useimmilla tiloilla vedetty minimitasolle. Agenda 2000:n toteutuessa on syytä pelätä, että tilanne pahenee entisestään.

Ed. F i l t o v : Arvoisa puhemies! Hyvät sitekeät edustajat, jotka vielä täällä perjantai-iltana istutte! Tässä salissa on vaadittu moneen kertaan niitä edustajia, jotka kritisoivat hallituksen esitystä helikopterihankinnoista, kertomaan, miten he turvaavat Suomen uskottavan puolustuksen. Mielestäni ainoa toimiva keino turvata Suomelle uskottava puolustus on ennaltaehkäisy ja hyvin hoidettu ulkopoliittikka. Tällä hetkellä ulkopoliittikkamme on varsin vastuullisissa ja turvallisissa käsissä, eivätkä mitkään merkit viittaa siihen, että näin ei olisi myös jatkossa.

En jaksa uskoa, että Suomella on varaa sellaiseen varustelutasoon, että me pystymme asevoi-

min turvaamaan oikeasti uskottavan puolustuksen. Tiedän, että on kyse asiasta, jossa eri koulukuntien näkemykset eroavat toisistaan rankasti, ja aiheesta voisi väitellä tuntikausia, mutta se ei ole tässä tilanteessa kovin hedelmällistä. Mielestäni turvallisuus on kokonaisvaltainen käsite, ja olisinkin paljon valmiimpi suuntaamaan resursseja esimerkiksi ympäristöuhkien torjumiseen tai sosiaalisen turvallisuuden parantamiseen kuin mielestäni kohtuuttoman kuvitteellisen uhan torjumiseen, oli se sitten valtio johdon kaappausuhka tai sotilaallinen uhka.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on varsin voimakas maanpuolustustahto, yksi Euroopan vahvimpia, ja silti kansalaismielipide tuntuu olevan kovasti näitä helikopterihankintoja vastaan. Ehkä on niin, että hankintojen kustannuksia peilataan uhkakuviiin ja niiden uskottavuuteen sekä maan taloudelliseen tilanteeseen. Niin myös me edustajat teemme. Emme me ole sen kummallisempia ihmisiä.

Lisätalousarviossa mättää se, että kopteritarve ei tunnu uskottavalta. Se ei kerta kaikkiaan vakuuta. Muun muassa Puolustusvoimien sisältä on kuulunut voimakasta kritiikkiä hankintoja vastaan, ja yleensä olemme tottuneet yhteiskunnassa siihen, että Puolustusvoimat yhdessä linjassa puolustaa niitä hankintoja, joita on tekemässä. Ehkä asiaa ei ole sielläkään ihan loppuun asti pohdittu.

Hanketta on varmasti valmisteltu Puolustusvoimien sisällä mutta miten perusteellisesti? Viime syksynä se tuotiin eduskuntaan täysin raakileena. Nyt asiasta on paljon enemmän informaatiota tarjolla, vaikka hankkeen historia tuntuu kuitenkin oudolta. Voisi sanoa, että tässä on sellainen kahden vuoden kehitys tarpeettomasta täysin välttämättömäksi hankkeeksi.

Vielä muutama vuosi sitten maanpuolustuskursseilla opetettiin, että Suomessa helikoptereilla tai taisteluhelikoptereilla ei ole juurikaan käyttöä, koska meidän luonto-olosuhteemme ovat sellaiset kuin ovat. Ilmeisesti meidän luontomme on aika nopeasti muuttunut. Toisaalta 1995, ei siis niin kovin monta vuotta sitten, kenraaliluutnantti Lasse Wächter kertoi, että Puolustusvoimien johdossa on keskusteltu tästä asiasta. Hankintaa pidettiin silloin ajankohtaisena viimeistään ensi vuosituhannen alkuvuosikymmeninä, eli pikkuhiljaa liu'umme tarpeelliseen suuntaan.

Vuotta myöhemmin hanketta pidettiin esillä mahdollisena entisen Neuvostoliiton jäämistövelan kuittaamiseksi. Siinä tilanteessa se olisikin ehkä ollut jotenkin taloudellisesti kannattavaa.

Vielä samoihin aikoihin puolustusministeri oli sitä mieltä, että hankintoja ei tarvitse tehdä, mutta nyt vuotta myöhemmin tämä hanke elää omaa välttämätöntä elämäänsä. Nyt pidetään kiirettä, koska halutaan liikkuvampaa puolustusta, ja kiirettä myös siksi, että voisimme tehdä yhteishankintoja esimerkiksi Ruotsin kanssa.

Puolustusvoimissa asiaa hätiköiden valmisteleiden ihmisten on oikeastaan turha syyttää eduskuntaa vetkuttelusta, jos nämä tahot eivät vielä kukaan pysty sanomaan selvää summaa hankkeen kokonaiskustannuksista.

Tässä salissa on esitetty monenlaisia näkemyksiä asian ratkaisemiseksi, esimerkiksi koko hankkeen lykkäämistä. Lykkääminen voisi olla talouden vakauden kannalta järkevää, koska emme vielä tiedä, miten Aasian talouskriisi tulee meihin vaikuttamaan, joudummeko ehkä ensi kesän lopulla etsimään lisä säästöjä ja pohtimaan uusia rankkoja leikkauslistoja. Toivottavasti emme.

Mutta toisaalta en henkilökohtaisesti usko, että asia sinänsä paranee vetkuttelemalla. Päätöksiä on pystyttävä tekemään epävarmuustekijöistä huolimatta. Epävarmuustekijät on vain otettava huomioon silloin, kun päätöstä tehdään. Mielestäni nyt olisi syytä etsiä eduskunnasta enemmistöä, joka on valmis minimoimaan tästä hankkeesta syntyvät kustannukset. En tiedä, löytyykö ratkaisu päätöksen siirtämisestä, hankintojen vähentämisestä tai myöhentämisestä, mutta minulle henkilökohtaisesti kaikkein tärkeintä on, että lopputulemana kuluu mahdollisimman vähän rahaa. Parasta olisi, jos koko hankinnalle sanottaisiin "ei" nyt ja jatkossa, mutta sellaista enemmistöä en usko löytyvän tästä salista. On siis parempi etsiä toiseksi parasta ratkaisua, jos uhkana on, että muuten kaikkein huonoin vaihtoehto voittaa.

Keskusta on puheenvuoroissaan kritisoinut hallituspuolueita siitä, että me emme ole yksimielisiä helikoptereiden hankinnan suhteen. Se on mielestäni aika kummallista kritiikkiä, koska tähän asti sama puolue on peräänkuuluttanut avointa keskustelua ja päätöksentekoa eduskunnassa. Nyt eduskunta on avoimesti päättämässä, mutta eihän se enää keskustalle sovi. Pitäisi olla hallituspuolueiden eduskuntaryhmien yhteinen sopimus, johon keskusta olisi valmis ottamaan kantaa. Luulisi, että oppositio olisi tyytyväinen, kun sillä kerrankin on aito vaikuttamisen paikka. Se voisi esittää oman näkemyksensä asiasta. Ehkä enemmistö hallituspuolueiden kriittisesti hankintoihin suhtautuvista ihmisistä voisi tulla

sen taakse, mutta näin ei ole. Keskusta odottaa hallituspuolueiden esitystä, jotta se voisi pistää hieman paremmaksi. Sekö on syy? Onko keskustan päättämättömyyden pelko se, että me hallituspuolueiden edustajat voisimmekin olla enemmän aidosti samaa mieltä kansalaismielipiteen kanssa kuin keskusta ja keskustalta jäisivät pisteet keräämättä? Mietin vain, millainen kohan hallituspuolue keskustasta olisi, kun se ei vaikeissa kysymyksissä pysty tekemään päätöksiä edes oppositiossa ollessaan. Taitavat olla keskustapuolueen rivit pahemmin sekaisin kuin hallituspuolueiden.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Filatoville täytyy sanoa se, että parlamentarismien säännösten mukaan vallassa oleva hallitus ja sitä tukevat ryhmät tekevät esityksiä ja vievät asioitaan eteenpäin, ja opposition keskeinen ja perinteinen tarkoitus on ollut tietysti arvostella hallitusryhmien ja hallituksen tekemiä esityksiä mutta myös yhtyä niitä tukemaan silloin, kun katsotaan, että asia on yhteiskunnan kannalta hedelmällinen ja hyödyllinen. Mutta kyllä se edellyttää sitä, että hallitusryhmät saavat keskenään edes jonkinlaisen sovun asiassa. Hallitusryhmien puolelta ei ole kuultu oikeastaan yhtään samanlaista näkemystä tästä asiasta. Kunhan te saatte jonkin verran rivinne kokoon, siinä vaiheessa vasta keskustakin voi ruveta mahdollisesti tukemaan sellaista kantaa, joka näyttää olevan yhteiskunnan kannalta hedelmällinen. Mutta emmehän me tiedä tässä vaiheessa, mitä te haluatte, kun te puhutte jokainen aivan eri tavalla.

Ed. F i l a t o v (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen aina luullut, että kansanedustajan tehtävä on pyrkiä vaikuttamaan päätöksiin, joita eduskunnassa tehdään.

Ed. K u o s m a n e n : Arvoisa herra puhemies! Sotilaallisen puolustuskyvyn ylläpitäminen edellyttää maailmalla tapahtuvan kehityksen mukana pysymistä. Puolustuskyvyn kehittämisen ja ylläpito, joka mahdollistaa nykYTEKNIKAN hyväksikäytön, on pitkäjänteistä ja samalla erittäin kallista touhua. Helikopterien tarve on maanpuolustusvoimissa tiedostettu jo 1970-luvulla, joten ajatus ei ole uusi. Hankintaa on lykätty muiden silloin vielä ajankohtaisempien hankkeiden tieltä. Hankintaa ei voida enää siirtää, sillä käytössä oleva kalusto vanhenee koko ajan. Ruotsin puolustusvoimat joutuu tekemään

leikkauksia menoihin, mutta säästölinjaus ei koske helikopterien hankintaa, niin tärkeänä Ruotsi pitää helikopterikalustonsa nykyaikaistamista.

Sodan kuva muuttuu jatkuvasti teknologisen kehityksen edistyessä. Sota tulee olemaan pitkälti elektroniseen tiedonkäsittelyyn perustuvaa informaatiota, jossa etulyöntiasemassa on se, joka hallitsee tiedon saannin, käsittelyn ja hyväksikäytön parhaiten kyeten samalla estämään vastapuolta saamasta oikeaa tietoa ja käyttämästä sitä hyväkseen.

Tiedon saannin hyväksikäytön edellytyksiin kuuluu mahdollisuus siirtää liikkuvia yksiköitä nopeasti sinne, missä niiden käytöstä saadaan paras hyöty. Autoilla ja panssarivaunuilla ei keretä sinne, missä pitäisi jo olla. Vihollisen nopean iskun torjumiseen tarvitaan nykyistä tehokkaampia ja nopeampia joukkoja.

Sotatoimia voidaan käydä samanaikaisesti usealla eri taholla, siis tavallaan rinnakkaisina, ei yhdellä alueella, kuten vanhaan tapaan suurhyökkäyksenomaisesti tehtiin, vaan peräkkäisinä tapahtumina. Tämä voiman siirtely tapahtuu tehokkaimmin ilmateitse. Lentokoneet ja helikopterit vievät miesvoimaa ja tulta sinne, missä sitä kulloinkin halutaan käyttää. Tämä merkitsee sitä, että myös puolustajan pitää kyetä vastaavanlaisiin voimansiirtoihin nopeasti ja tehokkaasti.

Meillä tähän tavoitteeseen tähtää niin sanottujen valmiusprikaatien kouluttaminen. Perustavoitteena on oltava, että ne pystyvät siirtymään nopeasti sinne, missä uhka on suurin. Siirtymisen mahdollistamiseksi on taattava keinot liikkua nopeammin kuin pelkästään maanteitse, maitse tai vesiteitse. Lisäksi siirtyminen on voitava suojata samalla.

Ellei helikopterihankintaa aivan lähivuosina aloiteta, valmiusjoukot eivät kykene täyttämään niille suunniteltuja tehtäviä. Yksin henkilöstön koulutus vie aikaa kymmenkunta vuotta. Muu uuden elementin käytön omaksuminen, rakenteelliset lisäratkaisut ym. vievät aikaa suunnilleen saman verran. Rahoitus voisi jakautua siis varsin pitkälle ajalle. Se on kuitenkin melko varmaa, ettei 4—5 miljardia tule riittämään koko laajan hankkeen toteuttamiseen, kuten viime aikoina Helsingin Sanomissakin on muun muassa käsitelty asiaa. Osin rahoitus jouduttaneen hankkimaan muita toimintoja supistamalla samaan tapaan, kuin tänä päivänäkin rahapula koetaan kiertää ja vierittää muualle. Suunnitelmissa näyttää olevan, että kunkin kolmen tulevan valmiusprikaatin pitäisi pystyä lähettämään yksi

komppania etujoukkoja ilmaitse uhanalaisille alueille.

Kansanedustajista saattaa tuntua riskaabelilta antaa hankintaa varten sotilaille täysin avoin valtakirja eli tilausvaltuutus ilman mitään rajoituksia. Eiköhän sille kuitenkin löydy sopivat rajoitteet, kuten jonkinlainen hankintojen markkamääräinen perusyläraja eri vuosille pitkälle tulevaisuuteen, kuitenkin niin, että kattoa voidaan vuositain nostaa taloudellisten resurssien ja perustellun tarpeen mukaan. Ymmärrän, ettei Puolustusvoimat voi paljastaa kaikkia hankintaan liittyviä seikkoja jo strategisista syistä.

Arvoisa rouva puhemies! Helikopterit ovat perusedellytys tulevaisuuden sodankäynnin vaatimuksille. Asiantuntijoiden mukaan sotilastekniikka tehostuu ja samalla kustannukset kohoavat jyrkästi. Elektroniikka ja tietojenkäsittely ovat menestymisen edellytyksiä. Suurten armeijoiden ylläpitäminen käy suurvalloillekin taloudellisesti mahdottomaksi. Laatu korvaa määrän. Etulyöntiasemassa on se, joka hallitsee sodankäynnin edellyttämän informaation ja pystyy käyttämään sitä tehokkaimmin ja nopeimmin hyväkseen. Kun miesvoima ei riitä tai sitä ei tappioiden välttämiseksi haluta käyttää entisellä tavalla, on hyödynnettävä joukkojen liikkuvuutta. Helikoptereiden ja lentokoneiden avulla taisteluvoimaa, joukkoja ja tulta voidaan siirtää sinne, missä käytössä olevan informaation perusteella niistä saadaan paras ja tehokkain hyöty.

Päätöksenteossa on nyt kysymys muustakin kuin vain helikopterihankinnasta. Kysymys on perustavaa laatua olevan ratkaisun tekemisestä. Eduskunta tulee tekemään päätöksen siitä, annetaanko Puolustusvoimille mahdollisuus kehittää ja modernisoida valmiuttaan ja henkilöstöään maailmalla tapahtuvan kehityksen mukana. Samalla tämä on historiallinen ja kauaskantoinen ratkaisu. Mielestäni ratkaisun tekemisessä on turha jarrutella, olemmehan me aina pyrkineet pysymään ja olemaan kehityksen kärkijoukoissa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen puhui hyvin ja viisaasti. Täytyy sanoa, että melkoisia sota-asiantuntijoita tai ainakin helikopteriasiantuntijoita olemme me kaikki pikkuhiljaa.

Erityisesti olen maistellut ja miettinyt sitä ed. Kuosmanen taholta tullutta näkemystä, että helikopterit hankittaisiin Venäjältä ja maksettaisiin siitä velkarahasta, jonka Neuvostoliitto jäi Suomelle velkaa. Sehän on noin 5—6 miljardia markkaa ja sillä ostettaisiin jo melkoiset helikopterivoimat. Lisäksi Venäjällä tehdyt helikopterit ovat tietojeni mukaan aivan kilpailukykyisiä ja käyttökelpoisia. Miksi tätä asiaa ei ole tutkittu ja selvitetty paremmin?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kun ed. Kuosmanen puhui, niin kuului kuin tykkien jyske Juuttahalta. Ihan oikein piristävä puheenvuoro, mutta minäkin esitän vanhan fraasini. Kyllä ajatus on ihan oikein, mutta ajatellaan nyt sitä, että me ostamme 10 miljardilla markalla 40—50 helikopterin parven pörräämään ja jokainen vie 400 miestä kerralla, eli muutamia heppuja kerrallaan. 10 miljardin markan arvoinen kalusto, joka pörräilee, ja nämä taisteluhelikopterit pudotetaan ihan yhtä hyvin alas kuin pudotetaan sellaiset kuljetushelikopterit, jotka eivät ole aseistettuja.

Mitä pidemmälle tätä asiaa käsitellään, sitä huvittavampana tämä koko asia näkyy mielessäni. Sen sijaan minä en kuullut, kun ed. Kuosmanen puhui venäläisistä helikoptereista, joista Ihmäki mainitsi. Minä ihmettelenkin, miksi sitä ei oteta tarkemmin käsittelyyn, koska ne ovat todella hyviä helikoptereita, ja varmasti ne täyttävät tämän kuljetushelikopteritarpeen. Saamme velalla niitä otettua ja ne ovat hinnaltaan varmaan kymmenesosa amerikkalaisista ja parhaisista helikoptereista, joita muulta suunnalta on saatavissa. Mutta näissä keskusteluissa ei tätä asiaa ole juuri lainkaan sivuttu.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuunteli ed. Kuosmanen puhetta, niin tuli väistämättä mieleen vanha sanonta: Kun vähän vanhempia englantilaisia autoja rakenneltiin, oli sähkötoilla tällainen merkki kuin Lucas. Siitä tuli sanonta, että kyllä Luukas oli hyvä apostoli, mutta ei hän sähköhommista mitään ymmärtänyt. Kyllä tässä vähän samanlaista ajattelumallia voisi lähestyä, kun asiantuntijoita kopteripuolella on kyllä nyt merkittävä määrä, ja kaikki esittävät erilaisia perusteluja.

Kysymyksenomaisena ihmettelynä voisi kysyä esimerkiksi Ruotsin tilannetta. Heillä on tällä hetkellä 126 kuljetushelikopteria, mutta ei yhtään taisteluhelikopteria. Ovatko he jotenkin

niin erilaisia, että he eivät tarvitse niitä, sitä tarvetta ei ole siellä olemassa? Kyllä kai se niin on, että jos on 9—15 taisteluhelikopteria ja kun katsotaan naapurimaiden lukuarvoja, mitä suuruusluokkaa ne ovat, niin kyllähän se puhuminen nyt enempi epäuskottavuuden puolella on. Minä ymmärrän, että on kuljetustarvetta ja siinä tarvitaan kalustoa, sitä pitää olla ja sen pitää olla ajanmukaista siten, että vanhentuva kalusto uusitaan siihen kuntoon, että voidaan suorittaa niitä kuljetustarpeita. Mutta kyllä se ymmärtäminen hyvin pitkälle siihen loppuu ihan puhtaasti jo meidän resurssiemme vuoksi. Ei meillä ole sellaisia rahamääriä käyttää, että sillä joku uskottavuus myös puolustuksellisesti saavutettaisiin.

Ed. S. Kanerva (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä sitä mietittiin, kenraali Pajunen oli silloin vielä puolustusministeriössä kansliapäällikkönä, kun mietittiin venäläisiä lentokoneita. Ratkaisuksi siinä tuli, että mieluummin ilman kuin Hillman.

Mitä ed. M. Korhosen puheenvuoroon tulee, toteaisin vaan, että se oli aika lailla oikea luku, mutta se sisältää 20 panssarintorjuntahelikopteria. Ne ovat mitä suurimmassa määrin taisteluhelikoptereita. He eivät tilanneet helikoptereita, koska he tilasivat juuri 70 taistelulentokonetta entisen 130:n lisäksi 200 miljardilla markalla. Se tilaus on juuri sisällä. Tämä tieto tuli Hägglundilta eilen, että kaada se sitten.

Ed. Kuosmanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin vastaan ed. M. Korhoselle siitä, mihin muun muassa näitä taisteluhelikoptereita tarvitaan. Niitä tarvitaan nimenomaan kuljetushelikoptereitten suojaamiseen, kun ne siirtyvät paikasta toiseen sotatilanteissa. Muun muassa se on yksi tarkoitus.

Puolustusvaliokunnan mietinnössä on sovittu alustavasti, että puolustusmäärärahat ovat noin 3 miljardia markkaa tasaisesti aina vuoteen 2006 saakka. Siitä asearsenalin osuus on sellainen, että Horneitt tulevat maksettua todella vuonna 2002. Sen jälkeen meillä menisi helikoptereitten hankintaa varten miljardi vuositasetta vuoteen 2006 saakka. Minä uskon, että meillä olisi varaa se käyttää, koska 2 miljardia siinä kehityksessä jää muun asearsenaalin ja varusteitten hankintaan. Eli meidän kaikkien edustajien tehtävä on todella huolehtia siitä, että Suomen puolustusvoimien puolustuskyky on erittäin korkeatasoinen ja vastaa ajan henkeä.

Jos nyt ajattelemme vielä niitä venäläisiä helikoptereita, jotka otin edellisessä vastauspuheenvuorossani esille, niin tosissani esitän, että venäläiset helikopterit ovat tällä hetkellä maailman parhaita niin varmakäytisyyden kuin teknologian puolelta. Venäläisistä helikoptereista lähes 80 prosenttia on länsimaista tekniikkaa. Venäläiset myyvät muun muassa tälläkin hetkellä helikoptereita Indonesiasta alkaen Intiaan, kaikkialle maailmaan. Olen sitä meiltä, että ehdottomasti tämä 5,6 miljardia, jonka me olemme vanhan Neuvostoliiton velkaa saamassa, nyt pitäisi kuitata. Edelleen olen sitä meiltä ja ihmettelen, miksi vasemmiston kansanedustajat eivät kannata tätä esitystä.

Ed. Kurola: Arvoisa rouva puhemies! Varsin mittava keskustelu on syntynyt helikopterihankinnasta ja sen kytkeytymisestä armeijan tarpeisiin. Omakohtaisia kokemuksia kun muistelen, niin vuonna 1970 olin Heinovaarassa sikäläisellä keittiöllä ns. perunatatterissa. Tilat olivat täysin kurjat ja siellä oli aika hankala kesäiseenkin aikaan yhdessä sääskien kanssa tapella. Pari vuotta sitten meidät vietiin kansanedustajina samalle paikalle ja tuo keittiö oli juuri samassa kunnossa ja samanlaisena. Sinne johtava tie oli hieman tasaisempi, kiitos näitten vuosien.

Joka tapauksessa on pieniä ongelmia ja on suuria ongelmia. Tämä on ollut pieni ongelma ja sitä ei ole saatu yrityksistä huolimatta korjattua. Samanlainen pieni ongelma varmaankin oli se viime viikkoina tapahtunut tilanne, jossa kolmisenkymmentä varusmiestä palellutti jalkansa samaisella Rovajärven alueella ja syynä oli se, että talvivarusteet eivät olleet riittävät. Niitäkään ei ollut voitu jakaa.

Tämä on tietenkin hyvin tämmöistä mikrotasoa ja osoittaa vain niitä ongelmia, joita armeijassa on ja joitten korjaaminen on ollut äärettömän hidasta. Paljon toki on saatu aikaan ja viime aikoina kehitystä ovat edesauttaneet muun muassa kuuluisat DDR-kaupat. Nyt sitten on huomattu, että meillä tarvittaisiin äärettömän terävä iskukyky, nimenomaan valmiusprikaatit. Mihin tarkoitukseen, millaisiin, se on jäänyt nyt hahmottamatta viime kädessä.

Minulla oli itsellä tilaisuus tämän kansanedustajakauden alussa käydä Tanskassa tutustumassa sikäläisiin valmiusprikaateihin. Siellä oli aivan selvästi kahtiajakaantunut upseeristo. Kaikkein kovin upseeristo eli johtoporras oli tyytyväinen valmiusprikaateihin, mutta kenttäporukka sanoi, että ne ovat äärettömän suuria rahanimijöi-

tä, jotka jättävät heidän joukkonsa ilman tarvittavaa aseistusta. Eli siellä oli aivan selvästi kaksi eri leiriä. Tietenkin osa porukasta oli vieraskoreaa ja hiljaa. Nämä olivat erittäin toimivia yksiköitä. Niillä oli massiivinen määrä materiaalia. Oli myös helikopteriaseistusta ja varmasti tarpeet olivat myös sen mukaisia.

Me olemme siis haluamassa kolmea valmiusprikaattia ja tuntuu, että se ydinkysymys nimenomaan tässä tilanteessa on, että onko noilla valmiusprikaateilla helikoptereita vai ei, kaatuuko Suomen puolustus siihen vai ei ja tekeekö helikoptereiden puuttuminen tyhjäksi kaiken sen työn, joka ennen sotia, sotien aikana ja sotien jälkeen on tehty maanpuolustuksen hyväksi. Tuntuu varsin merkittävästä tilanteesta. Hyväksyn sinänsä, että tällaisia valmiusprikaatteja, iskunyrkkejä on, mutta kyllä minä haluan varustelukysymystä tarkastella laaja-alaisemmin ja miettiä niitä mahdollisia ongelmia ja kriisejä, jotka saattavat meidät kohdata lähitulevaisuudessa ja ehkä pitimmässä juoksussa.

Rajan takana niin pohjoisessa, lännessä kuin idässäkin on tapahtunut muutoksia. Esimerkiksi idässä tilanne on varmasti se, että poliittisesta epävakauksesta huolimatta mitkään massiiviset, sanokaamme väkivallalla, aseellisella yhteenotolla uhkaamiset eivät ole kovin todennäköisiä. Näin ollen tällaiseen kriisiin varautuminen ei tietenkään silloin tule kysymykseen, mutta tällaiset, sanokaamme pistehyökkäykset, piste-eliminoinnit, tiukka kirurgia, se saattaa pikemminkin olla huomispäivää ja siihen sisältyvät erikoisjoukot ja vastaavat. Mutta ei tämä ilmiö ole myöskään uusi. Jo Tsekkoslovakian kriisissä tämä tuli ilmi, ja näin ollen meidän sotilasjohtomme ja myös poliittinen johtomme on varsin hyvin ollut tietoinen, että tällaisia systeemeitä on käytetty lähialueillamme ja toki niihin on ollut syytä jollain tavalla varautua.

Minä näkisinkin toki, että kriisien leviäminen tänä päivänä on varsin todennäköistä ja siihen on otettava kantaa ja siihen on varauduttava. Se saattaa tapahtua yllättäen esimerkiksi Algerian tilanteen kiristymisenä ja leviämisenä Ranskaan, EU-maahan, joka voi vetää laaja-alaisemmin EU:n kokonaisuuden kriisiin piiriin. Tämä on yksi uhkakuva, joka voitaisiin toki heittää keskusteltavaksi. Mikä on sen todennäköisyys, niin mene ja tiedä.

Kaiken kaikkiaan toki tällaiseen tulee varautua, mutta minä mieluummin haluan suunnata toisin ne varat, jotka armeijan kehyksiin on varattu. Nimenomaan korostan, että mitään en ole

sieltä pois ottamassa, vaan antamassa sinne ne varat, jotka sinne ovat tällä hetkellä ohjautumassa. Mutta haluaisin, että ne ohjattaisiin laaja-alaisemmin, ei näihin terävimpiin iskukykyisiin nyrkkeihin, vaan laaja-alaisella ohjelmalla.

Se tarkoittaa silloin käytännössä, että varustautuisimme elektroniseen sodankäyntiin, pimeään sodankäyntiin, arktisiin oloihin ja myös kaupunkisodankäyntiin. Kaupunkisodankäynti ei edellytä helikoptereita. Minun hankintani olisivat todella hyvin voimakkaasti mieskohtaisia asuja jopa siinä määrin, että esimerkiksi toivoisin numeroja yksi hankintalistalla erittäin pitäviä luotiliivejä.

Helikopterit eivät ole noitten ongelmien ratkaisu. Näin ollen olen itse tyrmäämässä niitä. Asia on toki moniselkoinen ja näkemyksiä on monenlaisia, mutta näkisin tilanteen niin, että ei pidä ylidramatisoida tätä tilannetta. Jos pääministeri todella on ollut lausumassa, että ollaan tekemässä tyhjäksi kaikkea tuota työtä, pidän sitä ylireagoitina. Jäitä hattuun!

Tämäkin asia on konsanaan kuin aamuinen taival Punavuoresta eduskuntatalolle. Ohitan lukemattomia erilaisia kauppiaita ja haluaisin poiketa kaikissa ostamassa tarpeellista, ostamassa turhaa, ostamassa monenlaista mukavaa. Mutta kun siihen yksinkertaisesti minulla ei ole varaa, kävelen aika monen kaupan ohi. Aivan samalla lailla noita kuolemankauppiaita on monessa paikassa. Heillä on tarjota mitä ihmeellisimpiä laitteistoja tappamiseen, sen edesauttamiseen. Mutta noittenkin kauppiaiden ohi on välillä mentävä, valittava ne asiat, jotka sopivat nimenomaan meidän toimintaamme ja tarpeisiimme.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin muistuttaa historian opetuksista. Voimakas ammattitaitoinen reservi on ollut se, mihin me olemme nojanneet ja Suomen itsenäisyys on nojannut. Mutta täytyy todeta kuitenkin se, että esimerkiksi koko Suomen aluetta ei ole aikaisemminkaan pystytty täysin puolustamaan tälläkään reservillä. Lapin puolustuksesta vastasi varsin mittavasti ruotsalainen vapaaehtoisuuskikko talvisodassa, ja jatkosodassa siellä oli saksalaisia joukkoja. Suomalaiset joukot ovat Lapin tapahtumiin osallistuneet ennen kaikkea valtaamalla omat asemat takaisin.

Toivon, että meillä on toimivat Puolustusvoimat, niillä mahdollisimman hyvä materiaali. Annan ilmielin ne raamit, mutta haluan edelleen jatkaa keskustelua siitä, mikä tässä tilanteessa onärkevintä. Helikopterit eivät mielestäni ole.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on erittäin harmillista, että hallituksen lisäbudjettiesityksen käsittelyssä esityksen tärkein asia, IVO — Neste-fuusio, on jäänyt lähes kokonaan taka-alalle. Tämä hanke on kuitenkin laaja-alainen ja tärkeä sekä periaatteellisesti että myös käytännössä. On käsittämätöntä, miten täällä eduskunnassa asioiden mittasuhteet hämärtyvät. Noin 7 miljardin markan helikopterihanke on kooltaan vaatimaton verrattuna IVO — Neste-hankkeeseen, jonka arvo on pyöreästi ottaen noin 30 miljardia markkaa. Helikopterihanke on kertameno, IVO — Neste-ratkaisu on pysyvä.

Asia on ainakin kahdesta näkökulmasta katsottuna tärkeä, ensinnäkin omistusjärjestelyjen kannalta ja toisaalta siinä, miten muodostettava yhtiö toteuttaa linjaamaamme, energiastrategiaamme. Toki muitakin näkökohtia on. Esityksessä esitetään, että antaisimme valtuudet omistusjärjestelyille, joiden seurauksena luovumme kokonaan suorasta valtion omistuksesta Imatran Voima Oy:ssä ja Neste Oy:ssä siten, että valtion omistamat Imatran Voiman ja Nesteen osakkeet siirretään perustettavan, valtion omistuksessa olevan energia-alan uuden IVO — Neste-yhtymän omistukseen.

Lähtökohtana tässä on hallituksen perustama holdin-gyhtiö, jonka omistukseen siirretään valtion omistamat IVO:n ja Nesteen osakkeet sillä edellytyksellä, että me juuri annamme suostumuksemme tähän. Tätä suostumusta me tämän lisätalousarvion yhteydessä käsittelemme.

IVO — Neste-holding-yhtiötä on perusteltu monin tavoin. Holding-yhtiöjärjestelyllä on tarkoitus synnyttää kilpailukykyinen energialiiketoimintoihin keskittyvä, pohjoismainen energia-konserni, jolla katsotaan olevan hyvät edellytykset kehittää liiketoimintojaan Itämeren alueella. Lähtökohtaisena tavoitteena tässä on myös taata riittävän vahvat edellytykset vastata markkinaehtoisesti maamme energiastrategian tavoitteisiin ja valtavien pohjoismaisten ja eurooppalaisten energiamarkkinoiden haasteisiin ja kehitykseen.

Maakaasuhan on ollut näissä järjestelyissä hyvin keskeisesti mukana, ja esimerkiksi maakaasun lisäkäytöstä vallitsevan energiastrategian mukaisesti on maakaasuputkien vetäminen länsirannikolle ja siellä toteutettavat voimalaitoshankkeet. Tässä järjestelyssähän on pidetty hyvin keskeisenä lämmön ja sähkön yhteistuotantoa. Lähtökohtana maakaasukysymyksessä on ollut edellytysten luominen länsirannikolle ve-

dettävän maakaasuyhteyden jatkamiseen Tukholman alueelle.

Selvityksiä ja papereita on IVO — Neste-yhtiön järjestelyistä tehty mittavasti toisin kuin tämä lisäbudjettiteksti antaa ymmärtää. Taustalla on todella tehty hyvin mittavaa selvitystyötä. Kun lukee näitä erilaisia selvityksiä, joita lähinnä kauppa- ja teollisuusministeriön virkamiehet ovat tehneet, ei hankkeen mielekkyys hyvistä tavoitteista huolimatta vielääkään näy paljastuvan. Näin jälkikäteen on mielestäni myös paljastunut erilaisten lausuntojen perusteella, että koko tätä hanketta ei olisi syntynyt aidosti, elleivät sitä olisi virkamiehet suunnitelleet ja toteuttaneet. Alussa IVO vastusti voimakkaasti tätä hanketta, ja tuskinpa Nestekään on enää tähän lopputulokseen tyytyväinen.

Käsiteltävänä oleva omistusjärjestely on tärkeä ennen kaikkea siksi, että esitykseen sisältyy kahden vahvasti valtio-omistaisen energia-yhtiön osakkeiden myyminen eli vahva yksityistämismen-tti. Nyt IVO ja Neste ovat yhdessä yli 90-prosenttisesti valtion-yhtiöitä. Tämän järjestelyn mukaisesti tästä omistuspohjasta pyydetään valtuuksia noin 40 prosentin myymiseksi eli meiltä pyydetään valtuuksia nykyarvoltaan noin 12 miljardin markan osakemyynnin edestä.

Lisäksi budjettiesityksen perusteluissa todetaan, että uusi yhtiö säilyisi valtion-yhtiönä. Minä rohkenen kysyä: Säilyykö? Pidän joka tapauksessa lähtökohtana sitä periaatetta, että valtion omistus määräysvallalla mitaten ei saisi tässä eikä missään muussakaan teollisuus- ja energia-yhtiössä laskea alle puoleen. Mikäli me nyt annamme valtuudet 50,1 prosentin valtion omistukseen, meidän on jatkossa todella pidettävä huolta siitä, että uusi yhtiö säilyisi edes tässä määrin valtion-yhtiönä.

Hallituksen yksityistämismuutos on hämmästyttävää. Näyttää kuitenkin siltä, ja viittaa tässä eräiden kansanedustajien aiemmin ottamiin kantoihin, että esimerkiksi kokoomus ei ole vielä tähänkään tyytyväinen. Se, miksi sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto ovat olleet tässä mukana, on minulle arvoitus. Aika sen ehkä näyttää, kun paluuta ei entiseen enää ole.

Molemmissa energia-yhtiöissä on jo ryhdytty talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätösten mukaisesti erilaisiin selvittely- ja valmistelutöihin. Asiaa ei voitane enää muuksi muuttaa. Nyt on tärkeää, että katsomme eteenpäin. Energia-konsernia edelleenkehittäessä on huolehdittava sen toimintaedellytyksistä ajatelluilla liiketoimintamarkkinoilla. On myös lähdettävä siitä,

että konserni ja siinä olevat yhtiöt voivat tehdä parhaansa hankkeen onnistumiseksi. Tässä mielessä IVO ja Neste ovat syyskaudella 1997 kirjoittaneet jo mahdolliset yhteistyöhankkeensa.

Järjestelyjä edelleenkehittäessä on mielestäni reaalisesti otettava huomioon se, että Euroopan unionin komissio ja kotimaiset kilpailuviranomaiset tulevat huolehtimaan kilpailun ja kilpailuedellytysten säilymisestä niin kotimaan energiamarkkinoilla kuin laajemminkin Pohjoismaissa ja Euroopassa.

Ilman muuta on selvää, että IVO:n ja Nesteen vähemmistöosakkaille on luonnollisesti turvattava oikeudenmukainen, riittävä kompensatio uudelleenjärjestelystä. Tämä toteutuu parhaiten osakkuudella uudessa holding-yhtiössä.

Arvoisa puhemies! Kummallakin yhtiöllä on huomattavia ansioita ja valmiuksia maakaasun alueella, Nesteellä maakaasun hankinnoissa ja laajoissa putkihankinnoissa, IVOlla puolestaan varsinaisessa voimantuotannon rakentamisessa ja lämmön ja sähkön markkinoinnissa. Kotimaisilla energiamarkkinoilla onkin edelleen huolehdittava siitä, että maakaasun saannin, siirron ja hintojen osalta kaikki käyttäjät ovat samanaarvoisessa asemassa. Tähän tähdännee osaltaan Gasumin omistusrakenteen uudelleenstrukturointi.

Energiapolitiikan osalta on asetettava lähtökohdaksi, että maakaasun käytön edistämisen ohella mahdollisuudet ydinvoiman lisärakentamiseen turvataan. Tämä voisi olla vuoden 2010 tienoilla. Tämän tulee olla osaltaan myös uuden energiakonsernin strategioissa avoimena mahdollisuutena. Eri energiamuotojen vastakkainasettelun sijasta järjestelyn tulee tukea hyvin toimivan ja kansalliseen hajautettuun energialähteiden käyttöön perustuvan energiapolitiikan toteutusta.

Rouva puhemies! Yhteenvetona voin todeta, että on monin tavoin perusteltua epäillä koko hankkeen mielekkyyttä, mutta kuten totesin, paljon on jo valmistelutyötä hankkeen puolesta tehty ja meidän on mentävä tästä eteenpäin. On lähdettävä siitä, että uusi konserni ja siinä olevat yhtiöt voivat tehdä parhaansa hankkeen onnistumiseksi. Sehän on meidän kaikkien etu.

Rouva puhemies! Täällä on käytetty synkkiä puheenvuoroja. Erityisesti kiinnitin huomiota ed. Kankaanniemen puheenvuoroon, jossa hän todella totesi lisäbudjetin olevan synkkä ja surkea ja sellainen, että se ei anna mitään tavallisille ihmisille. Häneltä on jäänyt huomaamatta ilmeisesti esimerkiksi budjettiesityksen takasivun erit-

täin tärkeä kohta, jossa todetaan, että Asuntorahaston varoista myönnettäviä korjausavustuksia lisätään peräti 90 miljoonalla markalla. Tämän on tietysti erittäin hyvä asia. Siinä otetaan myös alueelliset näkökohdat huomioon, niin perusteluissa todetaan, ja varmasti se antaa ihan tavalliselle ihmisellekin jotain.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luhtanen ihmetteli, että kokoomus ei ole vielä kukaan tyytyväinen valtion omaisuuden myyntiin. Haluan tässä yhteydessä todeta, että kokoomus kannattaa järkevää valtion omaisuuden myyntiä. Valtion omaisuutta on myytävä korkeasuhdanteen aikana, silloin kun siitä saadaan hintaa. Raha on sijoitettava viisaasti tärkeisiin investointeihin, esimerkiksi liikenneinvestointeihin jne. Jos on tarpeen, valtio ostakoon omaisuutta takaisin laskusuhdanteen aikana.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä ovat tietysti hyvin pitkälti myös ideologisia näkemyksiä. Mutta myös valtio voi olla hyvin toimivien liikeyritysten omistajana, niin kuin monessa muussa maassa on, niin on Tanskassa, niin on Norjassa. Ruotsi omistaa esimerkiksi Vattenfallin sataprosenttisesti, ja sillähän menee hyvin. Valtiohan voi myös itse olla luomassa uusia kannattavia yrityksiä, ottaa niistä voitot. Meillä valtiovalta on tällä hetkellä, niin kuin tiedämme, suuressa rahapulassa. Miksi ei valtiovalta harjoita kannattavaa liiketoimintaa ja ota siitä voittoja? Valmet muun muassa myytiin. Se oli valtion omistuksessa pistetty tavattoman hyvään kuntoon, mutta sitten se myytiin. Miksi valtiolle eivät kelpaa hyvin toimivat valtionyhtiöt?

Mitä tulee sijoituksiin, nyt kokoomuksen kannalta esimerkiksi valtionyhtiöiden myynnistä saatuihin tuloihin on ollut aika yksiselitteisesti se, että budjettivajeen katteeksi on pistettävä koko voittosumma. Tässä on nyt totta kai päästy yhteisymmärryksen siten, että osa on käytetty uuden teknologian kehittämiseen, tutkimukseen ja koulutukseen, mutta minun käsittääkseni vieläkin tämä kiista on olemassa.

Ed. S i i m e s : Arvoisa rouva puhemies! Lisätalousarvion herättämää helikopterikeskustelua ei voi tyytyä seuraamaan sivusta. Tutkimusten mukaan poliitikot ovat malliesimerkkejä niin kutsutusta suodattaen lukemisesta eli hahmotetaan luetusta tekstistä vain osa, se osa,

joka itselle tuntuu sopivimmalta. Tutkittua tai ei, helikopterikeskustelu on todistanut väitteen todeksi.

Kun turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa viime keväänä käsiteltiin, halusi kovin moni edustaja nähdä koko asiakirjasta ainoastaan pari varuskuntaa. En aio väittää, että selonteon yhteydessä olisi päätetty helikoptereiden ostosta, mutta totean, että selkeistä suuntaviivoista Puolustusvoimiemme kehittämiseksi päätettiin. Lähtökohtana oli ja on itsenäisen ja uskottavan puolustuskäytön ylläpito. Selonteon yhteydessä eduskunta päätti Puolustusvoimien rakennemuutoksesta ja hyväksyi suunnitelmat Puolustusvoimien kehittämiseksi vastaamaan uudelleenarvioitujen uhkakuvien asettamiin vaatimuksiin. Näihin suunnitelmiin sisältyi keskeisenä uudistuksena kolmen valmiusyhtymän perustaminen. Valmiusyhtymien olisi oltava iskukykyisiä, tulivoimaisia ja liikkuvia.

Nyt kun selonteon linjauksia olisi tarkoitus lähteä toteuttamaan käytännössä aloittamalla valmiusyhtymien tarvitseman varustelun hankinnat, on meteli noussut korvia huumaaavaksi. Eikö eduskunta seisokaan vajaan vuoden takaisen päätöksensä takana? Pyyhitäänkö valmiusyhtymäajattelu nyt pois jo hyväksytyistä papereista, sillä liikkuvuuselementin poistaminen suunnitelmista on käytännössä sama kuin valmiusyhtymien lopettaminen ennen kuin niitä on edes perustettu?

Täällä on joutunut kuulemaan vinhoja heittoja joukkojen kuljettamisesta linja-autoilla, jolloin helikoptereita ei kuulemma tarvittaisi. Voitaikoko ehkä Finnairin kotimaan lennotkin korvata linja-autoilla, kun ne kerran ovat niin sukkelia liikkumaan paikasta toiseen?

Strategisen iskun käsite ei sekään tunnu auneen monille. On ryhdytty keksimään hauskoja piloja valtionjohdon kaappausteorioista, kun ei ole käsitetty eikä ilmeisesti haluttukaan käsittää, mitä strategisella iskulla tarkoitetaan ja miksi sen torjuntavalmius edellyttää nopeasti liikuteltavia joukkoja perinteisen liikekannallepanomenetelmien lisäksi.

Valmiusyhtymien tilausvaltuuksista ei nähdä kuin helikopterit, vaikka ne sisältävät myös pimeätoimintavälineitä, viestijärjestelmiä, esikuntalaitteita, tiedustelu- ja elso- eli elektronisen sodankäynnin välineitä, kenttätykistöasejärjestelmän osia, ilmatorjunta- ja panssaritorjuntajärjestelmiä, kranaatinheitin- ja taistelujoneuvoja, erikoisampumatarvikkeita, maastoajoneuvoja, huollon välineistöä ja yksittäisen taistelijan suo-

javarusteita. Näitä hankintoja ei ole täällä arvoستeltu.

Ilmeisesti on niin, että Puolustusvoimat ovat osanneet suunnitella kaikki muut hankinnat varsin järkevästi ja yleisesti hyväksytysti, mutta menneet metsään arvioidessaan helikopterit tarpeellisiksi. Tai ehkäpä vain helikoptereita on helpompi täällä kritisoida, kun kaikilla on jokin käsitys siitä, mikä on helikopteri, mutta ei välttämättä siitä, mikä on yhtymän viestijärjestelmä.

Keskeinen kysymyksenasettelu tilausvaltuuskeskustelussa on, haluavatko helikoptereiden vastustajat yksinkertaisesti leikata vastaavan summan pois Puolustusvoimien materiaalihankinnoista ja samalla romahduttaa määrärahason ja vaarantaa itsenäisen ja uskottavan puolustuksemme periaatteen vai katsovatko he ymmärtävänsä Puolustusvoimia paremmin, mitä materiaalia Puolustusvoimien kehittämiseksi on syytä hankkia. Enpä ole kuullut täällä esityksiä siitä, minkä materiaalin hankkiminen vastaisi selonteossa linjattuihin Puolustusvoimien kehittämissuunnitelmiin paremmin kuin esitetyt helikopterit sisältävä, nyt käsitellyssä oleva tilausvaltuus.

Paljon on käytetty puheenvuoroja, joissa ollaan kovasti huolestuneita varusmieskoulutuksen sisällöstä ja kertausharjoitusmääristä ja pelätään näiden perusasioiden kärsivän helikoptereiden kustannuksella. Arvoisat kollegat! Olette myöhässä, toimintamäärärahoista päätettiin jo. Oikea aika vaatia lisää rahaa varusmieskoulutukseen tai kertausharjoituksiin oli viime syksynä varsinaisen talousarvion käsittelyn yhteydessä. Nyt keskustellaan materiaalihankintojen kohdentamisesta.

Lukemattomia kertoja tämänkin keskustelun kuluessa on kysytty, mikä meitä uhkaa, mihin helikoptereita tarvitaan ja miksi juuri nyt. Onneksemme meihin kohdistuvaa sotilaallista uhkaa ei tällä hetkellä ole näköpiirissä. Puolustusvoimien kehittäminen ja toimintavalmiuden ylläpitäminen on kuitenkin pitkäjänteistä työtä, jossa on varauduttava siihenkin, mitä ei nyt voida nähdä ja mitä kukaan ei toivo. 1930-luvullaakaan ei ollut näköpiirissä mitään uhkaa ja silloiset rahanjaon painotukset yleisen hyvinvoinnin lisäämiseksi puolustusmäärärahojen kustannuksella aiheuttivat vain hieman myöhemmin ihmishenkien menetyksiä puutteellisen aseistuksen hintana.

Tarkoitukseni ei ole maalailia ikäviä uhkakuvia seinälle, mutta historiasta voi toki oppiakin jotakin. Jo muinaiset roomalaiset sanoivat: "Sivis pacem, para bellum", eli jos haluat rauhaa,

valmistaudu sotaan. Rauhantahtoisena ihmisenä toivoisin, että itsenäinen ja uskottava puolustuksemme pysyisi riittävän uskottavana, ettei kukaan koskaan meitä uhkaisikaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan laina Mannerheim-ristin ritarin Pentti Iisalon taannoin Etelä-Suomen Sanomiin kirjoittamasta tekstistä kappaleen, johon itse haluan yhtyä: "Veteraanisukupolvi on jättänyt perinnöksi nuoremille sukupolville itsenäisen isänmaan erittäin suurin uhrein. Sen tarvelemiseen ei kellään ole oikeutta ja kaikkein vähiten korkeimmalla valtiovallalla eli eduskunnalla."

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Euroopalaisten rauhan takeeksi aikanaan synnytetyn Euroopan unionin sanottiin lisäävän myös Suomen vakautta ja turvallisuutta. Euroopan unionin kansanäänestyksen jälkeen tehdyt mielipidemittaukset vahvistivat, että nimenomaan turvallisuus oli se kysymys, joka sai enemmistön suomalaisista päättämään Euroopan unionin jäsenyyden kannalle. Tästä johtuen esille noussut tieto Suomen helikopterihankinnoista nimenomaan turvallisuusnäkökulmasta käsin on tullut yllätyksenä monille kansalaisille. EU-jäsenyys ei siis lupauksista huolimatta taannutkaan turvallisuutta, vaan johti Suomen uudelle "vapaaehtoisien pakon tielle" kasvattamaan tätä kautta puolustusmenoja.

Turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa on ollut nähtävissä selkeä uusi strategia, josta esimerkkinä saimme Oulun ja Vaasan varuskuntien lakkauttamisen sekä Sodankylän jääkäriprikaatin supistamisen myötä. Meneillään oleva muutosprosessi herättää aiheellisen laajan ihmetyksen siitä, kuka Suomea uhkaa ja mihin helikoptereita tosiasiallisesti tarvitaan.

Puolustusvoimien komentaja Gustav Hägglund Helsingin Sanomissa sanoi, että hänen mukaansa helikoptereita tarvitaan ylimmän valtiojohdon suojaamiseksi jonkin ulkovallan tekemältä kaappausiskulta. Tällaiset kaappausteoriat olivat noin 30 vuotta sitten muodissa ja nyt ne on valjastettu kopterihankintojen läpiviemiseksi. Oletetun kaappausiskun kohteena olisi siis Helsinki ja siellä olevat valtion hallintokeskukset. Tästä johtuen helikopterihankintoja pidetään nyt tarpeellisina.

Meillä Suomessa alueellinen puolustus on perustunut hajautettuihin joukko-osastoihin ja hyvän liikkuvuuden turvaavaan kalustoon erityisesti jääkäriprikaateille. Pääkaupunkiseudulla tätä toimintaa on suorittanut Kaartin JR ja sen

eräänä toiminta-ajatuksena on ollut Helsingin alueen ja ylimmän valtiojohdon suojaaminen. Toimintavaltuudet ja suunnitelmat ovat tältä osin jatkuvasti kunnossa.

On selvää, että hyvin koulutettu, paikalla oleva joukko-osasto pystyy paremmin tällaiseen turvatehtävään kuin esimerkiksi Utista taikka Vekarajärveltä paikalle lennätettävä taisteluyksikkö. Näin ollen helikopterihankintojen tukeminen kaappausteorialla ei toimi, sillä jo tällä hetkellä sotilasalueet pystyvät vastaamaan omalle alueelle kohdistuviin yllätyksiskuihin hajautetun joukko-osastojärjestelmän ansiosta.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että tässä tiukassa taloudellisessa tilanteessa valmiusprikaatien varustaminen nykyaikaisin, panssaroiduin, kumipyöräisin joukkojenkuljetusvaunuin ja asein on monin verroin edullisempaa ja perustellumpaa kuin helikopterijoukkojen perustaminen. Noin tuhat Pasi-kuljetusvaunua maksaisivat noin miljardi markkaa ja sillä kalustolla voidaan kuljettaa yli 10 000 sotilasta tukikohdasta toiminta-alueelle eri puolilla maata muutamassa tunnissa. (Ed. S. Kanerva: Vähän hevosia lisäksi!) Hallituksen puuhaamalla helikopterikalustolla ei päästä juurikaan parempaan toimintanopeuteen, vaan hankintana ne vain toisivat yli viisinkertaiset kustannukset, ja myös on muistettava, että ne ovat hyvin herkkiä monessa suhteessa.

Lisäksi mielestäni huomionarvoista on se, että kumipyöräinen, panssaroitu kuljetusauto on kotimainen. Sitä pystytään valmistamaan myös sodan tai kriisin aikana ja sen huoltajia on reservissä valmiiksi koulutettuina. Mikäli Puolustusvoimien joukkojen kuljetukseen sekä ylimmän valtiojohdon suojeluun tarvitaan pikaisesti lisäkalustoa, investointi kotimaiseen panssaroituihin kuljetuskalustoon on vahva ruiske myös työllisyyden hoitoon.

Uskottava, itsenäinen puolustus, sen me tarvitsemme, ja uskottavan, itsenäisen puolustuksen vuoksi me tarvitsemme edelleenkin uskottavat Puolustusvoimat. Jotta tämä olisi mahdollista, Suomen puolustusvoimat tarvitsevat määrärahasa. Tällä hetkellä tilanne on valitettavasti sellainen, että määrärahat eivät ole riittäviä esimerkiksi reservikoulutuksen korkean tason ja valmiuden ylläpitämiseksi. Maavoimien kalustohankinnoista on jouduttu tinkimään.

Myös Sodankylän jääkäriprikaatissa on meneillään monia korjaus- ja investointihankkeita, jotka odottavat määrärahoja. Tästä johtuen puolustusbudjetilla tulisikin ensisijaisesti pyrkiä

huolehtimaan valmiusprikaatien riittävän liikkuvuuden turvaamisesta sekä tarpeellisen kaluston hankkimisesta.

Arvoisa puhemies! Kalliista helikopterijoukko-osastoista on luovuttava.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Täällä on keskustelussa väläytelty sitä, että meidän pitäisi sittenkin perustaa parlamentaarinen komitea, joka ratkaisisi tämän asian. Minulla on hyvin huonot kokemukset parlamentaarisista komiteoista. Minä olin aikamani parlamentaarisessa liikennekomiteassa, jonka työ oli yhdenmukainen ja myös sen tulokset jäivät toteuttamatta. Uskon, että yleinen näkemys tällaisesta neuvottelukunnasta on saman tyyppinen.

Minun mielestäni kun tämä eduskunta on nyt selkeästi osoittanut tässä keskustelussa, mitä mieltä se on tästä asiasta, niin valiokunta tutkii tämän asian tarkoin ja sen jälkeen palauttaa asian sillä tavalla, että eduskunta palauttaa asian hallitukselle uudelleen valmisteltavaksi ja käsiteltäväksi, koska hinta on liian korkea odotettavissa oleva hyöty huomioiden.

Sanon varmaan viidennen kerran, että jos meillä on taivaalla 10 miljardin markan ampieparvi, joka kuskaa yhtä joukkuetta ja korkeintaan 400 miestä paikasta toiseen, niin kyllä se on kohtuutonta. Sitä ei voida ainakaan päättää parin päivän keskustelulla ja valiokuntakäsittelyllä. Kyllä se tarvitsee hiukan perusteellisemmän käsittelyn, jossa otetaan huomioon kaikki mahdollisuudet ja tarpeet ja hyötynäkökohdat. Myös yksi asia on Venäjältä mahdollisesti ostettavien helikopterien mahdollisuus, jota näissä asioissa ei taatusti ole otettu huomioon, vaan lähdetty siitä, että täytyy olla länsimaista kamaa.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! On pikkuinen tämä budjettikirja, mutta tässä on ainakin kolme isoa periaatteellista kysymystä ja muutama pienempi. Kahteen isompaan otan kantaa ja Imatran ja Nesteen fuusioon tekisi mieli ottaa, mutta en tällä kertaa sitä tee. Ehtiähän siihen palata myöhemmin.

Mutta ensimmäiseksi otan esiin vähän asioita maataloudesta. Maatalouden kustannusten aleneminen ei ole toteutunut oletettuna vuosina 94—97. Siellähän oletettiin, että kulut laskevat 4,3 miljardia markkaa, mutta ne ovat laskeneet vain 2,4 miljardia markkaa ja ero on lähes 2 miljardia. Lisäksi leikattiin kansallista tukipakettia 750 miljoonaa markkaa. Alkuperäisen paketin puitteissa tuki vuonna 2000 olisi ollut 3,8—

3,9 miljardia. Leikkauksista johtuen tuki vuonna 98 eli siis tänä vuonna on noin 3,6 miljardia markkaa.

Esimerkiksi kansallisen tuen aleneminen viime vuodesta tähän vuoteen merkitsisi Etelä-Savossa, josta itse olen, 10 penniä jokaista tuotettua maitolitraa kohti. Kun esimerkiksi Etelä-Savossa keskimääräinen maitomäärä per tila on noin 70 000 litraa, tuo aleneminen tekee silloin 7 000 markkaa vuodessa. Kun muilla ryhmillä tulot ovat nousseet, niin maidontuottajilla päinvastoin laskevat. Tämän lisäksi tulevat myös lihaan kohdistuvat menetykset. Tämä vie perhevilljelmät todella tiukalle.

Myös sikatiloilla on saman tyyppinen tilanne. Vuosina 94—97 tulot ovat laskeneet 35 prosenttia ja liikevaihto neljänneksen eli 25 prosenttia. Menot ovat laskeneet vain 5—10 prosenttia riippuen tuotantopanoksesta. Tukien osuus tuloista on noin 30 prosenttia.

Lisätalousarviossa esitetään lisääväksi maaja puutarhatalouden kansalliseen tukeen 100 miljoonaa markkaa ja 50 miljoonaa markkaa vuoden 98 myöntämisvaltuudessa. Siirrot tapahtuvat raamien sisällä. Rahat tulee mielestäni ottaa muualta, esimerkiksi budjetin ylijäämästä. Tämähän näyttää ylijäämäistä budjettia. Kun myös EU-tuet taitavat pienetä oletettua enemmän, niin tästäkin syystä on tärkeää pitää kansalliset tuet riittävänä.

Arvoisa puhemies! Toinen iso asia maatalouden lisäksi on valmiusyhtymien varustamisen tilausvaltuus ja siihen liittyvät helikopterihankinnat. Minä käytän näistä seuraavassa lyhennystä hekot. Hekot ovat varmasti yksi tulevaisuuden hankintoja, mutta mikä tai mitä me tarvitsemme nyt? Käsittääkseni reserviläisten koulutus on siinä määrin vähentynyt, että siihen tulisi satsata enemmän, ja ilmeisesti myös sitä tulisi kehittää uusien oppien mukaisesti.

Vaikka hankinnassa puhutaan niin sanotuista jokasään koptereista, kyllä siitä huolimatta käytännössä on rajoituksia turvallisuuden takia niin, että muuta koulutusta tulee myös kehittää. Tarkoitan maakuljetuksia sekä aseistusta. Jokasään helikopterissahan on esimerkiksi jäätämisiongelmat, pimeys ja muut. Itse olen ollut yli 25 vuotta niissä hommissa mukana, tosin pääsääntöisesti kiinteäsiipisten kanssa, mutta kyllä helikopteritkin ovat tuttuja. Joka tapauksessa liikehtimisessä tulee olemaan tiettyjä rajoituksia. Suomi on vaikeiden sääolosuhteiden maa varsinkin talvella.

Olen hekojen hankinnan hylkäämisen kannalla tässä vaiheessa. Mielestäni runsaan vuoden

päästä aloittava uusi eduskunta voisi tehdä päätöksen. (Ed. Ihmäki: Se on yhtä vaikeaa sille!) — Niin, mutta minusta tässä on aikaa valmistautua paremmin. Ei asialla ole niin kiire, etteikö asiasta voi tehdä kokonaisselvitystä sisältäen muun muassa vastaostot ja mikä merkitys kotimaiselle teollisuudelle tällä hankinnalla on. (Ed. Ihmäki: Vastaostot ovat kunnossa!) — No, ovat ja eivät ole. — Koptereiden sijoittelu, jos lukumäärä on näin vähäinen kuin nyt esitetään, on mielestäni myös vaikea. Pääkaupunkialue on muutoin helpompi ja tehokkaampi suojata kuin että perustana ovat hekot. Uskottava puolustus perustuu hajautettuihin joukko-osastoihin. — Nämä ovat tietysti tämmöisen korpraalimiehen arvioita.

Muutoin olen sitä mieltä, että Suomi on jo kantanut vastuunsa YK:n rauhanturvaamistehtävissä. Eikö tässä olisi tauon paikka? Mahdolliset Nato-kytkennät, oli niitä sitten tai ei, olisi hyvä olla tiedossa.

Ed. Puhjo: Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa olevat helikopteritilausvaltuudet ovat aikaansaaneet yllättävän suuren vastustuksen lähes jokaisessa eduskuntaryhmässä. Se on hyvä asia. Se tarkoittaa sitä, että tyytymättömyys tehtyjä säästöpäätöksiä kohtaan on kansanedustajien keskuudessa todellista. Vahvan hallituksen ja ryhmäkurin takia tyytymättömyydelle ei vain ole tahtonut löytyä helposti purkautumisteitä.

Joulukuussa 96 tyrmenty liikeaikalakiesitys oli ensimmäinen suuri oire tyytymättömyydestä. Kun nyt esitettävän mittavan asetilaukspaketin todellinen suuruus on edustajilta edelleenkin hämärän peitossa, ei ole ihme, aiemmat säästöpäätökset huomioon ottaen, että edustajat joutuvat vakavasti puntaroimaan, voiko esitettyä helikopterihanketta lainkaan hyväksyä tai pitäisikö päätöksenteko vähintäänkin siirtää paremmin perusteltuna myöhemmin tehtäväksi.

1990-luvun kehitysvauhti on ollut koko ajan kova. Neljän viime vuoden aika on hyvin kuvaava, millaiseksi Suomea ollaan rakentamassa. Vuodesta 1994 tähän vuoteen valtion menot ovat pienentyneet tasan 10 miljardia markkaa. Samana aikana sosiaali- ja terveysmenot ovat pienentyneet saman 10 miljardia markkaa. Muutkin hyvinvointisektorit ovat kärsineet, koska puolustusmenot kasvavat koko ajan kuin pullataikina.

Voidaan täydellä syyllä sanoa, että 1990-luvun hallitusvaltaa pitävien arvomaailma on täydellisesti muuttunut viime vuosikymmeniin ver-

rattuna. Kun ennen taloudellisen kasvun aikana kannettiin huolta hyvinvointipalveluiden kehittämisestä, niin nyt vahvan taloudellisen kasvun aikana kasvun hedelmiä ei enää käytetäkään kansalaisille tarjottavien palveluiden parantamiseen, vaan ainoastaan kilpailukyyn parantamiseen.

On tietenkin luonnollista, että jokaisessa maassa pyritään turvaamaan oman maan tuotteiden kilpailukyky, mutta ylilyöntejä tulisi aina ja kaikkialla välttää. Kaikki me tiedämme, että kolmen viime vuoden tulokset yritysmaailmassa ovat olleet muhkeita. Jokaisena näinä vuotena yksinäänkin suurimpien yritysten näytetty, siis vain näytetty, voitto on ollut suurempi kuin koko nykyisen eduskuntakauden yhteiset säästöt.

Kun yhteiskunnassa kertyy vuosittain muhkeasti uutta mutta epäoikeudenmukaisesti jaettavaa varallisuutta, niin ei ole ihme, että tyytymättömyys edustajien keskuudessa kasvaa. Tyytymättömyyttä lisää vielä se, että esitetty helikopterihankintaohjelma tai oikeastaan sen alku on useille edustajille epäuskottava maamme puolustuskyvyn ylläpitämisessä tai parantamisessa. Epäuskottavuutta lisää myös viime tipan hätävalhe korkeimman valtionjohdon kaappausuhista.

Itse sen voi mitenkään ymmärtää, että koko armeijamme kokoon nähden mitättömän pienen joukon nopea liikuttelu parantaisi maamme puolustuskykyä. Tähän asti maamme puolustusstrategia on perustunut kokonaan toisenlaiselle pohjalle. Koko armeijan pitäisi olla toimintakykyinen. Kalliilla helikopterihankinnalla päinvastoin heikennetään Puolustusvoimiemme toimintakykyä. Kalliit hankinnat pienentävät toimintamenoja, minkä automaattinen seuraus on esimerkiksi kantahenkilökunnan palkkojen lasku, eikä puolet varusmiehistäkään saa yhtään korotusta päivärahoihinsa. Tästä puolestaan seuraa se, ettei ainakaan näillä ryhmillä liene suuremmin mielenkiintoa työnsä tulosten laadun suhteen. Armeijalla olisi komeat koneet, mutta todellisesa koko maata käsittävässä isossa kriisissä saataisi Puolustusvoimamme kokonaisuutena olla heikko.

Tämä ei hallitusta näytä suuremmin kiinnostavan. Sille lienee nyt tärkeintä EU-jäsenenä ja Nato-hakuisena saada Puolustusvoimamme Nato-yhteensopivaksi. Hallituksen pitkän tähtäimen suunnitelmissa lienee myös armeijamme muuttaminen ammattiarmeijaksi, koska asevelvollisuuteen perustuva armeija sopii huonosti niihin mahdollisesti tulevaisuudessa esiin tuleviin

tilanteisiin, missä armeijaa jouduttaisiinkin käyttämään kotimaassa.

Arvoisa puhemies! Ilta-Sanomat on tehnyt kansanedustajien mielipiteistä kyselyn. Se osoitti selvästi, että helikopterihankintojen aika ei ole nyt. Helikoptereita vastusti 73 edustajaa ja ne hyväksyi 41 edustajaa. Koko hankkeen siirtämistä kannatti 88 edustajaa ja päätösten siirtämistä vastusti vain 11 edustajaa. Näin on ilmiselvää, ettei eduskunnalle ole nyt valmiuksia tehdä tilausvaltuutuspäätöstä. (Ed. Ala-Nissilä: Ei kai sitä Ilta-Sanomissa sentään tehdä?) Tehdyssä kyselyssä kansanedustajat ilmaisivat kantansa mitä todennäköisimmin aidon rehellisesti. Vai eikö näin ollut, ed. Ala-Nissilä? Tämä tulee hallituksen ottaa huomioon. Hallitus ei saa toista kertaa jyrätä itsenäisesti ajattelevia edustajia. Jos näin kuitenkin kävisi, nykyinen eduskunta joutuisi julkisesti naurunalaiseksi.

Ryhmämme on tehnyt lisätalousarvioaloitteen helikopterihankintojen poistamiseksi lisätalousarviosta. Monet mutkin ovat esittäneet saman kannan joko aloitteilla tai täällä pidetyissä puheissa. Koska valtaosa edustajista kannattaa ainakin päätöksen siirtämistä, on tilausvaltuutus siten joko peruttava tai siirrettävä myöhemmäksi.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Suomen virallinen puolustusdoktriini on liittoutumattomuus ja uskottava puolustus. Täällä on eräissä puheenvuoroissa epäilty, ettei Suomessa millään varustelulla saada aikaan uskottavaa maanpuolustusta. Vanha viisas sanonta kuuluu: Jokaisessa maassa on armeija, jos ei oma, niin vieras. Maassa pitää olla sellainen oma armeija, että mahdollinen interventio tänne tulee hyökkääjälle niin kalliiksi, että se ajattelee monta kertaa ennen kuin suorittaa intervention.

Olen samaa mieltä kuin täällä eräissä puheenvuoroissa on esitetty, että turvallisuuspolitiikassa on tärkeintä hyvä ja viisas ulkopoliittikka. Mutta sitä tukemaan tarvitaan myös uskottavaa maanpuolustusta. Maanpuolustustahto on Suomessa hyvä, mutta pitää olla myös välineet puolustaa maata.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Olisin halunnut muutamia kommenttipuheenvuoroa aikaisemmin, mutta voinpa nytkin kommentoida. Kun ed. Aittoniemi kertoi, että 10 miljardin vehkeet pörräävät ilmassa, niin hän ei ollut kuunnellut ed. Siimeksen juttua ja sitä, että koko hankkeen on siinä 7,8 miljardia ja puolet siitä on

kaikkea muuta kamaa kuin helikoptereita. Sielähän on kotimaisia hankintoja ja kaiken maailman vispilää ja vaspilaa, piuhaa ja tykkiä ja sen sellaista. Kannattaisi kuunnella.

Ed. Pehkonen kertoi, että ei ole joksään helikoptereita. Kyllä niitä on, ne Super Pumat ovat Suomen rajavartiolaitoksessa joksään helikoptereita, niissä on roottorilämmittimet. Selasta keliä ei olekaan, ettei niillä lennetä. Kun Ruotsista ei kopteri nouse, niin Suomesta nousee ja tekee jäätävissä olosuhteissa kaikki temput mitä voi. On leijunta-automaatiikat ja kaikki vielä senkin lisäksi, ettei ihmisen tarvitse tehdä edes sitä.

Ed. Takkula meinasi, että maahanlaskujen torjunta huolehditaan Paseilla. Sieltä ne Pasit syöksähtävät sitten suon läpi 500 kilometrin tuntivauhtia ja suorittelevat strategisen iskun torjuntajoja läpi metsien ja puiden lentäen.

Onneksi pääministeri tulee ensi viikolla ja patee taas miehet järjestykseen.

Ed. S a a r n i o : Arvoisa rouva puhemies! Minä olen yrittänyt seurata tätä keskustelua hyvin tarkkaan siinä mielessä, että oma kantani helikopteriasiassa ei ole kovin kirkas. Minua huolestuttaa se, että tästä keskustelusta tulee helposti väärä tulkinta niiden osalta, jotka suhtautuvat kriittisesti helikoptereiden hankkimiseen ikään kuin he eivät olisi puolustamassa tätä maata eivätkä luottaisi Puolustusvoimien arvostelu-kykyyn siitä, miten puolustusta pitäisi kehittää.

Kun tiedämme sen, että Ruotsissa, Itävallassa ja Sveitsissä, jotka ovat puolueettomia maita tai ainakin sotilasliittojen ulkopuolella olevia maita, ei taisteluhelikoptereita ole, niin tuntuu aika hullulta lähteä Suomessa vetämään toisenlaista linjaa.

Kun keskustelussa on tullut myös esiin, että parlamentaariset puolustuskomiteat ovat aikoinaan tehneet työtä, niin minä ymmärrän, että ne ovat olleet erittäin suureksi hyödyksi sekä Puolustusvoimille että koko kansalle, koska sitä kautta ovat löytyneet ne suuret linjat, millä Puolustusvoimiamme on kehitetty.

Mielestäni nyt olisi tärkeätä uhrata aikaa eri eduskuntaryhmien ja eri puolueiden välisille neuvotteluille siitä, että saataisiin aikaan todella sellainen esitys, joka kestäisi sekä meidän kaikkien näkemykset tässä salissa että olisi Suomen kansalle sekä uskottava että hyväksyttävissä oleva. Luulen, että ed. Puhjon vetoisuus siitä, että ainakin lisää aikaa pitäisi saada, on erittäin järkevä.

Ed. L a i n e : Arvoisa rouva puhemies! Viime sodassa esimerkiksi Helsingin puolustuksen hoiti hyvin ilmatorjunta, jota on kiitetty maailmanlaajuisesti. Ei tarvittu helikoptereita lainkaan. Ihan sama varmasti pätee nytkin.

Oli hyvä asia, että tässä rauhansopimuksessa, mikä tehtiin — tässä nyt vähän voi Neuvostoliittoakin kiittää — viime sodan jälkeen, ehdot olivat niin tiukat. Nyt se nähdään täällä keskustelussa ja näistä aseista puhuttaessa, että oli hyvä, että ne ehdot olivat niin tiukat, muuten tämä maa olisi todella täynnä aseita, jos täällä olisi silloin saatu päättää tästä. Hyvä, että se oli näin tiukka.

Nyt tämä tuntuu sotaleikiltä, poikien ja tyttöjenkin sotaleikiltä koko homma, että mitä enemmän saadaan aseita, sen parempi. (Ed. S. Kanerva: Sota ei ole leikkiä!) — Niin, minä sanoinkin juuri, että tämä jatkuu sillä, että tämä ei ole todellakaan mitään leikkiä, tässä on isoista raahoista kysymys.

Myös tässä on kysymys puolueettomuuden uskottavuudesta, ei niinkään koko ajan puolustuksen uskottavuudesta. Kyllä meidän pitää puolueettomana maana pystyä jollakin muulla tavalla kuin näillä helikoptereilla tätä asiaa hoitamaan.

Minusta tässä tarvittaisiin erittäin paljon lisäselvitystä. Seuraava eduskunta voisikin hoitaa tämän. Tämä ei ole selvä juttu, tämä ei riitä monellekaan täällä. Tässä mennään jotenkin kuin ojasta allikkoon.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! En todellakaan kuunnellut siinä mielessä ed. Siimeksen puhetta. Vaikka hän on hyvin terävä-älyinen ja ihan kunniaksi kansanedustuslaitoksellemme, niin eivät naiset sotahommista ymmärrä mitään minun vanhakantaisen näkemykseni mukaisesti. (Naurua) Totta kai he puhua voivat niistä, mutta ei ole kokemusta, syntyperäistä kokemusta eikä näkemystä.

Mitä tulee sitten ed. Siimekseen tehtyyn viitaukseen helikoptereiden hinnasta, niin tämä 10 miljardia markkaakaan ei tule riittämään loppujen lopuksi. Se on nähty Hornet-hävittäjäkaupoissa, ja sama tulee olemaan myöskin näiden osalta, eli kustannukset ovat hirvittävät 400 ukon tai aikan kusaamiseen. Kyllä se on aivan kohtuutonta.

Sitten minä sanon tästä poliittisesta päätöksenteosta, että jo tämä keskustelu ilman muuta osoittaa sen, että ei eduskuntaan pitäisi ennen vaaleja tuoda tällaista asiaa. Kyllä se häiritsee päätöksentekoa täällä aivan ilmeisesti ja luontai-

sesti. Jo sekin puoltaa sitä, että tämä siirrettäisiin seuraavalle eduskunnalle, näin tärkeä asia. Se pystyy silloin kylmäpäisesti ajattelemaan asioita, kun eivät seuraavat vaalit ole heti siinä uhkaamassa aidan takana.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Kuten ed. Aittoniemi sanoi, alkaa nyt todella näyttää siltä, että tämä asia pitää siirtää seuraaviin hallitusneuvotteluihin, jolloin tietysti kaikki kehykset ovatkin siellä pöydällä. Ed. Aittoniemen kanssa siellä johtavassa hallituspuolueessa kyllä voimme katsoa tätä kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Kyllä minä ihmettelen, miten voi olla näin huonosti valmisteltu asia hallitukselta ja puolustusministeriöltä, kuin tämä tällä hetkellä on. Kun olen keskustelua täällä seurannut, niin johtavan hallituspuolueen enemmistö on tätä vastaan, sosialidemokraateista siis. Vasemmistoliitto on vastaan erilaisilla perusteilla, kokonaan puolueen ministereitä ehkä lukuun ottamatta. Kokoomuksessakin on irtiottoja tapahtunut useampia tämän päivän aikana. Vihreät ovat vihreänä varpusparvena kokonaan lentäneet tämän asian ulottumattomiin.

Kun on keskeisestä Suomen puolustuspoliittisesta linjauksesta kysymys, niin kyllä hallitus ottaa nyt pitkän miinuksen tämän asian hoitamisessa. Olisi korkea aika, että pääministeri tulisi ja antaisi selvityksen, missä tässä oikein mennään.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Samaa minä ihmettelen ja suorastaan huolestuneena kuuntelen tätä tilannetta. Maassa ei ole tosiasiaa uskottavaa toimintakykyistä hallitusta, ja se on suuri turvallisuusriski.

Vasemmistoliiton käyttäytyminen tässä on ollut täysin käsittämätöntä, ja se malli, minkä puheenjohtajaehdokas Korhonen heitti, että hankittaisiin vain kuljetushelikoptereita, on minusta aivan harkitsematon ja täysin käsittämätön. Nehän ammutaan heti ensimmäiseksi alas, ja siellä kymmenet, sadat miehet tulevat mukana ja kuolema kohtaa isoja joukkoja. Tämä on järjetön ajatus.

Nämä kopterit, joita nyt oltaisiin hankkimassa vain kuljetuskoptereina, ovat isoja, kalliita ja kömpelöitä siviilitoimintoihin. Jos ne menevät Estonian tapaista onnettomuutta pelastamaan, niiden ropellit pyörivät niin voimakkaasti, että kaikki pelastusveneet lentävät ympäri meriä ja ihmiset hukkuvat varmasti siinä tilanteessa. Ne ovat täysin sopimattomia pelastustoimintaan. Jos halutaan siviilitarkoituksiin, pitää hankkia

pieniä, käteviä, halpoja, tehokkaita (Ed. Laine: Halpoja!) — näihin nähden halpoja — koptereita, joilla voidaan pelastustoimintaa todella hoidtaa.

Toinen vaihtoehto on, että tämä hallituksen kokonainen paketti hankitaan, mutta ei se puolustusvalmiutta taikka uskottavuutta miksiäkään nosta. Niitä pitäisi hankkia kolminkertainen määrä vähintään hallituksen esitykseen nähden. Mutta minä vastustan, että tällaisia hankitaan ollenkaan, koska ei näille ole järkevää käyttöä. Kustannukset ovat kohtuuttoman suuret saata-vaan hyötyyn ja turvaan nähden.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Kun ed. M. Korhosen porukat vaihtuvat koko ajan, pitää samaa asiaa selittää jo neljännen kerran, sitä nimittäin, että Ruotsilla on 130 helikopteria, joista 20 on panssarintorjuntahelikopteria, jotka ovat mitä suurimmassa määrin taisteluhelikoptereita, ja että siellä tehtiin juuri 70 taistelulentokoneen tilaus, joka maksaa 200 miljardia, ja meidän taisteluhelikopterit maksaisivat 2 miljardia. Heiltä loppuivat rahat, vaikka hankinta on satakertainen tähän meidän pikkuhankintaamme verrattuna.

Olisihan se ihan hyvä siirtää vaalien alle tämä homma, niin saataisiin seuraava eduskunta oikein täyteen populisteja. Mutta eiköhän pääministeri tule toivottavasti piiskaamaan tämän homman kuntoon, että päästäisiin tästäkin asiasta.

Ed. L a i n e : Arvoisa puhemies! ”Rauhanainen sotilaallinen voima lähialueilla” on kirja. Sen mukaan Ruotsissa ei ole helikoptereita, Norjassa ei ole helikoptereita. Minä en ymmärrä, miksi tällaisia tehdään, jos ei laiteta totuutta tällaiseen kirjaan. Sitä vastoin tuolla lähialueilla on hyvinkin paljon, mutta tämän mukaan ei ole. Tämmöinen ”Taskutietoa Puolustusvoimista” on aivan turha kirja. Täällä on ihan tarkkaan selitetty, mitä maajoukkoja, ilmavoimia missäkin on.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Tämä on eilen kello 16.10 tarkastettu tieto Puolustusvoimien komentajalta kenraali Hägglundilta. Mutta jos teillä on uudemmat tiedot, niin se on varmaan tänään painettu kirja. Tuo oli eilinen tieto. Minulle ei kuulu ollenkaan se, jos te historiankirjoista luette täällä jotakin.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Kyllä Ruotsilla helikoptereita on ja Norja on Nato-maa ja Natolla on helikoptereita. (Ed. Laine: Ruotsi ei kuulu!) Ruotsi ei kuulu Natoon, mutta kyllä Ruotsilla niitä on. — Mutta Norja on Nato-maa ja siellä on tietysti käytettävissä ne. Tätä kautta asia on aivan toisenlainen kuin mitä esititte.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta on käynyt kuitenkin se ilmi, että kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että Puolustusvoimia on ylläpidettävä tässä maassa, maata pitää puolustaa ja tietty määrä rahaa tulee sijoittaa Puolustusvoimiin joka vuosi. Niin kauan kuin Puolustusvoimien menot pysyvät raameissa ja kehyksissä, puollan helikopterienkin hankintaa, jos he ovat sitä mieltä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 20.09.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio